

MULT ÉS JÖVŐ

ZSIDÓ • POLITIKAI • IRODALMI • TÁRSADALMI • ÉS • KRITIKAI • HETILAP

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
BUDAPEST,
VI. KER., PODMANICZKY-UTCA 39.

SZERKESZTI:
DR. PATAI JÓZSEF

ELŐFIZETÉSI DIJ: EGÉSZ ÉVRE 250 K
EGYES SZÁM ÁRA 6 K
MEGJELENIK MINDEN PÉNTEKEN.

A TIZ PONT ÉS A TIZ PARANCSOLAT.

Tiz pont villamosságával van most telítve a politika levegője, amelynek feszültsége mintha már elérte volna a robbanó pontot. Elfogadják-e a tiz pontot, amit a Kisgazdapárt mint új evangéliumi igéket zászlóra akar emelni? Létrejön-e ennek alapján az az „új szövetség”, amelytől a beteg politikai élet megváltását várják? — Mintha pontokon volna az üdvösség, mintha épen program hiján következett volna be az általános fejetlenség, mintha elveket nélkülöztünk volna ebben az elvtelen és szerencsétlen két esztendőben! Elv, pont és program épen elég volt. Sőt tulságos bőven is volt. A baj ott rejlett, hogy minden elvet megtagadtak saját hirdetői, minden pontot meghazudtoltak saját kitalálói, minden programot kijátszottak és meghamisítottak saját gyártói és propagálói. „Nemzeti és keresztény” volt az első jelszó. Pontnak, elvnek, programnak kifogástalan. Jó zsidó is akceptálhatta. Ki nem akar nemzeti ujjászületést? Ki nem örül az ősi zsidó tanból fakadó keresztényi szeretetnek? De ami jött, nem volt sem nemzeti, sem keresztény. Nem volt benne egy parányi sem a nemzeti érzés emelkedettségéből, a keresztény vallásos alázat tisztaságából, amelyből nemzeti regenerálódás, vallási reneszánsz virágozhatott volna ki. Ellenkezőleg. Zavarossá tették a vizeket, hogy minél többet halászhassanak belőle észrevétlenül a homályban. Maga Bangha páter, a kurzus egyik megteremtője kénytelen a szószékről mennydörögni azok ellen, akik a kereszténység álarca alatt a legkeresztényietlenebb cselekedeteket követik el. Maga Bangha páter kénytelen pellengérre állítani azokat a kalandorokat és álprofétákat, akik tele szájjal kereszténységet kiabálnak, mialatt minden gondjuk csak az, hogy a sötétben minél jobban tele tömjék a zsebeiket. „Küzdeni kell a korrupció és a protekció ellen” — ez volt a másik nagy pont, amit világgá kürtöltek. A régi szabadelvű politika korrupcióit tenyésztett, ki kell ezt a rákfenét irtani. És irtottak, irtottak, irtottak, de a gyomlálás véletlenül sohasem a mérges növényeket érte, hanem ellenkezőleg, a legnemesebb plántákat. Mindent kiirtottak, ami a régi világból egészséges és termő volt és teleültették a közélet kertjét csalánnal és dudvá-

val és minden mérges, ártalmas fűvel, amely beteg talajban tenyészik a legkönnyebben. Soha sem volt olyan nagy a korrupció és a protekció pusztítása, mint ezekben az időkben, amikor a pajtáskodás, a kéz-kezet-mos, a ma-nekem-holnap-neked lett a politika legfőbb bölcsessége. Demokráciát ígértek és adtak meddő demagógiát. Új tömegek felemelését, küzdő társadalmi rétegek felszabadítását hirdették és sohasem fokozódott annyira a tömegnyomor, sohasem dühöngött annyira az egyenlőtlenség, mint ezekben az esztendőkhöz. Milliók nyomora mellett a husosfazék dözsölői, akik szeretetet hirdetnek keneses szájjal és gyűlöletet gyakorolnak hatalomféltő idegességgel. Nemzeti fellendülést prédikálnak és amit cselekszenek, csak arra jó, hogy itthon és a külföldön minél több antipátiát szerezzenek a meghamisított nemzeti ügynek.

De minek ismételni a már annyiszor elmondottat? Csak le akarjuk szögezni újra most, amikor mennydörgés, villámlás és sűrű ködfelhők közepette új tiz pontért, mintegy új igékért vajudnak a hegyek, félünk, hogy ismét cincogó kis egerek fognak születni. Hogy csak új rágcsálók jönnék, új éhes fogak, amik tovább pusztítják az ősmagyar magtárt, most, amikor minden élelemre úgy kell vigyázni, mint valami drága kincsre.

A magyar zsidóság ennek az ősmagyar magtárnak megtöltésén, a magyar nemzeti kincsek gyarapításán akar dolgozni. De ehhez kell, hogy visszakapja régi nyugalma, régi egyenjogúságának tudatát, hogy ne érezze magát megalázott másodrendű polgárnak.

A közéletben pedig nincs szükség új tiz pontra. Elég az a régi tiz pont, amelyet az Ur hirdetett Izrael fiainak a Szinaj hegyen és amelyet a zsidóságtól az egész kulturemberiség átvett és magáénak vett évezredek óta. „Ne vedd ajkadra istened nevét hamisságra! Ne lopj! Ne ölj! Ne kívánd azt, ami a felebarátodé! Ne vádold felebarátodat hamisan!” stb. Kell-e leírni a tiz igét? Ott van minden vallási katekizmusban. Legfőleg még egyet iktatunk ide: Tiszteld apádat és anyádat! A zsidó vallás a keresztény vallás anyja, ezt is tehát tisztelni illik. Mint ahogy tisztelték is mindig, amikor az igaz vallásosság igaz humanizmussal párosult!

Szombattól—szombafig.

Recseg a kurzussajtó.

Hogy a kurzus recseg, ezt még egészen pozitív módon megállapítani nem lehet. Legfőlebb csak „a titkon érző lelke óhajtva sejt” ilyesmit, amint Berzsenyi Dániel költő mondaná. A kurzussajtó azonban egész bizonyosan recseg. Bangha páter, a keresztény sajtó megteremtője belátta, hogy *uszító jelszavakkal* nem lehet a rendet és társadalmi békét helyreállítani, nem lehet egy országot a gazdasági tetszhalálból feltámasztani. Ezért elcsapta a Nemzeti Ujság két legvéresebb száju heccrendezőjét, a zsidó pénzen íróvá nevelt Kádár Lehelt és ennek „jóban-rosszban kitartó” méltó társát Lendvai Lehner Istvánt. A Központi Sajtóvállalat beszüntette összes lapjait és csak a *Nemzeti Ujságot* meg az *Uj Nemzedéket* jelenteti meg. Az Ébredő Magyarok Egyesülete, most teljes haragjával fordul Bangha páter felé és nem tudja neki megbocsájtani ezt a kijelentést, hogy

a két százalék becsületes zsidóság miatt, mellyel együtt akar működni, engedékenységet kell tanusítani a többi zsidóval szemben.

Mi ugyan tudunk 2½% becsületes zsidóról és úgy tudjuk az Uristen a bűnös Szodomának tiz igaznak kedvéért akart megbocsátani, a zsidóságban talán akadna 90% is igaz izraelita, de az Ébredőknek ez a 2% is sok. Kimondták, hogy az ÉME. sem hivatalos hireit, sem másfajta kommunikét a KSV. lapjaiban el nem helyez. Ezek után nem marad más hátra, minthogy az Ébredők a zsidó lapokhoz forduljanak mondanivalójukkal és bizonyára nem fogják mellőzni a Mult és Jövőt sem, amely mindig kiváló előszeretettel közölte az ÉME. hivatalos és félhivatalos cselekedeteit.

Lendvai István, az „ő szokott temperamentumával” nem hagyja azonban magát kiebrudálni egész simán és az ő intranzingens szellemében irogat nyílt leveleket Bangha páternek. Kijelenti, hogy őt (Lehner), azért csapták el, mert *minimális tehetségeket akarnak elhelyezni a Nemzeti Ujságnál*. Ezért kell elmenni a maximális tehetségű borivónak. És egy stilszerű, maximális tehetségre valló költői lendülettel úgy fejezi be szavait: „Fog még Bangha, úgy is mint páter, úgy is mint Salome, szivarfejekért táncolni.

Ime megláthatja a Szent Atya, kiket melengetett a keblén és miként lett az ártatlan halpétéből veszedelmes — sajtóvipera.

Nem mozognak a mozik.

Fájdalommal, megtört szívvel jelentettük annak idején, hogy Stead angol ezredes, a magyar moziipar fellendítője, a filmtechnika újjáteremtője nemcsak Becker Bábához, hanem második szerelméhez, a magyar mozisokhoz is hűtlen lett és ismeretlen vizekre evezett. Az új magyar mozisok most itt maradtak a tönk szélén álló mozijaikkal, ki nem fizetett felszerelésükkel guny és nevetség tárgyául. Azt hitték, a mozihoz nem kell egyéb, csak egy film meg egy balkézzel kiadott moziengedély. Üzleti rátermettség, szak tudás, vállalkozó szellem, minden nélkülözhető, ha a

kurzus mozit és Stead pénzt ad. A kurzus adott mozit. Könnyen ment. Csak néhány turbulens zsidótól kellett elvenni a hosszú évek nehéz munkájának gyümölcsét. Csak néhány mozit kellett elvenni, amit zsidó ész és zsidó tehetség virágoztatott fel. Pénzt könnyen szereztek. Nyolcvanan, jól menő üzletre könnyen lehet kölcsönt kapni. De miután ezt a nyolcvan jól menő üzletet szerencsésen tönkre tették, nincs, aki több pénzt adna. Szegény új engedmények most zsidó üzletvezetőket alkalmaznak, de az sem segít a bajon. A zsidók szíriai szolidaritással nem hagyják magukat becsapni és nem járnak mozi baba.

A kormányzó előtt

a pécsi izr. hitközség küldöttsége is megjelent, amelyet Pfeiffer Izsák dr. főrabbi vezetett. A főrabbi üdvözlő beszédére a kormányzó biztosította a küldöttséget, hogy a magyar zsidóság hazafias munkálkodásáról, magyar érzéséről mindig meg volt győződve s különösen a pécsi zsidóság bizonyította be törhetetlen hűségét a magyar haza iránt a három esztendei megszállás alatt. Ugyanakkor, amidőn ezek a szavak elhangzottak, bejárta a világsajtót a kormányzó egy másik kijelentése, hogy

ismer olyan zsidókat, akikért tizenkét mérföldet is szívesen megtesz, hogy becsületes kezüket megszoríthassa.

És ezt a harmónikus ünnepséget is a pécsi ébredők arra használták fel, hogy az általuk rendezett Horthy-Sportünnepélyen kis röpcédulákat csatoljanak a belépőjegyek mellé, melyeknek egyedüli célja, hogy a zsidóságot megrágalmazzák. Klasszikus szövegeket idéznek a világ nagyjainak szavaiból, hogy mit mondtak a zsidókról? S így megtudjuk, hogy Tacitus szerint, „a zsidók az emberi faj utálat”. Szegény Tacitus, ha tudta volna...

Revízió a revízióról.

Egyelőre csak az iskolarevízió egy pontját revídiálják. A mozi- és trafikrevízió felülvizsgálata még késik. Most csak az történt, hogy Vass József dr. kultuszminiszter nem engedi a zsidó gyerekeket arra kényszeríteni, hogy szombaton irjanak. S így talán nem fog bekövetkezni az, hogy egyes konjunktura szellemű tanférfiú a „kis Móric”-ot csak azért bukassa el, mert szombaton nem akar írni.

Hegedűs bucsuszimfóniájához

mi ütöttük le annak idején az első akkordot „Hegedűs és Héjjas” című cikkünkben, melyet a parlamenti folyosón is, kézről-kézre adva, olvastak a képviselők. A kiváló zeneszerzőt, aki könyörtelen kézzel vette el zsidó hadiözvegyektől a trafikokat, zsidó rokkantaktól és hadiárvaktól az italmérési engedélyeket, az egész sajtó hasonló akkordokkal bucsuztatta, nem törődve azzal, hogy a pénzügyi direktor most újból demokratikus szólamu szimfóniát komponál. Hegedűs pénzügyminiszter visszatér eredeti bankigazgatói foglalkozásához és ebbéli hivatásában bizonyára szüksége van egynémely destruktív eredetű vállalat szimpatiajára. A legtragikusabb azonban az, hogy a kurzus is, amelyért Hegedűs annyit tett, becsmérli a neki dedikált zenei alkotásokat, ahelyett, hogy hű patrónusától megható ha-

gon venne bucsut. S most, miként a halott orosz-lanon szokás, az antiszemita lapok végzik a számár munkáját.

„Reformok“ a toloncházban.

A Mosonyi-utcai palotában most oly reformokon törnek a fejüket, amelyek korszakalkotóknak mondhatók a toloncházi palota történelmében. Meg akarják ugyanis tiltani, hogy a hozzátartozók etelt vigyenek be a fogvatartottak számára. Reméljük, ennek az intézkedésnek az éle nem irányul a bent levő zsidók vallásos meggyőződése ellen, akiket így akarnak arra kényszeríteni, hogy megegyék a nem-rituálisan készített ételeket. Elvégre a kurzus mindenütt szigorúan betartotta a „numerus clausus“ és egész bizonyos, hogy a toloncházban is legfeljebb a numerus clausus arányában van képviselve a sziriai faj. Ezért az 5%-ért pedig igazán nem érdemes megreformálni az egész toloncházat.

Törlik Lów Immánuelt.

Most már belátják mindenütt, hogy legjobb lett volna meg sem kezdeni a „vérvádat“, amelyet Kossuth Lajos tábori papjának fia ellen kovácsoltak. A nagy per mindjobban összezsugorodott s végül annyi sem maradt belőle, hogy vádanyagot lehessen összeállítani a „bizonyítékok“-ból. Magyarországon csődöt mondott másodszor is a Hollósy-Scharf Móricok döntő tanuvallomása és a szegedi per egész irattára odakerül, ahol a tiszacszlári akták porladoznak; a csendes feledés homályába.

Elite-márka

Fiume Cognac Medicinal

„Fiume“ szójegyre különösen ügyelni!

ADRIATIKA RT.

Iroda: Budapest, I., Fehérvári-ut 9.
Telefon: József 88-09.

Betegtolókocsik

választék az összes betegápoláshoz szükséges cikkekben és gummárakban. Gyárt legtökéletesebb kivitelen műlábakat, műkezeket, sérvkötőket, gummiharisnyákat, haskötőket stb.

KELETI I. orvosi műszergyáros, Budapest, IV., Koronaherceg-utca 17. sz.

Zsidó élet a Táborban.

— Látogatás a zalaegerszegi internáltak között. —

Lankás zalai dombok és fiatal fenyőerdők ölelik körül a völgykatlant, melyben a „lelki szanatórium“ van a magyarországi politikai „megtévelyedetteknek“. A fogolytáborban, melyet a háboru elején építettek 20.000 fogoly befogadóképességgel, — most a kisebb-nagyobb politikai és nem politikai bűnösöket őrzik, míg az igazi bűnösök, kik „megásták a sirt, melyben nemzet sülyedt el“, a moszkvai szovjet védőkarjaiban pihennek már.

Ünnep a Táborban.

Az idei nagy ünnepek előtt a belügyminiszter megengedte, hogy az internáltak a lehetőséghez képest ülhessék meg Roshasónó és Jomkippur ünnepét. Kimenniük természetesen nem szabad, de a Táborban ünnepelhetnek. Az internált zsidók tehát

kiknek hitközségi elnöke és kegyes, jótevő apja egy dunántuli internált borkereskedő, — azzal a kéréssel fordult az egerszegi hitközséghez, adjanak Tórát és kegyszereket, hogy az idei ünnepeket méltóan megülhessék. Együttal 4000 koronát is kértek, hogy az egyik barakkot átalakíthassák templommá. A barakk-templom elkészült, zsidó asztalosok, munkások kifaragták a frigyszekrényt és padokat, kántor is akadt a frigyláda elé, az Operaház egyik művésze személyében. Kivételesen a nőknek is megengedték, hogy eljőjjenek a templomba (mert a férfiak és nők szigorúan el vannak különítve egymástól). A templomban őrség járkált a két padsor között, egyrészt, hogy elválasszák a nőket a férfiaktól, másrészt, hogy ügyeljenek a hitszónokra, mit egy internált mondott. Hogy snóderoltak-e, azt nem tudom.

Igy ünnepeltek néhány százan, zsidók, anno 1921-ben, holdog Egerszeg városa mellett.

Hitélet a barakkok között.

Dr. Junger Mózes zalaegerszegi főrabbi csodákat mesél arról a belső változásról, ami az internáltakban végbemegy. A legdühösebb és a legmeggyőződéseesebb kommunisták, akik istent és hazát tagadtak, ma megtért, fáradt lelkű, bűnbánó halandók, kik a bibliát hordják zsebükben és abból meritenek vigaszt és erőt. Nem egy vezetés szerepet betöltött kommunista van, aki tefilint és táliszt kért a főrabbitól, hogy mint becsületes és jó zsidó

Berson

GUMMIÁROK

ruganyos
tartós

könnyű és
elegáns

élhessen. Dr. Junger főrabbi, ki a gimnáziumban, kereskedelmiben és leánypolgáriban heti harminc órában a hitoktatást látja el, egész délutánokat tölt a táborban, hogy a haza és isten tisztelésére szoktassa vissza a megtévelyedetteket. Szombat délutánonként prédikációkat tart, lelkükre beszél, gyógyít, javít, hogy ismét hasznos polgárokká legyenek ebben az agyonkínzott hazában. Minden temetéskor künn van és halotti beszédet tart az elhunyt felett.

Esküvő a táborban.

Mult hónapban igen érdekes esküvő is volt a táborban. A házastársaknak ugyanis meg van engedve, hogy együtt lakjanak és így lehet, hogy sok fiatal férfi és lány köti egymáshoz szomorú sorsát, hogy a „láchmó ánjó“ még se legyen annyira keserű. A legutolsó esküvőn egy zalamegyei fiú és sárospataki lány kelt egybe. A fiú két év óta van ott, a lány egy negyed év óta. A lány tizennyolc esztendő, nyolcadik gimnazista, viruló szépségű ifjú teremtmény, akinek az a bűne, hogy vigasztaló levelet írt a fiúnak, ne csüggedjen, hisz nemsokára ugyis kiszabadul. A fiú nem szabadult ki, ellenben a leány bekerült. És ünnep előtt, két fegyveres csendőr kísérték őket a frigláda elé, ahol örök hűséget fogadtak egymásnak, — nem kommunista ritus szerint. Berisz miló is gyakori eset és ilyenkor az egerszegi zsidó asszonyok küldenek gyerkelengyét az újszülött számára és etelt az anyának.

Jótékonyság.

Amint már említettem, a segélyügyeket Deutsch Hermann intézi. Régebben a Joint, most az Orsz. Izr. Segítő Iroda bocsájt rendelkezésre kisebb-nagyobb összegeket. Ezenkívül magánosoktól is érkezik pénzbeli, vagy természetbeni segély az internáltak részére. Deutsch Hermannnak — dr. Junger főrabbi-val együtt — állandó ki- és bejárás engedélye van a foglyok közé és személyesen győződik meg arról, hogy kinek mire van szüksége. Természetesen annyi a nyomorgó, ruhanélküli szerencsétlen, hogy nem lehet mindenkin segíteni és így csak az kap, akiről a tábori rasekól megállapítja, hogy tényleg rá van szorulva a segélyre. Ez viszont — amint már szokás ilyenkor — elégedetlenséget szül, a foglyok zugolódni, panaszkodó leveleket írnak, hogy ott is protekció van, sokan kapnak, akik nincsenek rá szorulva s így tovább. Pedig itt igazán nincs protekció, hisz aki ott van, az mind rá van szorulva a segélyre. A baj az, hogy újabban a zsidók számára beérkező segélyből elvesznek harminc százalékat a keresztény vallású internáltak részére. A zsidó jótékonyság, amely sohasem emelt válaszfalat zsidó és keresztény közé, a zsidók, kik sohasem a numerus clausus rideg számbeli aránya szerint segítettek konstruktív és destruktív elemeket egyaránt, most ismét azzal a kéréssel fordulnak tehetős zsidó testvéreikhez, hogy a tél borzalmai előtt küldjenek akár pénzbeli, főleg azonban természetbeni segélyt (ruhát, cipőt, fehérneműt) a félmeztelen, beteg és nyomorgó szerencsétleneknek. Ne kedvetlenítse el a zsidókat az, hogy 30% keresztény is kap a zsidó segítségből, amikor a mi fiainkat csak öt százalékban veszik fel az egyetemre. Most arra se gondoljanak, hogy mit tett a kurzus és a kereszt-

tény szeretet zsidó egzisztenciákkal, zsidó rokkantakkal és hadi özvegyekkel. Csak arra gondoljanak, amire a destruktív Talmud tanít, hogy „el kell látni a nemzsidók szegényeit a zsidó szegényekkel együtt“. Szerencsétlen emberek között ne tegyünk különbséget. Ezt tanították a Talmud destruktív bölcsői kétezer évvel a dicső kurzus előtt...

Baranyai Ferenc.

Bleyer Pinkász a „kommunista“.

Bleyer Pinkász özvegyanyjával együtt egy kis szatócsüzletet tart fenn és az üzletük a tulajdonosok szerencsétlenségére a rendőrséggel szemben van. Bleyer Pinkász az üzletét csak akkor hagyja el, mikor a „klauz“-ba kell menni imádkozni reggel és este. Egyébként az üzletében tartozkodik elad zsemlyét, vaját, turót. Fölösleges szó nem megy ki a száján. Venni csak azt veszi, amire föltétlenül szüksége van. S miután a vaját vagy a turót olcsón kéri tőle, nem pergamentszerű vajpapirban csomagolja, hanem régi ujságpapírokba. Arra ügyel, hogy héber nyomtatványokat erre a célra ne használja, vesz olyan makulaturapapírt, amelyet a házának neki hoz a boltjába. Ezt a makulatura-papírt bizony a Reb Pinchas Bleyer nem válogatja és arra sem gondolt, hogy csak konstruktív makulaturát lehet csomagolásra fölhasználni. Városunk rettegett rendőrfogalmazója betoppan a Pinkász boltjába egy zsemlyevétele céljából s a Pinkász mit sem sejtve, a nagy urnak a zsemlyét az asztalon levő régi ujságdarabba csomagolta. S vesztére — a csomagoló papír „destruktív“ volt. Ami azután következett, megmondja a konstruktív Zempléni Ujság szellemesen. Bleyer Pinkász meg a „Vörös Lobogó“. Érdekes elvtársi kompánia került össze a Bleyer Pinkász üzletében. A Vörös Lobogó, a Zsidó Szemle, a Katonák Hónapra, a Mult és Jövő, az Ember s még néhány hőmentő ujság. A rendőrség azonban fölfedezte a dicsőes együttést, Bleyer Pinkászt őrizetbe vette, s dicsőára számos hitsorsos akadékoskodásának, megindította Pinkász ellen az internálási eljárást és ilyen formán segít neki „emigrálni“. Házkutatás, nyomozás, letartóztatás, jegyzőkönyvelés, a szegény anyajajvesztéke s a Pinkász beteg felesége sirása s hitközségi vezetők beavatkozása. Mind nem használt. Pinkász a kommunista, aki talán nem is tudja, hogy mi fán terem az a vad élvezhetetlen gyümölcs, már két hét óta rendőri fogdában afölött gondolkodik, hogy mi az a kommunizmus, amit ő terjeszt. Thilimt mond és várja a sorsát. Hiába az óvad följajlás és hiábavaló a detektívek jelentése, hogy Bleyer Pinkász soha sem volt kommunista, mert volt a nyomozás eredménye. S Bleyer Pinkász nem a klauzban mondja a zsoltárokat, ezekben a szép napokban, hanem a rendőri fogházban a „prits“-

Utóirat.

Sátoraljaujhelyből jelentik a Mult és Jövőnek Bleyer Pinkászt, a miskolci rendőrség végzése folytán kiszabadult a fogházból.

SÜLLYESZTŐ HEGYRŐL

ÖKET IS SÜLLYESZTIK.

Ott tartunk tehát, hogy most már hiába van reáírva a lap fejére, hogy „keresztény politikai napilap“, már a keresztény jelző sem menti meg az újságot, ha egyszer ellenkezésbe jut a kurzussal, amely pedig állítólag keresztény és nemzeti. A „Magyarság“ című napilap, amelyet Milotay István, az antiszemitaizmusnak ez ismert uttörője szerkeszt, szintén panaszkodik, hogy süllyesztik a példányait és azok nem jutnak el rendeltetési helyükre. — Amikor még csak minket és egyéb zsidó lapokat süllyesztettek, megmondtuk, hogy a süllyesztőgép nem fog itt megállni, mert már a talmud korabeli „Cion bölcs vénei“ is reájöttek arra az igazságra, hogy: mihelyt a süllyesztőnek engedély adatik, nem tesz többé különbséget. Akkor kellett volna kiabálni, amikor ez a süllyesztés még csak egyoldalulag folyt! Akkor kellett volna a j t ó s z a b a d s á g r ó l szavalni és akkor bizonyára nem jutottunk volna idáig. Akkor azonban az ugynevezett „destruktív sajtó“ ellen minden eszközt megengedhetőnek tartottak, már pedig az felfogás dolga, hogy valaki destruktívnak tartja-e szükség esetén Milotay István antiszemita uttörő lapját is.

DRAGA A TEMETŐ A MESÜMEDEKNEK.

Ha báró gelsei Guttmann Vilmos ur öméltsága, a volt nagykanizsai hitközségi elnök abban a hitben halt volna meg, amelyet több mint hetven éven keresztül viselt és a Pesti Chevra Kadisa a temetésért mondjuk tizezer koronát követelt volna, báró gelsei Guttmann Vilmosné öméltsága, aki viszont az Orsz. Izr. Magyar Közművelődési egyletben tündökölt mint elnöknő, bizonyára kifogásolta volna, hogy „a zsidók kihasználják még a gyászt is üzleti célokra és hogy nem csoda, ha az emberek kikeresztelkedtek“, stb., stb., ahogy azt már ilyenkor hallani szoktuk. Minthogy azonban báró gelsei Guttmann Vilmos ur öméltsága, a volt izraelita hitközségi elnök még halála előtt az egyedül üdvözítő anyaszentegyház kebelébe tért meg és nem a do-

hány-utcai templomban mondtak érte kaddist, hanem engesztelő szentmisét celebráltak lelkiüdvéért, — nem tudom már melyik katolikus templomban — nem ütközik meg a báróné azon, hogy pár négyzetméternyi sírboltért a kurzus uralma alatt a főváros egy millió koronát kért. Amikor Ábrahám el akarta temetni Sárát, az akkori harcias hetiták négyszáz sékelt kértek azért a nagy barlangért, amelybe az összes patriarkák temetkeztek, a főváros — lehavdil — egymillió koronát kért egy kis parcelláért, ami talán az akkori valutával összehasonlítva is kissé sok. Sőt nem ütköznek meg a báróék azon sem, hogy utólag a fővárosi bizottság a sírhely árát másfél millióra emelte fel. A báróék, akik ha zsidó célokról volt szó, amíg zsidók voltak, nagyon is a fogukhoz verték a garast, most kéjjel és gyönyörűséggel fogják megadni a másfélmilliót a sírhelyért és bizonyára fognak építeni reá még egy gyönyörű kriptát is egy pár millióért. Elvégre mindent megér a gyönyörűség, hogy ha már halotti mozdulatlanságban, sajnos, tovább dörgölözni nem lehet, legalább közeli szomszédságban együtt nyugodhatnak azokkal, akik életükben legtöbbnyire orrfintorral és ajkbiggyvesztéssel mocsolyogták le az afféle ujdonsült zsidó bárókat.

A ZSIDÓK ÉS A JAKABOK.

Friedrich István beszéde szerint, a Jakabok a magyarság ellen küzdöttek Nyugat-Magyarországon. Már régen nem hallottuk a Jakabokat emlegetni; azelőtt a Jakabok alatt kizárólag a szocialistákat értették, de hallgatólag mindig az egész zsidóságra céloztak vele. Mikor a háboru elnémitotta a Jakabokat, akkor a „galiciaiak“ kerültek sorra és akkor ismét „galiciaiak“ alatt értették az egész magyar zsidóságot. Már most nem tudjuk, hogy a Jakabokat milyen értelemben kell venni. Annál kevésbbé, mert hiszen a háboru után már nem beszélt senki sem Jakabokról sem galiciaiakról, hanem elérkezettnek látták az időt, hogy most már nyiltan a zsidóságról beszéljenek és a zsidók ellen tartsák még a miniszteri bársonyszékekből is a harcias philippikákat. Hogy most újra Jakabokról kezdenek beszélni, ennek már szinte örövendünk kell, mert ebben is félig-meddig a régi idők visszatérését kell köszöntenünk.

NE TUDJA MEG A JOBB KEZED, MIT CSINAL A BAL,

vagy fordítva, már nem emlékszünk egészen tisztán reá, hiszen nekünk csak az ószövetséget kell hivatalból alaposan ismernünk, az újszövetséget ugylátszik a Nemzeti Ujság követi, amint a következő példa is mutatja:

A Nemzeti Ujság szeptember 30-iki számában krokodilus könnyeket sir, hogy állítólag illetéktelen

Női kosztümszövetek Szöllősi és Klein
lyoni selymek meglepő olcsó árban selyem- és szövetáruházában
Budapest, IV., Hajó-utca 16. (Sütfő-utca sarok.)

Országos Rabbiképző- Zsidó Egyetem Könyvtára

kezek becsempészték a Nemzeti Ujságba azt a hirdetést, hogy Babits Mihály regénye a „Halál fia“, megjelenik a Pesti Naplóban. „A Nemzeti Ujság sastollai alá — írja — menekül a kis pesti ökörszem“, vagyis a Pesti Napló, Az Est, Athenaeum, stb.

Nagyon értjük a Nemzeti Ujságnak keserves panaszát, mert valóban mit szólnak majd az olvasói, akik a Nemzeti Ujságnak maszlagjait komolyan veszik, ha most látják, hogy reklámoz csap négyzetméteres árszabás szerint a destruktív sajtónak, a Pesti Naplónak és az ugyancsak destruktív Babits Mihály regényének. De itt alkalmazza a Nemzeti Ujság a bibliai bölcs mondást, „ne tudja a jobbkezed, mit csinál a bal“, ne tudja meg a jobboldali hasáb, mit csinál a baloldali ujsághasáb! A baloldalon ugyanis közvetlen-közelében a fentemlitett krokodiluskönyveknek olvasható egy hirdetés, hogy „Móricz Zsigmond regénye, a „Fáklya“ megjelent, az Athenaeum kiadásában,“ még pedig ugyannak a Móricz Zsigmondnak, akit kidobtak mint destruktív a konstruktív Irodalmi Társulattól és ugyanarról a regénvről van szó, amelyről a konstruktívek megállapították, hogy azt magyar írónak nem lett volna szabad megírnia. Dehát hiába. A hirdetés meg van fizetve hasábmilliméterenként és nem mindenüvé érhet el a Nemzeti Ujság-beli cenzor sem, aki bizonyára még mindeddig nem vette észre azt sem, hogy csak úgy hemzsegek a Nemzeti Ujság hasábjai a Schwarzkóktól, Kohnóktól, Grünóktól, Blitzóktól és Braunóktól, akiknek hirdetéseit a legnagyobb készséggel közli a Bangha páter jézustársaságbeli atya ujságja.

Özv. Ábrahám Dávidné az uzsorabírótság előtt.

— Miskolci tudósítónktól. —

A miskolci uzsorabírótság előtt állt vádlottként özv. Ábrahám Dávidné. A tárgyaláson Pilászy Emil elnökölt, a vádat Horkay Ferenc dr. kir. ügyész képviselte, a védelmet Kőszegi Armand dr. A vád: özv. Ábrahám Dávidné szül. Lebovics Fanny, negyvenéves, izr. vallásu, nagyszőlősi korecsmárosnő, a korecsmája mellett levő üzletében a vaj kilóját 180 koronáért adta.

Dr. Horkay ügyész mindenekelőtt kimutatja, hogy Ábrahámné jogtalanul árusított, mert iparengedélyét férje halálával elvesztette. Ezenkívül a vaj nem is volt tea-vaj, hanem közönséges, piszkos vaj, amellyel a vevőket kiuzsorázta. Az ilyen visszaélőknek nincs helye ebben az országban, menjen vissza a vádlott oda, ahonnan származott, mert ennek a fajtnak lehetetlenné kell tenni a megélhetést.

Dr. Kőszegi Armand védő: Nem használhatom ugyanezt a hangot, mint a vád, mert ennek a darabokra tépett országnak ugyanis az a baja, hogy a gyűlölködés eszközeivel keresik az igazságot, holott mit sem ér az a törvény, amelyben nem az igazság lelke él. Az igazsághoz pedig csupán a tárgyilagosság vezethet el.

Ezek után engedje meg a tek. kir. törvényszék, hogy egy szomorú intermezzóra mutathassak rá. 1920 január 17-én éjjel két órakor, a havas téli éjszakában, egy szerker haladt végig Szerencsen, amelyen a kocsis mellett egy miskolci kereskedő ült. A kocsiban egy hordó szesz volt, amelyet Miskolcra akartak szállítani. Amikor kijutottak a piacra, hat ismeretlen felfegyverzett ember ugrott elő. Az egyik megkérdezte a kereskedőt, hogy milyen vallásu?

— Láthatják a szakállamról, hogy zsidó vagyok, — válaszolt ez.

A hat ember erre megragadta a kereskedőt és az egyik fejbe szurta. Ezután megfogták a haldokló embert és elcipelték. A kocsisnak megparancsolták, hogy azonnal hajtsa el. Három nap múlva Szerencs befagyott patakja mellett játszó iskolás gyermekek a vízben megtalálták félig befagyva a kereskedőt, aki élt még akkor, csak azután lehelte ki lelkét.

Ennek a szerencsétlen embernek az özvegye Ábrahám Dávidné és ennek az árvái az az öt gyermek, akiket Ábrahámné keresményével eltart.

Én mindenkitől, aki ebben a teremben van, tiszteletet követelek Ábrahám Dávidnak, özvegyének és árváinak, mert Ábrahám, mint jó hazafi és mint vallásos zsidó élt és meghalt, mint egy hős. Most mi történt?

Ez a szegény özvegy, aki egyedül maradt árváival, nem adta erkölcstelenségre a fejét, hanem munkából, keresményéből akarja fentartani magát. Ez olyan nagy bűn? Ezután rámutatott a védő, hogy az asszonynak engedélye van és csupán a beszerzés körüli költségtöbbletet számította fel.

Dr. Horkay Ferenc ügyész sajnálatosnak tartja, hogy Ábrahámot meggyilkolták, de ez nem menti az asszony bűnét, aki menjen oda, ahová való. Ha Ábrahám meghalt, akkor nem a magyar hazáért halt meg, hanem fajaért halt meg. Ha az árvák az ég felé tekintenek, mi viszont a magyarok istene felé tekintünk, hogy szabadítsa meg bennünket ezektől a ragadozó kezekről.

Dr. Pajor Szanatorium
BUDAPEST, VIII., VASS-UTCA 17. SZÁM.

Brilliánst aranyat, ezüstöt, platínát és ékszert legmagasabb napi árban vesznek
SINGER J., EGYETEM-UTCA 11. Telefon: 124-21.

Perzsaszőnyegek legjutányosabban kaphatók
Pardo és Camhi cégnél
V., Nádor-utca 9. sz.

Perzsa és más fajta szőnyegek

javitó-, mosó- és megóvó-intézete. Szőnyegek vétele és eladása. Mérsékelt árak. Telefon: József 125-25.

Rosenfeld Ottó, VII., Sip-utca 7.

Kidobja pénzét ha ékszert elad és nem fordul Fischer Testvérekhez, Baross-utca 75. — **Brilliánst** legmagasabban, aranyat 140-200 K-ig, platínát, ezüstöt vesz.

Brilliánst,

ékszert, aranyat, ezüstöt, még mindig a legmagasabb árban vesz **Schiller** IV., Kecse-
metsz méti-utca 11.

Telefon József 104-38.

Az ügyészi replikára Kőszegi Armand dr. magából kikelve, az egész termet betöltő hangon duplikázott:

— A védelemé az utolsó szó és a legigazabb is. Nem követem a vádat a gyűlölködő hangnemben, de nem engedhetem meg, hogy ennek a szerencsétlen asszonynak a vallását és faját is bűnül tudja be. Nem engedhetem, nem türhetem azt, mert ehhez a vádnak nincsen joga. Most pedig tisztelettel kérek igazságos ítéletet.

A bíróság hosszabb tanácskozás után özvegy Ábrahám Dávidnét felmentette a vád és következményei alól. Az ügyész az ítélet ellen semmiségi panaszt jelentett be és külön is bejelentette, hogy panaszát írásban fogja megindokolni.

NAGY LAJOS:

Találkozásaim az antiszemifizmustal.

11.

Pofon a villamoson.

Amikor felszálltam, már pörben állott egymással a kalauz s egy utas. A kalauz erős, katonás ember. Az utas egy szegény asszony. Nem tudom a dolog kezdetét, de a pénz miatt keletkezett a szóváltás, úgy rémlik, hogy az asszony nem akarta a rossz kétkoronásokat elfogadni. Mondom, nem tudom a dolog eredetét, kombinációra is alig van alkalmam, de nem is az eredet, hanem a folytatás és a végső kifejlés a fontos.

Tehát a kalauz és a szegény asszony pörlekedett. Nem nagyon, csak egy kicsit, még semmi különösebb gorombaságot nem mondtak egymásnak, vitájuk abban a stádiumban állott, amit fejeselésnek szoktak mondani. De mindkettő izgatott volt, az asszony arca kipirult a belső indulattól, a kalauz meg sápadt volt. Én már láttam a dolog lényegét; láttam, hogy ez a két szegényember, akiket morzsol és tép a gond, akik reggeltől estig emberi erőn felül harcolnak, akik tüzes vassal piszkál gonosz soruk, akik sok-sok sérelmet naponta szó nélkül lenyelnek, hogy ez a két ember most minden nyomorusága miatt egymásra acsarkodik. Láttam én ezt, de ha ők nem látták meg magukat, lehetetlen lett volna indulatukat leszerelni.

Egy percre csend lett, de az asszony újra kezdte a lamentálást. Erre a kalauz hozzálépett és azt mondta, hogy ha nem fogja be a száját, hát pofon vágja. Az asszony megdöbbsent, de csak egy pillanatra, önkéntelenül kiszaladt a száján a szó, azt mondta a kalauznak, hogy szemtelen. A kalauz most pofonvágta. Az erős, katonás férfi a szegény asszonyt, még pedig nem csak úgy markirozva a pofont, hogy a szavának álljon, hanem hével, erővel. Az asszony hangosan, jajveszékelve sirni kezdett.

A kocsi nem volt tele, tehát az egész jelenetet valamennyi utas látta, hallotta. A pofon után egy fiatalember, távoli padról felugrott, a kalauzhoz szaladt és rátámadt. Micsoda gyalázatos dolog ez — kiáltotta, — hogy szabad egy szegény asszonyt pofon vágni! Egy kalauznak nem szabad így bánni az utasokkal; rendőrt fog hívni és a kalauzt feliratja. A kalauz sápadt volt, de nem ijedt meg, még nem bánta meg tettét, szembeszállt a rátámadó fiatalemberrel és szavaival hadakozott ellene. Semmi köze hozzá, őt az a nő megsértette, ha „ön azt mondja nekem,

szemtelen, önt is pofon vágom!” — Eféléket mondott a hátorlelkű kalauz. Az asszony hangosan sirt. Más utasok is közbeszóltak. A kalauz ellen beszéltek, fel voltak háborodva.

Ismét mondom, hogy a történet kezdetét nem tudom. Tegyük föl, hogy a szóharc kezdetén igaza volt a kalauznak. Igaza volt egész addig, amíg pofont ígért. Ettől a pillanattól fogva már nem volt igaza. Semmi esetre sem volt szabad pofonnal fenyegetőznie, még kevésbé volt szabad a tettet elkövetnie.

Ott tartunk, hogy egy fiatalember és a kalauz közt folyik a heves szóváltás, a fiatalember igazságot akar tenni, rendőrt akar hívni. A kocsinak csaknem minden utasa egy véleményen és egy szándékon van vele. Két férfi azonban gunyosan mosolyog; figyelik az eseményeket, ők is beleavatkoznak. Nem részletezem tulságosan a dolgot, csak annyit közlök, hogy az egyik hangosan így szól bele a vitába:

— Jól tette, igaza volt!

Ezt megelőzőleg a férfi már néhány gunyos megjegyzést tett a fölháborodó s a kalauzra támadó fiatalemberre, eleinte a társához intézve megjegyzéseit, de már láthatóan azzal a szándékkal, hogy a fiatalemberbe belé kössön. Eleinte csak ilyeneket mondott: nem szeretem a kövér embereket; hogy lehet így izgulni; — később, amikor ezek hatástalanok maradtak, a fiatalemberhez intézve, így nemeskedett az illető uriember:

— Mindjárt kap maga is egy pofont!

No most tartsunk rövid szemlét a szereplőkön. A kalauz keresztény. A sértett asszonyon nem láttam, hogy mi, valószínűleg keresztény. A gáztetten felháborodó fiatalember zsidó. Erőtéljes, egészséges, jóképű, huszonegynéhány éves. A külön véleményen levő s kötekedő ur keresztény, én régóta ismerem, mert közismert sportember, amatőr birkózó volt régebben, különben zseni, hivatalnok.

Megint tisztában voltam a helyzettel. Tárgyilagosan, józanul, tisztességes szempontból kiindulva lehetetlennek látszott előttem, hogy valaki a kalauz pártján álljon. Mindenképpen, tehát ezt a kalauzt is lehet védeni. De itt nem védelemről volt szó, hanem teljes igazolásról, helyeslésről, sőt többről, az illető uriember bele akart kötni a felháborodó fiatalemberbe, mind erőszakosabb kísérleteket tett, rettentő gyűlölettel nézte ágálását s odáig vetemedett, hogy a gonosz indulatu krakélerék módjára ok nélkül pofont ígért neki. Mellékesen jegyzem meg, hogy a fiatalember ezt az ígéretet vagy nem hallotta, vagy ügyesen elsiklott fölötte.

Találkoztam ismét az antiszemifizmustal. A zsidóember okatlan és féktelen gyűlöletével. Akkor, amikor semmivel ezt a gyűlöletet meg nem érdemelte, amikor tisztességes dolgot cselekedett, amikor méltán háborodott fel, amikor olyasmibe kezdett, amit elintézni az emberi becsület kötelessége.

Csudálatos volt ez a jelenet, az egész szörnyű perspektívájával, minden lelki, politikai és társadalmi mélységekbe szétfutó szálaival. Vigasztalan volt. Hihetetlen és megdöbbsentő volt annak az uriembernek a szerepe. Egy brutális férfi ok nélkül, igazságtalanul pofon ütött egy szegény asszonyt — s ő pártjára kelt ennek a betyárnak csak azért, hogy szembe kerülhessen a zsidóval. Szembe kerülhessen a zsidóval, ha mindjárt akkor is, amikor kétségbevonhatatlanul szép és tisztességes dolgot művel, szembe kerülhessen vele, beléje köthessen, szóváltást és

esetleg verekedést provokálhasson és megüthesse. Ez a fontos, erre volt sóvár, éhes és szomjas, minden más: igazság, lelki esztétika, becsületbeli kötelesség, lovagiaság, mellékes volt. Fontos, minden racionális és erkölcsi értékkel szemben csak egyetlenegy dolog volt: a zsidót megütni.

Megkezdik a zsidó gimnázium építését.

Dr. Feleki Béla, aki a tanügy fellendítéseért annyit tett, most betetéli alkotásait azzal, hogy a zsidó gimnáziumnak évek óta vajdó kérdését megoldásra viszi. Már a jövő héten megkezdik a zsidó gimnáziumnak az építését, illetve a félbemaradt épületnek befejezését, hogy legalább részletekben átadhassák minél előbb rendeltetésének. Először a Bálint-utcai részt fogják befejezni, körülbelül tizenkét tanterem lesz itt, az összes szükséges segédhelyiségekkel, szertárakkal, tanári és igazgatói szobákkal. Még nincs ugyan együtt az a horribilis összeg, amely az építés befejezéséhez szükséges, de reméljük, hogy lelkes áldozatkészséggel fogja mindenki támogatni ezt az ügyet, amely az egész magyar zsidóság szempontjából oly nagy fontossággal bír.

Nem cserél!

Nem szakít!

Gallérjait, frakkjeit, fehérneműit a

„Király”

gőzmosódában tisztíttassa.

A legkényesebb igényeket is kielégíti.

VII., Király-utca 15. IV., Magyar-utca 6.

VII., Dohány-u. 20. VIII., Baross-utca 92.

Nyakkendőház

Cégtulajdonos:
LÁSZLÓ ANDOR

Budapest, IV., Kigó-utca 5. (Klotild-palota.)

Saját gyártmányu nyakkendők, uri divat áruk.

Van aki még nem tudja

mig a készlet tart kapható:

K 1600.—-ért

Férfi öltöny

Férfi rövid télikabát

Férfi átmeneti kabát

KOCH

TESTVÉREK
ruhagyárháza
Károly-körút

26

A Mult és Jövő első kultürestélye nov. 13.

méltó lesz ahhoz a nagyszabásu kulturprogramhoz, amely tavaly és azelőtt a Mult és Jövő kultürestélyeit a szezon legkimagaslóbb művészi és irodalmi eseményeivé emelte. A Mult és Jövő uttörő munkájának, örömmel konstatálhatjuk, sok követője akadt. Zsidó lapok és intézmények haladnak azon a mesgyn, amelyet kijelöltünk, hogy a zsidó kultura termékei minél szélesebb körben terjedjenek el. Az a közönség, amely tavaly a Vigadó termeit töltötte meg zsufolásig, most a Zeneakadémia nagytermében fog részesévé válni annak az intimebb művészi hangulatnak, amelyet az idei első kultürestélyünk fog a lelkekbe plántálni. Az est egészen speciális programmal lesz telítve és főkép mint zsidó oratórium-est fog kidomborodni. Ezen az estén fog fellépni először a pódiumon a fővárosi zsidóság új, fenomenális nagy tenoristája: Linetzky, a Dohány-utcai templom új, ünnepezt főkántora, aki eddig még elő nem adott eredeti orosz zsidó énekeket fog bemutatni Wehner Géza orgonakíséretével és operai énekkarral Burger Lajos főtanácsos karnagy vezetése mellett. Wehner Géza, az orgona-művészetnek ez a kiváló mestere, aki a Dohány-utcai templomnak is orgonistája, önálló számokat is fog előadni, szintén részben operai kar kíséretével. Fehér Arthur, ez a kivételes nagy szavalóművész, aki tavaly a Talmudista melodramatikus előadásával oly frappáns sikert aratott, az idén is új, hatalmas zsidó melodrámaival fog fellépni, melyhez a kíséretet az énekkar és orgona fogja különösen misztikussá tenni.

Az estnek rendkívül érdekes száma lesz Bán Erzsí operaénekesnő régi zsidó melódiasorozata. A kiváló művésznőnek az egyházi zene szinte specialitása és a Mult és Jövő estélyén lesz először alkalma a nagyközönségnek, hogy ezekben az eddig nagyrészt ismeretlen régi zsidó melódiákban gyönyörködhessek. Az első kultürestély nagyszabásu programjának keretébe fog beilleszkedni Rosenák Margitnak, a fiatal művésznőnek briliáns hegedűjátéka. Rosenák Margit a nagyhirű operatőrnek, dr. Rosenák Miksának, a Városmajor zsidó kórház népszerű igazgatójának leánya, csak most kerül ki a Zeneakadémiából, amelynek egyik legtehetségesebb növendéke, különösen mély érzésű tónusaival kelt feltűnést.

Minthogy tavaly már hetekkel a kultürestélyeink előtt a jegyek elfogytak, kérjük előfizetőinket, hogy a jegyekre való igényüket minél előbb jelentsék be kiadóhivatalunknál.

A jegyek ára 25—120 korona.

Járassa gyermekének a REMÉNY-t!
Nevel, oktat, szórakoztat.

BRONZ CSILLÁROK,

álló lámpák, selyem ernyők minden stílusban.

„ELEKTRA” Dob-utca 42. sz.

SZATMÁRI MÓR:

Irányi Dániel.

Ellenállhatatlan vágy készített, hogy írjak róla. Éppen most, ebben a zagyva időben, amikor uton-utfélen ócsárolják, szidják a liberalizmust. Hogy megemlékezzem róla, a magyar liberalizmus egyik igazán fennkölt lelki hőséről.

Huszonkilenc esztendővel ezelőtt, mikor Nyiregyháza meghalt, a nemzet a maga halottjaként gyászolta. A képviselőház költségén temették el olyan gyászompával, aminő csak az igazi nagyságokat illeti meg. Bánffy Dezső, aki akkor a képviselőház elnöke volt, mikor a parlamenti ülésen elparentálta, azt mondta róla, hogy „egész életét a hazának szentelte s puritán jellemével, ideális gondolkozásával s teljes lelki liberalizmusával általános elismerést és tiszteletet vívott ki magának”. Azután sorban állottak fel a parlamenti pártok vezérférfiai: Eötvös Károly, Bokross Elek (aki még akkor a szabadelvű párt egyik vezérémbere, a Ház alelnöke volt), gróf Apponyi Albert és Ugron Gábor vetélykedve magasztalták Irányi Dánielt, mint az elvhűségnek, jellemzilárdásnak igazi példányképét. És valamennyien tudtuk, hogy ezek a magasztalások nem afféle nekrológos frázisok, hanem tiszta igazságok.

Tíz esztendővel halála után szobrot emeltek neki s a leleplezési ünnepen néhai való *Neményi* Ambrus, a szabadelvűpárt publicistája tartotta az ünnepi beszédet arról az Irányi Dánielről, aki egész életén át a hamisítatlan függetlenségi politika híve volt és szüntelenül ostromolta a hatvanhetedik kiegyezést.

Fogadni mernék, hogy pár ember közül, aki ma elmegy szobra előtt ott a Gyár-utcában, kilencven nem tudja, hogy ki volt Irányi Dániel. Tudják, hogy valamikor élt és hogy valami fogalomnak a megtestesülése lehetett, hiszen szobrot emeltek neki, de a fogalmat mér nem tudják.

Pedig ez a fogalom azóta, hogy ő meghalt, csodásan szép utat tett meg. Győzedelmeskedett egy egész koron, belement a lelkekbe, a nemzet élő organizmusába, di-csőségeket szerzett a nemzetnek, mely azután gyászos idők és megpróbáltatások után a mai zavaros hangulatában megtagadta. Ő már nem élhette meg az általa képviselt fogalomnak diadalát. Halála előtt, úgy mint Keppler az „Ember tragédiája”-ban, már fülébe csendült a jövő múzsikája — de csak a múzsikája.

Ez a fogalom a demokratikus szabadelvűség a maga egész teljességében.

Irányi Dániel nem volt igazán nagy ember. Nem volt se alkotó, se hódító egyéniség. Nem volt se nagy író, se nagy szónok, se korszakalkotó politikus. Nem maradt utána csak egy francia nyelven megírt könyve a magyar szabadságharcról abból az időből, mikor Párisban emigránsként élt, meg rengeteg sok képviselőházi beszéd a képviselőház naplóiban és Kossuth Lajossal folytatott emigracionális levélváltása. Nem nagyon csodálom, hogy elfelejtették és úgy gondolom, hogy parlamenti beszédek és Kossuth Lajossal esztendők során váltott leveleinek elolvasása se hozza nagyobb lelki emócióba az embereket. Mert egymagukban ezek a beszédek és levelek nem teszik egészen megérthetővé se azt a nagy tiszteletet, mellyel az egész ország, az

egész magyar politikai világ körülvette, se azt a hatást, melyet korára tett.

Irányi abból a korból való volt, melyet a közéleti póz korszakának lehetne mondani. Ezzel a korszakkal együttjárt a póz, de nem mint hatásvadászó szinpadiaság, hanem mint karaktervonás. A föllépésnek, a cselekvésnek, szónoklásnak valami különösen ünnepies formája. A gesztusnak az az állandó ünnepessége és szoborszerűsége, mely alkalmasint összefüződött a közéleti ember magamegbecsülésével is. Mikor magam elé képelem Irányi Dánielt, szinte látom ezt a szikár, magistermetű, őszhaju, őszszakálu, mindig fekete rednigotba öltözött, mindig ünnepiesen komoly embert. Tartásában, járásában, de még ültében is az az igazi önérzet, mely imponáló férfiasságot ad ennek a vézna embernek. Egész egyénisége mégis valami olyan különös, szinte csodálatos harmóniába olvadt össze, hogy el sem tudnám képzelni az Irányi jellembeli kvalitásait, felfogásbeli nagy kiválóságait, egész közéleti szereplésének hatásait azok nélkül a formabeli tulajdonságok nélkül, melyekhez még az állandóan egyforma fekete nyakkendő is hozzátartozott.

Husz esztendőskorában, 1842-ben, mint ügyvéd jött fel Pestre. Ugy képelem, hogy husz esztendőskorában is ép oly komoly, ép oly ünnepies volt, mint 70 esztendőskorában. Ugy kell lennie, mert az 1848-as mozgalmak idején is már amolyan komoly és ünnepies formákat igénylő szereplésekre alkalmazták. Nem lehet az véletlen dolog, hogy március 15-én Irányit a *közcsend fenntartására* alakult bizottság tagjává választották s március 16-án a nagy választmány jegyzői állásával tisztelték meg. Az se lehet véletlen dolog, hogy Kossuth 1848-ban Irányit küldötte ki teljhatalmu kormánybiztosnak Felsőmagyarországba s mikor ott összekülömbözött *Pulsky* Sándor katonai főparancsnokkal, Kossuth élelmezési biztosnak nevezte ki *Mészáros* Lázár mellé. Csupa olyan hivatali állásai voltak, melyekben nagy komolysággal és ünnepies pózzal lehet imponálni.

Micsoda gyönyörű póz lehetett az, mikor a debreceni országgyűlésen egy *Tar* nevű képviselő a népet korbácsolta, mely nem teljesíti kötelességeit, hanem a nemességre bizza, mire felállott Irányi (akinek a Lipótváros adott mandátumot) és arra hivatkozott, hogy ő is a *nép gyermeke*; hogy *Habsehn*nak hívják, amit nem rostel. És beszélt a nép háromszázesztendőskor jogtalanságáról, a nép igazairól s arról az elnyomatásról, *melyben a nép élt a nemesség szolgájaképen*.

Azután következett a száműzetés, az emigracionális élet, melyben Kossuth bizalma mindig jelentékeny szereplést juttatott Irányinak. Párisban, majd később Berlinben is a legkényesebb diplomáciai feladatokkal volt megbízva. Berlinben ő tárgyalta *Bismarck* megbízottjaival; neki kellett Kossuth nevében eligazítania bajokat, melyeket Csáky Tódor és Komáromy György csináltak. Neki kellett a berlini politikai körökben megmagyaráznia, hogy Csáky és Komáromy visszaéltek Kossuth jóhiszeműségével s rutul becsapták a kormányzót.

Mikor 1869-ben Pécs város képviselőjének választotta, Irányi hazajött Párisból, *de a szokásos emigracionális reverzalist nem írta alá*. Hazajött mint már megválasztott képviselő s azután kilencedmagával megalapította a szélsőbalpártot. Politikai vezére lett egy ki-

csiny pártnak, mely azonban később egyre hatalmasabbá lett.

És ettől kezdve hirdetője és apostola lett itt az országban egyfelől az alkut nem ismerő 48-as politikának, másfelől a hamisíthatatlanul tiszta demokratikus szabadelvűségnek, mely a 48-as politikával összefüzdött. Az ő szabadelvűsége nem volt afféle politikai irányzat, nem volt se egyéni, se politikai érvényesülésre törekvő akarnokság, hanem valóságos életfeladat. Az ő szabadelvűsége és az ő demokratasága nem volt egyoldalú törekvés bizonyos liberális és demokratikus kérdések megoldására, hanem teljesen és tisztán kifejeződött meggyőződés, mely mindenben és mindig következetes volt az alapgondolathoz: a teljes és tökéletes jogegyenlőséghez.

Irányi hatvanöt esztendőn át volt tagja a képviselőháznak s husz eszendeig mindig a bókési kerület választotta meg. Egyetlen kormány sem állított neki ellenjelöltet. Ebben a tiszteletreméltó ellenfél megbecsülése nyilvánult meg. És huszonöt esztendőn át Irányi Dániel minden költségvetési tárgyalásnál követelte a kötelező polgári házasságot, a vallásszabadságot és az általános választójogot. Eleinte lekicsinyelték ezt a nagy demokrataságot, de azután egyre komolyabban vették. A 90-es évek elején azután egyszerre csak egész nagyságában előállott az egyházpolitika. Szapáry Gyula megbukott s jött a Wekerle-kabinet azzal az egyházpolitikai programmal, melyet Irányi Dániel hirdetett negyedszázadon át s Irányi akkor már nem élt. Pár nappal halála előtt bukott meg Szapáry.

Szinte érthetetlen, hogyan őrizhette meg férfias becsületességének és puritán erkölcsösségének ideális tökéletességeit az élet százféle viszontagsága és megpróbáltatásai mellett. Mert szegény ember volt, teljesen vagyontalan. Képviselői fizetéséből élt. De azért jutott neki arra is, hogy egyszer-máskor jótékonycélra áldozzon. Agglegényi életet élt. Volt-e valaha valamiféle regénye, nem tudom. Beszélték, hogy egy igen nagyműveltségű, előkelő hölgyhöz való baráti viszonya valamikor bensőbb természetű volt. De csak beszéltek.

Volt egyéniségének egy kölcsönös vonása, mely nálunk, magyaroknál idegenszerűségével hatott. A legszigorubb, a legkérlelhetetlenebb prudéria. Irtózott minden kétértelműségtől. Ebben alaposan elütött Deák Ferentől, aki meg épen nagyon szerette a szaftos vicceket. Ezt a pruderiáját sokszor ki is figurázták, de persze csak a háta mögött.

A tisztaeszlári pör idején, mikor lángra csapott az antiszemitizmus, egyszer szóvátettem ezt előtte:

— Szégyenletes jelenség — mondotta. — Nem is szeretek róla beszélni. Nem maradhat meg, mert nem magyar vonás és mert a magyar zsidósággal szemben durva méltatlanság.

Meghatottsággal olvasom 1892 január 20-án, a Szapáry-féle téli választások idején hozzám intézett levelét. Két kerületet ajánlott, hogy lépjek föl valamelyikben.

„Szeretném — írja —, ha Ön bejutna a képviselőházba. Ismerem az ön elveit és gondolkozásmódját cikkeiből. Olyan idöket élünk, mikor nagy szükség van igazán liberális függetlenségi képviselőkre. A liberális iránynak meg kell ütköznie ellenségeivel és jaj a ma-

gyar nemzetnek, ha a liberalizmus buknék meg, mert szent az én hitem, hogy Magyarországot csak a demokratikus szabadelvűség uralma viheti a függetlenséghez.”

Igy érzett és így gondolkodott Irányi Dániel.
Le a kalappal emlékezete előtt!

Panaszok.

Panaszok érkeznek hozzánk gyakran a zsidó közélet egyes fogyatékoságai ellen. A közönség a Mult és Jövőhöz fordul, mint az egyetlen független orgánushoz, amely semmiféle pártszempontokat nem követ, hanem tisztán a zsidóság egyetemes érdekeit tartja szem előtt. A Mult és Jövő új rovatot nyit a panaszok számára, de természetesen helyt fog adni objektív védelemnek is.

I.

Vajda Béla Budapestről előadja, hogy 47 éves családapá, 6 évig volt a háboruban; ennek az időnek nagy részét fronton és fogságban töltötte, majd hosszas kórházi kezelés után hazaérkezett, és mikor elment a hitközséghez, akkor azért, hogy tavalyi imaszékét újra megváltsa, a tavalyi 157 koronával szemben 800 koronát kértek. Jól tudjuk, a hitközségnek oly aránytalanul emelkedik a költségvetése, hogy a kulturális és humanus feladatok a bevételnek minden áron való fokozását követelik meg, de talán mégis szükséges volna, hogy egyes eseteket más méltányos szempontból ítéljenek meg és hogy ne rekesszék ki a középosztályt a templomból, azt az osztályt, amely igaz áhitattal jár el az istentiszteletre, akkor is, amikor nem kell parádézni, mert nem vendégszerepelni jár az imaházba, hanem, hogy szívének keserűségét öntse ki a Mindenható előtt. Módot kellene szolgáltatni arra, hogy ezek is hozzájussanak egy-egy imaszékhez és talán inkább progresszív módon kellene a tehetősebbeknek magasabb árból azoknak az engedményeit kipótolni.

II.

Egy olvasónk közli velünk, hogy szegény vasuti al-tiszt özvegye, 6 apró gyermeke van és 7 éves fiát már felvették a Fiuárvaházba és utasították, hogy szept 4-én a fiu jelenjen meg megfürödve, haját rövidre vágva. Mikor a fiu eljött, mégis elutasították azzal, hogy a bizonyítvány elégtelen. Kértem Önöktől, tehet-e arról az a gyermek, hogy öt kicsi testvére mellett sem anyja, sem más nem foglalkozhatott vele? Vajjon nem kell-e az ilyen gyermeket is megmenteni a zsidóságnak és a társadalomnak? Különösen, ha már felvették, hogyan utasítják aztán vissza?

A Mult és Jövő

Irodalmi és művészi

ALMANACHJA

teljes Naptárral az 5862. évre

az ünnepek alatt jelenik meg szenzációs tartalommal és remekművű illusztrációkkal.

Megrendelhető a kiadóhivatalban.

Országos Rabbiképző Zsidó Egyetemi Könyvtára

Segélykiáltás Brünnből.

Brünn, 1921. szept.

Igen tisztelt Szerkesztő ur!

Bocsásson meg, kérem, hogy levélben keresem fel. Néhány szóban szeretném nagybecsű támogatását kérni azon ügyben, melyet multkor előadtam. Ön ismer engem gyermekkorom óta jól, igen tisztelt Szerkesztő ur és volt professzor uram, s tudja, melyek a képességeim s tehetségeim s emellett ismeri nagyrészből családomat s családi viszonyunkat is. Apám állása talán névre magas: főfelügyelő az államvasutaknál, de hogy ez ma anyagiakban mit jelent, ezt ma — sajnos — tulságosan is elcsépett dolog lenne vázolni próbálnom. Én a mai rendkívüli viszonyok folytán egy évet vesztetni voltam kénytelen tanulmányaimban; nem buktam meg, nem, sőt „tisztajeles” érett voltam 1919-ben. De amit a köztisztviselők anyagi helyzetére mondtam, ugyanaz áll a zsidó ifjuság tanulmányi lehetőségére, illetve nem lehetőségére is. Elcsépett. Igaz. S én azt tettem már két év előtt, amit ilyen helyzetben tenni kell valakinek, aki érzi magában az erőt s a hivatást ezen nehézségek dacára is tudományos pályára lépni: önerőmből próbáltam a külföldön tanulmányaimat folytatni: 1919—20-ban Svájcban s Ausztriában próbálkoztam, megtettem minden lehetőt, hogy fenntartsam magamat s tanulhassak is: voltam bolti-szolga, inas, munkás, de végül beteg lettem s sikertelenül kellett akkor hazajönnöm: az évet elvesztettem.

1920—21-ben nagyobb szerencsém volt: Csehszlovákiában, Brünnben próbálkoztam s ezuttal sikerrel. Felvettek a technikára s akadt keresetem is.

Professzor ur! Nem szokásom dicsekedni, mert munkával dicsekedni nem is lehet, az mindenkinek kötelessége: de naponta tizenkét órát tanultam s laboratóriumban dolgoztam s kilenc órát moziban megbarban zongoráztam, hogy megmutassam: igenis nem lehet velünk zsidó ifjakkal oly könnyen leszámolni: nem engedünk tanulni itt, másutt meg nincs pénz, nem fogsz tudni tanulni! Dolgoztam s megnyertem az évet. Vizsgáim mind „vorzüglich”. De most — most megint csak itt az akadály: szervezetem gyengesége. Ismét csak betegen jöttem meg s be kell látnom: nem fogom tudni ezt még három éven át így folytatni a siker veszélyeztetése nélkül. S csakis ezért fordulok másokhoz támogatásért s kikhez, mint azokhoz, akikkel egynek érzem magamat: zsidó testvéreimhez s mivel magam jórészt ismeretlen vagyok: Önhöz, igen tisztelt Szerkesztő ur, ki a magyar zsidóságnak egyik szellemi vezetője s a legjobb ismerője.

Biztos vagyok benne, hogy Ön, szeretve tisztelt Szerkesztő ur, meg tudja találni rá a módját, hogy kérésemet közölje azon zsidó testvéreimmel, akik jó sorsban élnek s meg tudná velük értetni, hogy csak kölcsönt kérek, amilyenből a német diákok százai élnek künn, kölcsönt, melyet első kötelességem lesz visszafizetni, mihelyst kész vagyok s álláshoz jutottam, avagy javuló viszonyokkal talán hamarabb is. Nem tudom hinni, hogy ne találna viszhangra kérésem, hogy ne adjon a Mult és Jövő nagy táborában az Ön lelkes hivei között egy, aki kész volna segíteni rajtam.

Bocsánatot kérek levelem hosszúságáért s végtelen

hálával köszönöm előre is szíveségét, vagyok Szerkesztő urnak igaz tisztelője, zsidó testvéries üdvözléssel

— — — — —
vegyésszmérnök hallgató.

Közételesszük ezt a megindító levelet. Talán akad egy jószívű mecénás, aki ennek a derék és kiváló zsidó fiatalembernek kölcsönnel vagy egyéb segítséggel lehetővé teszi, hogy nagyreményű tanulmányait folytathassa. Érdeklődők szíveskedjenek Patai József főszerkesztőnkhez fordulni, aki a levél íróját személyesen is ismeri és szeretettel ajánlja.

Nem lehetek ócskavaskereskedő sem.

Igen tisztelt Szerkesztő ur!

Én, amint mellékelt születési bizonyítványom (keresztlevelem sajnos nincsen) igazolja, Budapesten születtem harmincnégy évvel ezelőtt, itt nevelkedtem fel és itt tartózkodtam egészen 1914-ig, amíg a világháború elején be nem vonultam katonának. Egy évet súlyos harcok között a fronton töltve orosz fogságba estem, ahol aztán öt évet kellett a fogságban töltenem. Most hazajöttem, mint jó zsidó megházasodtam s gondoltam, majd csak gondoskodik az Uristen valami kereseti lehetőségről is. Biztam a zsidó közmondásban, hogy aki életet ad, az ad miből élni is. Nagykereskedést szerettem volna nyitni, de ehhez nincsen pénzem. Iparos szerettem volna lenni, de erre nincs iparendélyem. Szívesen folyamodtam volna valami engedélyért, moziért, italmérésért vagy trafikért, de úgy hallottam, hogy ott még az oldalági rokonságot is ki kell mutatni és az én egész oldalági rokonságom mindkét oldalon izraelita. Gondoltam magamban, valami ócskavassal kezdek majd foglalkozni.

Folyamodtam tehát Tolna vármegye alispánjához, miután jelenleg Tolna megyében lakom, de az elutasított. Erre folyamodtam a m. kir. kereskedelmi miniszterhez, akitől a héten kaptam meg a választ, hogy „az elsőfoku iparhatósági véghatározattal egybehangzó másodfoku véghatározatot, mellyel ócskavas kereskedésre jogosító hatósági engedély iránti kérelmemet elutasították, felülbírálat alá vette a miniszter és úgy határozott, hogy azt helyben hagyja, mert élete harmincnyedik évében levő munkaképes folyamodó megélhetését más kereseti pályán is biztosíthatja, míg a szóbanforgó könnyebb kereseti lehetőség inkább olyanok számára tartandó fenn, akik mint rokkantak, hadiözvegyek, árvák stb. nagyobb erő kifejtést igénylő munkára alkalmatlanok lévén, a szóbanforgó keresetre sokkal inkább reászorulnak”.

Ezt mondja a miniszter. Talán igaza is van. Magam is szívesebben volnék pl. kereskedelmi miniszter, mint ócskavaskereskedő. Megjegyzem azonban, hogy én is 50%-os rokkant vagyok. Mindamellett szívesen venném, ha a miniszter ur engem valami nagyobb erő kifejtést igénylő munkára alkalmazna. Azonkívül kíváncsi vagyok arra is, hogy hol fogok én majd találkozni avval a hadiözvegygel és különösen az apró-cseprő hadiárvákkal, akik ócskavasat járnak majd összegyűjteni és a hátukon cipelni. No de lesz ez talán másképp is, ha csakugyan be fog következni az a valami, amit úgy neveznek, hogy szabadszerkelem.

Egy betiltott ócskavaskereskedőjelölt.

A fenséges nép.

(Ahol nem volt kommunizmus.)

A „Mult és Jövő“ 36-ik számában szó volt az őriszentpéteri antiszemitizmusról, ami nincs. Hadd szóljon most az ének az ottani kommunizmusról, ami szintén nem volt.

Őriszentpéter lakossága tiszta magyar, nagyobb-részt református, becsületes, józan, munkás népből áll, akik a maguk dolgait végzik s nem sokat törődnek a világ egyéb eseményeivel.

Nem csoda tehát, ha a kommunizmus is érintetlenül hagyta őket, bár a fővárosi elvtársak többször próbálkoztak velük. De a józan lakosság úgy elkergette őket, hogy végre is be kellett látniok, hogy itt hiábavaló minden erőlködés, tehát felhagytak vele.

De a közelfekvő városok kommunistái nem adták fel a harcot s július elején ukázt küldtek Őriszentpéterre, hogy vasárnap vörösbál lesz a nagyvendéglőben; ott legyen mindenki, akinek az élete kedves.

A nép nevette ugyan a fenyegetést, de azért részint kíváncsiságból, részint meg azért, hogy mulassanak, mégis sokan elmentek. Az előljárásnak egyetlen tagja sem jelent meg.

Eleinte rendes keretek közt mozgott a multság: táncoltak, ittak, énekeltek. Végre úgy éjfél táján a rendezőség (lehettek vagy huszan) érkezettnek látta az időt a cselekvésre.

Csendet parancsoltak tehát a zenének s elkezdtek teli torokkal énekelni az Internacionálét.

A nép nem ismerte ezt a nótát és egyideig hallgatta; de midőn a szövegből megértették a nóta célját, ők is elkezdtek énekelni a szokásos népies dalaikat.

Ez meg természetesen nem tetszett a rendezőségnek; egyik közülük tehát felállt s elkezdett szónokolni.

Elmondta, hogy nagyot fordult a világ kereke, már most új idöket élünk, az ilyen ócska, divatját multa fogalmak, mint haza, Isten, vallás stb. már a lomtárba kerültek. Nincs már ur, sem paraszt, most csak elvtársak vannak stb.

A helyiség tulsó sarkában, néhány helybeli jó barátjával csendesén mulatott R. S. ottani zsidó kereskedő is (teljes nevét nem akarom kiírni, mert amilyen szerény ember, még megtalálna neheztelni érte, aki, midőn ezeket hallotta, odaszólt hozzájuk: Ne beszéljenek, urak, ilyen zöldséget, mert ezt a mi gyomrunk nem veszi be.

Jó lesz elvtárs, az ilyen beszédekkel elhallgatni, mert különben baj lesz! kiált oda az egyik rendező.

Ha baj lesz, nem nekünk lesz az baj! riposztiroz a kereskedő.

Szó szót követett, míg végre a kereskedő, aki különben a legbékésebb emberek egyike, dühösen felugrott, ledobta kabátját, felgyürte ingujjait s szinte magából kikelve odakiáltotta: Nincs haza? nincs Isten, hát ide nézzetek hazátlan bitangok. Miért küzdöttem négy évig a fronton? nem a magyar hazámért? Kaptam 14 lött, vágott s szurt sebet s mégis itt vagyok. Hát ki gyógyított meg? nem az Isten kegyelme? Alljon elő közületek, szájhősök, aki ugyanezt elmondhassa magáról. Ugy-e hallgattok? Mert míg mi véreztünk a hazáért, ti itthon elárultátok ugyanezt a hazát, dorbézoltatok, min-

denben daskálkodtatok, míg mi ott nélkülöztünk, szenvedtünk s most ide jöttök bennünket bolondítani?

Ezalatt a rendezők felugráltak helyeikről s egy csomóba tömörültek.

Fogd be a szádat b.... zsidó, mert mindjárt vér folyik!

Vér? no hát folyjon a vér! s ezzel felkapva a széket, melyen eddig ült, s azt magasra emelve, a kis Sámson (pedig külsőleg nem úgy fest) a filiszteusok tömegének rohant, hogy ha nem is számár álkapcsával, de a székkal leüsse őket.

De oh csoda! mire a tömegem keresztül hozzájuk ért vona, már nem volt ott senki, akit leüssön.

Jó stratégiák lehettek az elvtársak, vagy talán már tapasztalatból tudták, hogy szükség esetén szégyen a futás, de hasznos, a hátsó kijárat mellett választották ki jó előre a helyüket, ahonnan most hirtelen eltűnhettek.

Mindez sokkal gyorsabban történt, mint ahogy én itt elmondom.

A mulató sereg pedig felkapta az ő hősét s hazát, Istent s őt éljenezve, vállakon körülhordozták a helyiségben. Egy részük pedig a menekülők után iramodott, hogy velük leszámoljon.

De ezeknek sikerült egérutat nyerni s (ahogy másnap hallottuk) az éj sötétjében elfutottak a szomszéd vasuti állomásig, ahol megvárták a hajnalban érkező vonatot, hazautazhattak, így elkerülve a nép bosszuját.

Nem is tette be oda többé kommunista a lábát.

Ilyen volt a kommunizmus és ezért nincs antiszemitizmus Őriszentpéteren, Vas megyében.

Tek. Szerkesztő ur!

Beküldöm ezt a kis epizódot b. lapjának, ha érdekesnek tartja a közlésre. Céлом csak az, hogy egy gyáva zsidót bemutassak b. lapja olvasóközönségének, akik között bizonyára van elég bátor keresztény is.

Kiváló tisztelettel

B.

Hogyan fogadták egy zsidót a római senátusban.

A „Corriere della Sera“ leírja, milyen ünneplésben részesítette a római senatus a zsidó Luzzattót, aki a napokban tette le az esküt mint új senator. A meleg ovációkban részt vettek a senatorok és a miniszterek. Mikor Luzzattó az aulába lépett, az egész senatus mint egy ember felállt és az egész ház viharos tapsokba tört ki. Az élénk, forró és folytonos taps meg-megujult az eskütel egész folyama alatt.

De nehogy valaki azt higgye, hogy ez lehetetlen kitalálás a kurzus harmadik esztendejében, — ideiktatjuk a „Corriere della Sera“ eredeti olasz szövegének egyik részletét

Una calda ovazione, cui hanno partecipato senatori e ministri, ha accolto ogni volta l'ingresso nell'aula dei due venerandi uomini di Stato; per l'on. Luzzatti il saluto dell'Assemblea è stato accompagnato da un particolare omaggio, perché tutti quanti si sono levati in piedi plaudendo; e l'applauso vivo, caloroso, insistente, si è ripetuto durante e dopo il giuramento.

KISS ARNOLD: EMLÉKEZEM . . .

Emlékezem most régi kedvtelésről:
Egy tünt tavaszról ködös messzeségben,
Gyermekek valék, és vesszőparipámon
Kegyetlen szívvel nyargaltam a réten.

Liliom, jácint, ifjú szegfűszálak,
Harmatos rózsák ringtak körülöttem,
Hiába láttam könnyet kelyheikben,
Sirásukon én meg nem könnyörültem.

Botom suhant, s lehúllottak a gyepre,
És illatuk elszállott hervadozva,
Halottan, csöndben egymásra borultak,
Virághullák, pirosan egy halomba.

S eljött a bosszú. Rőt az égnek alja,
Az alkonyatban tűzcsóvák remegnek,
S amerre szállnak fojtó lehellettel:
Sárgult avarban dérkönnyek peregnek.

És szemeim bús látomásra gyúlnak:
Az ősz lovagja nyargal paripáján,
Fakó az arca, zordon vértzetje
Csörrenve rezdül éjszakák homályán.

És lassan lépdél — s gyors lesz vágatása,
Se lát, se hall kegyetlen rohanásban,
Majd megsuhintja halálszekercéjét,
Virágok hullnak mindenütt nyomában.

Az én kertemben vágat ősz lovagja,
Az én virágaim marcangolja széjjel,
Az én őszöm sikoltja széldanáját,
Az én szívemre borúlt rá az éjjel.

És vágja, vágja minden rózsaszálam;
Reményem hitem fekteti a porba,
Hajh! ifjúságom, sok tavaszi álmom!
Elszálltok tőlem, hűtelenül, sorba.

BÖLCSE ÖDÖN:

Dante nevére.

A szerzőnek most megjelent
«Egy az Isten» c. verskötetéből.

Be kicsinyek az én napjaim,
S be semmiségbe hulló minden percem.
A szürke semmi, semmi szürkeségén,
Sikolt fel néha életére kelten.

Ó, jaj, már tudom, hogy így is lehet élni,
Kis emberként, a kicsinyek között,
Kinek szívét az eszme átsugalta,
Ugy érzi, mennyből pokolba költözött.

Rémes álmom volt az éjszaka.

Azt tartja a példaszó, bolond, aki elmondja az álmát, de még nagyobb bolond, aki meghallgatja. Az én álmomat meghallgatni azonban nem bolondság. Ilyet csak minden száz esztendőben álmodhat az ember és akkor sem minden ember.

Zilahi Kiss Jenőről álmodtam. Borzasztó volt. Még most is ráz a hideg, ha rágondolok . . .

Virágos mezőn jártam. Kék buzavirág szegélyezte a sárgakalászos rónát. Lány szellő himbálta az aranyzsinű kalászsokat, mint mikor édes anya ringatja szöszkefejű gyermekét. Buzakalász között jártam s minél beljebb mentem, annál kevesebb lett a kék virág. Pipacs jött a buzavirág után, haragos, vérvörös pipacsvirág, mely elnyomta a termő buzakalászt. S a mező közepén már nem láttam mosolygó kék virágot, sem reménykedő zöldet, csak izgató, gyűlölködő vöröset. És a piros tenger közepén ajtó meredt az ég felé, melyre ez a névjegy volt szegezve:

Zilahi Kiss Jenő.

Az ajtóban egy huszesztendős öreg asszony ült, ki barátságosan bólintgatott felém:

— Csak tessék bemennié . . . Leheté . . .

Azt hittem, álmodom. Nem akartam elhinni, hogy Zilahi Kiss Jenőhöz zsidónak is be szabad mennie. Körülnéztem. Vörös mezőn vagyok. névjegy van előttem. Zilahi Kisshez be lehet menni, ez mind olyan furcsa volt előttem. És a nő csak heccelt: menjen be, menjen beé

Bementem. Jenő ott állt az íróasztalánál és felém mosolygott. Gomblyukában nagy, vörös pipacs volt. Az egész Zilahiból nem is láttam mást, csak ezt a nagy vörös virágot.

— Isten hozta! — kiáltotta kedvesen. — Honnan jön?

— Csak innen, — dadogtam félénken. — Zöld mezőben akartam járni és vörös virágok közé tévedtem . . .

— Szerencséd, hogy öreganyádnak szolitottál, — mondta Jenő és megkinált egy pipaccsal. — Igaz, hogy Pécsen voltál?

— Igaz. És üzenetet is hoztam a tanácsnok urának . . .

— Ugyan kitől?

— Pobuda tanácsnok urtól . . .

— Pobuda, Pobuda . . . Ki az? — kérdezte Jenő és összeráncolta a homlokát, mintha gondolkodni tudott volna. Pedig csak az erős napfény miatt húzta ráncba a homlokát.

— Együtt teccetek lenni a kumún alatt a második kerületnél . . . — mondtam halkan.

Zilahi felkacagott.

— Ja, a kommun alatt? . . . Derék dolog, derék . . . püspöki dominiumokat akarta felosztani . . . Én minden papi birtokot . . . Hehe . . . De hát nem sikerült . . . A csacsi Pobuda emigrált . . . Kár volt . . . Látod, én itt maradtam . . . Hiába mondtam neki, mit szöksz, hiszen nem vagy zsidó . . . De elment mégis . . . Hát Pécsen volt . . . Szegény Pobi . . . Hát veled mi van? — kérdezte ismét.

— Semmi . . . Visszajöttem Pécsről . . .

— Hát miért mentél Pécsre?

— Miért? . . . Mintha nem tudná! . . . Tanár voltam és kitett a fővárostól . . . mert zsidó vagyok! . . .

— Én-e? — szörnyülködött a Kiss Zilahi.

— Nem is a Munkácsy Bernát . . . Persze, hogy maga . . . De én nem haragszom azért . . . Nem szemrehányásképp mondtam . . . Megélek én mint turbulens ujságíró is . . . Ravasz szíriai fajzat vagyok én . . .

Zilhai Kiss sírva fakadt. Vigasztalnom kellett:

— Ne sírjon Jenő bácsi! Hisz nincs baj . . . Sőt . . .

— Édes jó barátom, — zokogta, — visszaveszlek a fővároshoz tanárnak . . .

El kezdtem hánykolódni az ágyamban. Lerugtam a dunyhát, de Zilahi csak szorongatta a kezemet. És beeszelt hozzám és szájából — istenem — mintha piros pipaescok buggyantak volna elő. — Érted? — mondta. — Ismét fővárosi tanár leszel . . . Kapsz ezerötven koronát, meg negyven deka lisztet havonként . . . Meg sacharint is kapsz, meg fél kilo kukoricadarát . . . Jó lesz? . . .

El kezdtem sikogatni, rugdosni, harapni. A kezemet ki akartam rántani, de Zilahi nem engedett. Csak fogott erősen és a szemembe vigyorgott:

— Visszaveszlek . . . tanárnak!

— Eresszen el, ha jót akar, mer úgy megsértem, hogy no! — orditoztam.

De ő csak nevetett. Összeszedtem minden erőmet, a mellemet fojtogatta valami, nem kaptam levegőt, se gitségért akartam kiáltani, de nem tudtam. Végső erőfeszítéssel bele rugtam és erre leestem az ágyról. Felébredtem. A háziasszonyom ott állt mellettem és költögetett. — Szerencsére — lélekzettem fel. — Ha egy fél percet késik, Zilahi visszavesz tanárnak.

És arcomról csurgott a veritek.

Székelý Nándor.

Palágyi Lajos jubileuma.

Negyven esztendővel ezelőtt jelent meg Palágyi Lajosnak, a jeles magyar költőnek első verse a „Magyar Népbarát“ című hetilapban. Ezt az akkoriban igen népszerű szépirodalmi folyóiratot Ábrányi Emil szerkesztette s egy biztató és elismerő szerkesztői üzenetével, — amely P. L.-nek szólt — egy új költő nekiindulását jelezte. Palágyi akkor tizenhatéves volt és most, amikor barátai és tisztelői egy ünnepély keretében összeverődnek, hogy egy babérággal köszöntsék a költőt negyvenéves, termékeny és gazdag munkássága jutalmául, a Mult és Jövő, amely a magyar zsidóság szellemi és művészi életének ébrentartója és fejlesztője, szintén kivesszi a maga részét az ünneplésből. Két ok is rója ránk ezt a kedves kötelességet. Először is Palágyi Lajos a „Bibliai emlékek“ című verseskötete értéket és gazdagodást jelent a magyar zsidó irodalomban, másodszor pedig Palágyi a recepció mozgalom egyik megindítója s az első bizottság lelkes és harcos tagja is volt s így a magyar zsidóság története során egybeforrt a szíve felekezetünk legjobbjaival, azokkal, akik törvénnyel ismertették el vallási és polgári jogainkat e hazában. A zsidóság egyeteme nem lehet feledékeny s még kevésbé hálátlan azokkal szemben, akik küzdöttek, harcoltak és áldozatokat hoztak érte. A recepció mozgalom első bizottságának tagjai: Vázsonyi Vilmos, Vázsonyi Jenő, Szabolcsi Miksa, Makai Emil, Márkus Dezső, Palágyi Lajos és Feleki Sándor együttesen keresték föl a hitközség akkori elnökét Wahrman Mórt, hogy őt is, mint a felekezet legnagyobb tényezőjéfé belevonják a mozgalomba. A megmozdulás nehezen ment. A zsidóság akkori vezetői, különösen az öregebbek túl merészek, sőt korainak találták az időt a cselekvésre, de annál elszántabb volt ez a kis írói csoport s valósággal belekényszerítette a zsidóságot a küzdelembe. És Palágyi Lajos tollal és szóval ott küzdött az első között mindaddig, amíg a gondolat, a recepció eszméje törvényes formát nem öltött. És most, amikor a költő pályafutása az ünneplés fényes stációjához érkezett, ott kell, hogy lássa a zsidóság elismerő pálmáját is. Az irodalomtörténet kijelölte már a helyét. Odasorolja a kilencvenes évek legjobb lírikusai közé, aki az epikában és a drámai költészetben is kiválókat alkotott. Az aradi vértanúk szobrát az ő pályanyertes ódájával avatták fel. A „Rabszolgák“ című drámáját az Akadémia a karácsonyi díjjal koszorúzta, a Farkas-Raskó díjat a „Vádaskodók“ című költeményével nyerte s végül az „Anyaföld“ című éposza, amely csak most legutóbb jelent meg könyv alakban a Nádasdy díjjal lett jutalmazva. Ezenkívül több verseskönyv igazolja az ő frissen áradó, gazdag költői erejét. És Palágyi Lajos az Ur szöllejében nem csak ültetett, hanem hosszú évek során át gyomlált is. Mint műkritikus, ama kevesek közül való, akik templomnak tartják a színházat, s klasszikus kulturája, mély fölkészültsége élesen kiütöközik kritikai írásaiából. Akkor jellemezzük legtalálókban, ha azt mondjuk róla, hogy ő a nemes és puritán művészet fantikusa. Közelebb áll Goethehez, az irodalmi arisztokratához, mint a Heinehez, aki a szabályokat csupán arra tartja valóknak, hogy lássa, miként kell éppen ellenkező módon művészetet teremteni. Palágyi Lajos lefordította Goethe Faustjának első részét s a nagy német költő néhány balladáját. Ez a munkás-

SELYEM,

szövet, bársony,
csipke, szallag,
ujdonságok rendkívül jutányos
árak mellett elárusítását kicsiny-
— ben (detail) is megkezdtek. —

MOLNÁR ÉS GROSZ
IV., KAMMERMAYER KÁROLY-UTCA 2. SZ.

Tűzfűt. Import, száraz, aprított tűzfűt
fuvartételekben házhoz szállítva
pincébe rakva maximális áron szállít
ROSSMANN LAZAR gőzfűtőtelepe V. ker-
ület, Korall-utca 15. sz.

Parókák

speciálisan és olcsón kaphatók.
Elvállalok mindennemű hajmun-
kát, úgy mint hajfestést. Feltűnő
olcsón állandó dús választék
hajfonatokban, frisetákban, net-
zekben és e szakmákban vágó
cikkek

Blau Malvin, Király-u. 3

sága is dokumentálja a klasszikusokhoz való hűséget s a hozzájuk való kongenialitását.

Palágyi Lajosnak irodalmi emlékektől gazdag multja is felemlítésre méltó ez alkalommal. Vajda Jánoshoz tizenöttestendei barátság fűzi s mikor az önmagával is meghasonlott költő meghal, ő bizza meg irodalmi hagyatékának rendezésével és szellemi hagyatékának örökösévé teszi. Komjáthy Aladárnak ő adja ki a könyvét, ő rendezi sajtó alá s halála után siremléket állít neki. Ott áll Reviczky Gyula halálos ágya mellett, az azóta már szintén nyugvó Inczedy Lászlóval. Palágyihoz sóhajtozott utoljára a nemes és finom pesszimista lírikus. Együtt küzdött, együtt haladt, együtt nélkülözött egy olyan költői nemzedékkal, amely mindig érdekes és értékes korszakként fog szerepelni a magyar irodalomtörténetben.

Negyven éve ír és dolgozik a magyar kultúra földjén. Negyven év istenem, ha valaki egyszerű kalapáccsal a kezében tölt el négy évtizedet, az is méltó az emberiség tiszteletére és megbecsülésére. Hát még az író, a költő, aki meg a teremtés mellett az irodalom és művészet szeretetére és ismereteire oktat tanárnői nemzedékeket? Ilyen szép és nemesen eltöltött negyven esztendő után szegényes ajándék egy jubiláris babérokoszu. De lesújt és elszomorít bennünket az a tény, hogy egy ilyen érdemes pályafutást, a magyar kultuszminiszter azzal jutalmazott, hogy a költőt megfosztotta állásától.

De ne fesszegessük ezt ma. Tapsoljunk a költőnek, aki negyven év után is frissen és ifju tetterővel dolgozik a nemzeti irodalom gazdagításán.

Peterdi Andor.

Zsinagógaépítés szombaton.

Igen tisztelt Szerkesztő ur!

Tegnap elmentem az aréna-uti zsinagóga mellett és láttam, hogy ott nagyban folyik az építkezés szombat szent napján. Éppen oda akantam menni a vállalkozóhoz, hogy megkérdezzem tőle, kitől kapta a megbízást a szombat megszegésére egy zsinagógával kapcsolatban, ma, amikor a pesti hitközségbe állítólag konzervatív szellem uralkodik és „kasruszi főtanácsokat” állítanak fel? — Privát ember elvégre tehet, amit akar, abba nem szólhat bele senki, de a zsinagóga! Amint így tünődtem, hirtelen kirohant a templomból a rabbi fekete ornátusban, odaszaladt a munkavezetőhöz és felháborodva követelte tőle a munka azonnali beszüntetését, különben feljeleníti vallássértésért Az erélyes fellépésnek megvolt a hatása. A kőművesek letették a vakoló kanalat és a munkát abbahagyták. De kérdezem, igen tisztelt Szerkesztő urat, mint a zsidó lelkiismeret ébrentartóját, szabad volt idáig juttatni a dolgokat, hogy erőszakkal kelljen a zsinagógát a szombat tiszteletbentartására kényszeríteni?

Egy hagyományhű csoportbeli,
aki nem tagja a kasruszi főtanácsnak.

Zsoldos tanintézet

a legjobban készít elő magánvizsgákra
VII., Dohány-u. 84. Tel. Józ. 124-47.

Dr. KÁLMÁN ÖDÖN:

Hittankönyvek reneszánsza.

A zsidó közélet megújodása a templomban és iskolában, a zsidóság évezredes két alappillérjeiben jelentkezik. Ott, a templomban — annak sűrűbb látogatását észleljük, — itt, az iskolában, a növendékeknek valásunk iránti mélyebb érdeklését, szeretetét. Tapasztaljuk, hogy kis és nagy diákjaink örömmel várják a hittanórát, a hitoktatót, a többi világi tanórák után, amely utóbbiakon elég gyakran megbántják zsidó önérzetüket. Sajnos, a fiatal lelkek már korán érzik a „korszellemnek” behódoló tanáraik részéről a zsidóság állandó meggyanúsítását, megbélyegzését. Ennek következménye azután, hogy a zsidó tanuló ifjuság nyomott hangulatban tölti el a világi tanórákat s csak a hittannál üdül föl lelke. Tapasztaljuk, hogy a hitoktató — bármennyire is igyekszik ettől elzárkózni, — sokszor egész órákon át fájó szívvel kénytelen végig hallgatni növendékei keserű, de legtöbbször jogos panaszkodását. Észrevesszük, hogy a zsidó növendék pár hét alatt lelkileg sokkal közelebb, szorosabb kapcsolatba jut vallástanítójával, mint világi mestereivel, kik őt már talán hosszú évek óta oktatják. (Különösen, ha a vallástanár igazi papi lélek s nem akar „modern” viselkedésével inkább tanár, mint pap lenni.) Így lassanként a hittanórák valóban betöltik hivatásukat, gyermekeinket megerősítik zsidóságukban nemcsak a multat tanítva, hanem a jelen életre megacélozva. Mert ez a fő cél! A zsidó történetből csak azokat az eseményeket és csakugy tanítsuk, amelynek útján és segítségével a ma zsidó gyermeke megingathatatlan zsidó jellemet, lángoló szeretetet nyer az ő zsidó életére. Mindent a gyakorlati életre, semmit az elméletre — a hittanórából.

Ez irányu munkásságnál a helyesen megválasztott tananyag mellett elsőrangú tankönyvekre van szükségünk! A legfontosabb tankönyv adva van: az ima-könyv! Régebben, midőn a zsidó otthonok vallásos szellemben nevelték gyermekeiket, hittanórán nem kellett megtanítani őket, hogy mit kell imádkozni reggel-este, ünnepen és szombaton. Ma fájoan nélkülözzük a szülői ház segítő munkáját s erre is a hittanórák keretében kell alkalmat keresnünk. Sőt! a megújodás idején, a csonkaévek romboló idői után ideiglenes tantervet kell felállítani, hol az ima-könyv, az imádkozni tudás foglalja le a hittananyag javarészét. (Amint ezt a pesti hitközség és Országos Rabbiegyesület együttes tantervreform-gyűlésén hallottuk.)

Másik része a hittani anyagnak a zsidóság történetének ismertetése. Ennek megírása egyike a legszebb, de a legnehezebb feladatoknak. A zsidó történetből csak keveset szabad adni, mert a rendelkezésre álló idő végtelen kevés — és mégis mindent kell adnunk. Mesteri kezekkel kiválogatni a multból azon eseménycsoportokat, melyek példák a zsidó hithűségre, a zsidó vallás nagy, benső, boldogító erejére, a zsidóság világtörténeti szerepére, a zsidóság örökéletére. Mellőzni e tankönyben sok mindent, mit az író elmondani sze-

retne, de meglátni azt, amiből a gyermek-lélek sokat merithet. Kitűnő pedagógus és lángelkű apostol legyen az író — és a történelemnek nagyszerű ismerője.

Ilyen tankönyvirónak bizonyul dr. Bernstein Béla nyiregyházai főrabbi, ki egy esztendő alatt négy hittankönyvet adott ki hitközsége segítségével. Ezuttal történet-könyvének második kötetéről akarok írni, mely méltán sorakozik az előzőkhöz. E rész az európai zsidóság történetét adja.

Főelőnye Bernstein könyvének, hogy a tanuló minden előadott eseményt a ma szemüvegén át nézheti.

A történelem szereplői nem távoli nép ismeretlen világát tárja elénk, hanem történeti közösséget érzünk atyainkkal; mi éljük át szenvedéseiket, velünk akarnak igazságtalanul bánni, a mi vallásunk képviselői állanak magasan az inkvizitorok erkölcsi foka fölött, mi ellenünk beszélnek városi és országgyűléseken, ahelyett, hogy a versenyt felvennék velünk, — viszont minket véd az Ur karja, a mi hithűségünk hozza meg diadalunkat nekünk is, és mi is megvetjük a gyáva megfutamodókat. Észre sem vesszük Bernstein előadásában, hogy ő nyugati gótok erőszakos térítő munkájáról szól, hogy az céltalan volt, mert „amint a rájuk hintett keresztviz megszáradt, azonképen nem hatott rájuk az új vallás mélyebben” — azt hisszük korunkról beszél. (II. 4. lap.) Föllebbenti a gyermek lelke előtt a történeti meglátás függönyét, midőn bemutatja, hogy a kényszerrel megkeresztelt spanyol zsidók ivadéakai még háromszáz év után is hithűséggel ragaszkodtak a zsidósághoz, szombatot tartottak, héberül imádkoztak, peszachkor macetot ettek, pedig ezreket hurcoltak maglyára e hithűségért. Az üldözés irányukban tisztán a nagyonukra való vágyódás volt, hiszen hű hazafiak voltak; kiüldözve hazájukból, büszkén hirdették magukat spanyoloknak! Viszont látjuk az érvényesülési vágyból kitértnek (Paulus Burgensis) csúf erőlködését, midőn zsidó multját feledtetni akarva, legdühösebb zsidófalóvá lesz, (pap, püspök, kancellári rangra emelkedik) teljes lelki alantasság, benső harcok között.

Plasztikus azon elmélet: míg Európában, a lovagi korban az ifjak nevelése csak a testi edzésben, fegyverforgatásban merült ki s a legünnepelebb lovagok írni-olvasni nem tudtak, a zsidók céltudatos, határozott tervek szerint nevelték a tudás, a művelődés, az emberi szellem és lélek fejlesztésére ifjaikat. Hasznos munkát végez, midőn a tudományos pályára készülő ifjak elé állítja a multban élő, előkelő világi állást betöltő zsidó államférfiak hithűségét, kiknek méltósága nem sülyedt, de emelkedett azáltal, hogy hitüknek hű gyermekei voltak, zsidó közügyeknek felkarolói, a zsidó tudományoknak Mecénásai.

Klasszikusnak mondható az a fejezet-rész, melyben a történetíró bölcsességével megállapítja, hogy azon államok, melyekben felekezeti torzszalkodás, türelmetlenség szelleme perzsel — saját sirjukat ássák meg, mert nem az igazság és tiszta erkölcs alapján állanak. A nyugati gótok elbuknak az arab virágzó kultúrával szemben (5, 6 lap); viszont az arabok is eltűnnek az almohádok belső civódásai után; ám őket is követi Spanyolország, amikor a szabad munka helyett felekezetieskedés szelleme ül diadalt földjén.

Kitűnő megállapítása, hogy a gheztók keletkezését nagyban előmozdította az a cél, hogy a zsidókat az új-

keresztényektől elválasztani akarták, kik még 3—4 iziglen is titokban a zsidóktól laskát, kóser bort és húst vásároltak, héberül tanultak.

Nem hallgathatja el azonban a zsidók gyöngeségét is, midőn a jómód és tulhajtott kényelemszeretet és fényűzés mindenkor a hanyatlás oka volt. Így Don Józset Pichon története — mely más könyvekben melőzve — igen szépen igazolja, hogy a zsidóság vallásos megingása, önmegfeledkezése nagyban hozzájárul a zsidóságot ért csapások előkészítéséhez. Ezen részletek különösen alkalmasok a nevelő munka végzésére.

A zsidó önérzet emelésére pedig valóban hasznos, midőn bátor hangon kiemeli a zsidóság szolgálatát a világkultúra emelésében, a Kelet és Nyugat közötti irodalmi tolmácsolásban. Bölcs önuralmat tanusít, midőn a spanyol zsidó fénykorszakból, a számos nagy nevek közül válogat és csak a legkiválóbbakban mutatja be a példátlan irodalmi fellendülést.

Vannak részletek, melyek elmaradhatnának, mint Pedro vizsálya transtamarei Henrikkel, (III. fej.) avagy Alfonso Rajmunde szerepe, avagy a Móre nyomán támadt vita is tulhosszu s nem világos. Sőt a három Ibn Ezra is zavart okoz a tanulónak s így nagyon irodalomtörténetszerű a fejezet. Ellenben a „jargon” szó említésekor (64. lap) magyarázni kellene, mi az a jargon? és a misne tóránál is néhány világosabb szóval a kodifikálási irányzat elmondandó lenne. Ezek azonban csak apróbb kihagyások.

Az egész tankönyv kitűnő módszeres munka, élvezetes olvasmány, lelkesangu, meleg szeretettel telt írás. Nagy értékkel gazdagodott tankönyvirodalmunk.

Héber költőkből.

GOTTLOBER:

Hajó a viharban.]

Viharos tengeren
Evickél a gálya,
A hullám forgatja
fel-, le taszigálja.

Tombolnak, üvöltnek
Az őrzöngő habok,
Mind a hajó körül
Örvénylik, kavarog.

De a hajó úszik
Előre, előre,
Lebukkan, majd fölszáll
A hullámtetőre.

Fittyet hány viharak,
Látott ő már ilyet...
Roskadoz, ingadoz,
Oh, de el nem sülyed!

Héberből fordította: Dr. Fuchs Jenő.

ARANYAZ

briliánst, gyöngyöket, ezüstöt,
régiséget legmagasabb áron veszek.

SCHWARTZ J. ÉKSZERÜZLETE
BUDAPEST, IV., MUZEUM-KÖRUT 21. SZÁM.

Horvát kovácsmester Paleszfinában.

— Koch Andor haifai főmérnök leveléből. —

Szinte hihetetlen, mennyit áldoznak majdnem mind-azok, akik idejönnek új exisztenciát alapítani. Az ország fejlődése a modern irányban, a kezdet kezdetén áll, és mint minden kezdet, ez is természetesen nehéz. Majdnem naponta érkeznek újabb bevándorlók, öregek, fiatalok, férfiak, nők egyaránt. Az öregek új erővel kezdenek új munkába, a fiatalság pedig lelkesedéssel megy, ha egyéb megfelelőbb munkakör elérhető, a legnehezebb munkára, — az utak építésére, kötörszakra stb., stb. — Az utóépítők, kötörök nagy része művelt, igen gyakran egyetem végzett ifjúság, mindkét nemből, akik itt inkább követ törnek és verejtékeznek, semhogy valahol máshol esetleg kényelmesebben, de megtérve és lenézve éljenek. A forró nap feketére égette őket, a nehéz fizikai munka pedig kiöli belőlük fajunk sok gyöngeségét és hibáját, a fogymelmezatlenséget, a sok feleselést, üres beszédet, stb., s izmosakká, atlétákká alakítja őket.

Persze, előfordul, hogy olyanok is vállalkoznak a nehéz munkára, kiknek szervezete nem elég erős; ezek, szegények, a tropikus klíma minden betegségét átszenvedik, ha kibírják, ha nem — kidőlnek. Hál' Istennek, ily eset azonban kevés.

Egy bevándorló, akik kb. 45—50 éves és családjával együtt érkezett ide kb. 2 hónapja, fiatal korában kovácslegény volt. E foglalkozásával azonban rövidesen felhagyott, minthogy „jobb családból” származott és a vasut szolgálatába lépett, ahol kb. 20 évig irodai munkával foglalkozott. Megérkezvén ide, látta, hogy itt elsősorban fizikai munkásokban van hiány, tehát: elment az egyik legelhagyottabb kolóniára, ott kovácsműhelyt nyitott és két segéddel (ezek egyike a fia, volt főiskolai hallgató) kora reggeltől napnyugtáig dolgozik az üllő mellett. A kolónia és az ezt környékező összes arab falvak lovait patkolja, szerszámaikat, gazdasági berendezéseit stb. javítja. Napi keresete 2—3 font. Nemrégiben bejött Haifába, anyagot vásárolni, és nekem, mint honfitársának, büszkén mesélte, hogy a husz évi megszakítás után milyen örömmel és erővel forgatja a kalapácsot. Munkája annyi, hogy már hárman sem győzik s most éppen fiának egy ujonnan ide érkezett, régi kollegáját keresi, akit szintén kivisz a kolóniára és kovácsot csinál belőle.

Ez az emberanyag a jövő Palesztina valódi alapja. Nem beszélnek sokat, nem reklamiroznak és propagálnak, hanem megtakarított, vagy gyakran csak kikölcsönzött pénzükön szerszámokat vesznek és mennek ki a kolóniára, munkát, valódi kulturális munkát végezni. S az arabok, ugyanazok, akik sötéten villogó szemekkel hallják a sok lármát, a nagydobos reklámot „Erec Israel”-ról, az új zsidó otthonról, s akiket félelemmel és gyűlölettel tölt el a sok nagyhangú cionista kürtölése, örömmel és szívesen fogadják a csöndben közöttük dolgozó zsidó iparosokat, a zsidó kolónia kovácsát és napi járóföldről viszik hozzá a munkát. Így és csak így kell zsidó kulturát terjeszteni Palesztinában!

Derék kovács barátomat — Horvát N. urat — ott helyben, a chaluc-otthon sátrakkal teli udvarán lefotografáltam és itt küldöm a — sajnos — nem jól sikerült képét. Aki az ő példáját követi, az a valódi zsidó érdeknek szolgál.

Ha van história, igazságszolgáltatás, úgy a chalucok munkája nem vész kárba és valóban felépül a mi évezredek óta sóvárogva várt otthonunk, Erec Israel!

Sajnos, ma még távol állunk tőle. Ma még politizálás, hangos propagálás, ellenszenv szítása az arabok ellen és fordítva, és — last, but not least — tulságos nagy bizalom hatalmas „támogatóinkban” a vezető eszmék itten. Régi hibánk ez, a vak bizalom abban, hogy a gesztenyét más fogja a tűzből kikaparni részünkre. Aki nyílt és látó szemmel néz itt, az hamarosan észreveszi a nagy bizalom nagy hiuságát.

A zsidó otthon nem a bizakodók, hanem azok fogják felépíteni, akik ma még a jaffai Tel Avivban, meg a kolóniákon nevelkednek és az a generáció, amely a „golut”-ból idejőve, egészséges testtel és egészséges lélekkel, nélkülözéstől, szenvedéstől nem félve, veszi fel a munkát, ott és azt a munkát, ahol és amely a legjobban szükséges.

A zsidó nép szelleme, ez az örökké nyugtalan, folyton küzdő és előre, fölfelé törő szellem, amely az évezredek át tartó elnyomatás, üldözés következtében, a fajfentartás keserves küzdelmében oly élesre és legapróbb részében is oly finomra csiszolódott, itt kell, hogy végre nyugalomát megtalálja. A fizikai és szellemi munkások arányos eloszlódása, ezek keveredése, meg fogja hozni a nyugalom és a jövő generációban a megifjodott, testben, lélekben megszépült zsidóságot. Ezt a zsidóságot már nem fogják lenézni, hanem mint a történelmi igazságszolgáltatás élő tanuságát, csodálattal és elismeréssel fognak rá tekinteni.

Ez az a zsidóság, amelyben bizunk és ha bizunk, érte küzdenünk kell!

BARTOS MÓR szücsmester

10 éves külföldi tapasztalataim felhasználásával készítek a legkényesebb igényeknek is megfelelő minden a szücs-szakmába tartozó munkákat.

Budapest, VII., Dohány-utca 94. — Telefon: József 73—32.

Hajszálakat

hölgyek arcáról, karjáról végleg kiirtja felelősséggel Pollák Sarolta, Andrássy-ut 38. I.

Paplanf

mielőtt vásárol forduljon BLAUHOZ Király-u. 19. Telefon: József 128—59.

SZÁNTÓ MÓR

Budapest VI., Rózsa-utca 80. Telefon: 174—88. Sürgőnycim: Ventil.

Vascsövek minden méretben és mennyiségben.

Vizvezeték és fürdőberendezési tárgyak telepe.

Mindenféle szivattyúk raktára. Árjegyzék ingyen és bérmentve.

Kossuth Lajos levele a zsidók egyenjogusításáról.

Hefv Ignác orsz. képviselő urnak

Budapest.

Collegno (al Baracone)

okt. 5. 1879.

Kedves Barátom!

A múlt hó vége felé a magyar lapok legtöbbje egy cikket vett át a „Zásztavá“-ból, melyben az újvidéki szerb gimnázium egyik tanára nálam tett látogatásáról írva, többek közt azt állítja, mintha én azt mondtam volna, hogy:

„A zsidók teljes emancipációját addig nem kellene keresztül vinni, míg ők a többi honpolgárokkal társadalmilag és politikailag ki nem egyenlítődnék, míg meg nem szűnnek magukat mint különvált idegen elemet tekinteni, hanem csak akkor, ha majd egyedül vallás dolgában fognak különbözni a többi honpolgároktól, mint ez tényleg Anglia, Francia- és Olaszországban van.“

Sok mindenféle badarságot összeírkalt már felőlem egyik-másik „látogató“. Nem szoktam vele törődni. Ezzel a badarsággal sem törődném, ha ez állítólagos nyilatkozatnak az nem volt volna következtetése, hogy még most is folyvást egész levélözön árad hozzám zsidó-vallásu hazámfiak köréből, akik, úgy látom, nagyon reá érnek egy újvidéki szerb tanár utazási jegyzeteit figyelembe venni; de arra nem értek reá, hogy az én nyilvános életemre és számtalanszor ismételt nyilatkozataimra csak legkisebb figyelmet is fordítsanak; mert aki engem erre méltatott, az józan észszel csak mégsem lehetne képes rólam ily ostobaságot föltenni.

Nekem ezen levélözön nagy alkalmatlanságot okoz, annyival inkább, mert, amint tudja ön, terhes munkával vagyok elfoglalva, melyben haszontalan levelezésekkel zavartatni — nagyon terhemre esik.

Ez alkalmatlanságnak véget vetendő, kerem önt édes Barátom, legyen szives kieszközölni, hogy azon lapok, melyek első voltak a „Zásztava“ említett cikket atvenni (Független Hirlap, Egyetértés, Közvélemény). jelen helyreigazításomnak is helyet adjanak.

Szerb tanár látogatóm csak egyes szavaimat véste emlékezetébe; de azokat kikapkodva akként füzte össze, hogy merőben fonák fogalmat adnak nézeteim felől.

Olyan bolondat biz én sem nem mondtam, sem nem gondoltam, hogy a zsidók teljes emancipációját addig nem kellene keresztülvinni, míg a többi honpolgárokkal társadalmilag és politikailag ki nem egyenlődnék. Hisz ez annyi ténnyel, mint az emancipációt soha napjára utasítani. — Emancipáltatniok kell a zsidóknak, hogy „kiegyenlődhessenek“. E nélkül a kiegyenlődés lehetetlen. — Lehetetlen politikailag, mert a nem emancipált zsidónak nincs politikai joga: hát miként egyenlődjék ki a „nincs“ meg a „van“? De lehetetlen társadalmilag is, mert csak a jog-egyenlőség, csak az egyenlő szabadság idézhet elő társadalmi kiegyenlődést.

Én hát nem azt mondtam, hogy a zsidók teljes emancipációját addig nem kellene keresztülvinni, míg a többi honpolgárokkal társadalmilag és politikailag ki nem egyenlődnék; hanem azt mondtam, hogy ha száz emancipacionális törvény hozatik is, azért az emancipáció sem társadalmilag, sem politikailag nem lesz teljesen a gyakorlatias életben keresztülvive sehol, ahol a zsidók magukat különfaj gyanánt viselik és szokásaikban, életmódjukban a

többi honpolgároktól különvált nép maradnak; teljesen emancipálva csak akkor lesznek, ha szokásaikban, életmódjukban magukat annyira azonosítják a többi honpolgárokkal, hogy köztük és ezek között az egyedüli különbséget csakis a vallás tegye. — E nézet illusztrációjául hivatkoztam Anglia, Francia- s különösen Olaszországra, hol, nem ritka kivételkép, mint nálunk, hanem szélteben találkozok az ember zsidó-vallásu olasz polgárokkal a köz- és polgári élet minden ágaiban, közhivatalokban, parlamentben, még a hadsereg tisztikarában is; — a társaséletben pedig teljességgel nincs semmi elkülönző vonal köztük és a többi polgárok közt. És miért van ez így? Azért, mert annyira beleolvadtak az olasz nemzetiségbe; szokásaikban, életmódjukban, társadalmi alkalmazkodásukban tetőtől-talpig annyira olaszok, hogy itt a zsidó-minőség nem faj-, hanem csakis vallásminőség, s mint ilyen, a politikai és társadalmi kiegyenlődésnek nem szolgál akadályul.

Ez az, amit én mondtam; s nem az, ami nekem tulajdonítottak, de aminek egész nyilvános életem ellentmond.

A berlini kongresszus által Romániára nézve hozott határozatról sem akként nyilatkoztam, amint szerb tanár látogatóm előadja.

Hogy vallásnak nem kell, nem szabad polgári jogokban különbséget tenni — ez nemcsak természetes, hanem olyan valami is, hogy ma már nincs józanészű, nincs becsületes ember a világon, aki azt el nem ismerné. S ha valamely állam ez igazsággal ellenkező állásra helyezkednék, az megérdemelné, hogy a független nemzetek kerekasztalánál egyenlő jogu társnak ne tekintessék.

Ha tehát a berlini kongresszus azt kívánta volna, hogy a romániai — mondom: a romániai — zsidók emancipáltassanak Romániában, ez tökéletesen rendén volna, ezzel csak a humanitarizmust vette volna ótalmába a fanatikus vallási intolerancia ellenében.

De a dolog teljességgel nem így áll. A berlini kongresszus nem foglalatostkodott azzal a kérdéssel, hogy a romániai zsidók — ismét mondom: a romániai zsidók — minő jogokkal bírnak vagy birjanak Romániában, hanem kirekesztőleg idegenek meghonosításának kérdésével foglalatostkodott. A román alkotmány azon pontja, melynek megváltoztatásáról van szó, egyenesen és kirekesztőleg honosításról szól. Ez hát nem emancipáció. kérdése; mert emancipálni mindenütt a világon csak belföldieket lehet. Ez idegenek naturalizációjának kérdése. Még pedig, amint a kongresszus határozatát a diplomatikai körökben értelmeztetni hallom, itt tömeges naturalizáció kérdése forog fenn, oly idegenek tömeges naturalizációjának kérdése, kik Romániához semmi hazafiúi kötelekkel nincsenek csatolva.

No már én nem tudok arra példát a történelemben, hogy ily tömeges naturalizációt kongresszusok valamely országra reá parncsoltak volna; ellenben azt tudom, hogy az idegenek naturalizációja, különböző szabályok szerint ugyan, de mindenütt a világon személyről-személyre egyenkint dispesztatik.

Nekem az tökéletesen mindegy, hogy azok a tömegestül naturalizáltatni követelt idegenek minő vallásuak; mert én amint nem tekintem a vallást akadálynak a polgári jogok terén, úgy privilegiumnak sem fogadom el.

Nagyon erős dolog az a tömeges meghonosítás! Én tudok eseteket a történelemben, midőn egy-egy országnak nagyon is oka volt az idegenek tömeges befogadását meg-

bánni (a hospitalitás kötelességei nem engedik ez állítást konkrét csettel illusztrálnom). Engem hát nem lep meg, hogy a románok szabadságot kívannak maguknak megítélni: vajjon tekintve saját népük kulturális viszonyait, nagyszámu idegeneknek tömeges naturalizációja oly produktív természetű-e, hogy hazájuknak hasznára válhatik, — vagy pedig nem?

Hogy a megváltoztatni kívánt alkotmány-szakasz idegent a meghonosítás jótékonyaságából vallás miatt zár ki, — az botrány s azt bizonyosan meg kell változtatni; de én egyáltalában nem csodálkoznám, ha — föltéve, hogy a románoknak okuk van idegenek tömeges polgárosítását hazájukra nézve akár nemzetiségi, akár közgazdasági szempontból károsnak ítélni — azt az alkotmány-szakaszt akként változtatnák meg, hogy azt mondanák: semmi idegent nem naturalizálnak, akármi vallásu vagy fajú legyen is; kivéve, ha oly speciális érdemek fordulnak elő, hogy valakit a törvényhozás speciális törvénnyel román polgárrá tenni méltónak tart.

Ez az én nézetem a dologról.

Hanemhát azt természetesen találok ugyan, hogy egy hosszabb beszélgetésnek egyszeri hallás után annak visszaadásánál az embert emlékezete cserbenhagyja; — egyes kiszögellőbb kifejezésekre megemlékszik az ember; de azokat aztán összefüggésükből kikapva, oly módon állítja össze, hogy egészen más értelem áll elő, mint amelyet tolmácsoltak. Ez az én szerb tanár látogatómmal is megtörtént úgy nagyban, mint kicsinyben annyira, hogy még fiaimmal is olasz intézetekben végezteti tanulmányait; pedig ők bizony nem tanulóknak jöttek Olaszországba!

De épen, mert ezzel az inkorrektsséggel oly gyakran találkozom, alkalmat veszek magamnak egyszer-mindenkorra kijelenteni, hogy ha szegény hazám ajtaja hazámfiái számára, kik e tájra vetődnek, igaz, őszinte szíves-séggel mindig nyitva áll, viszont megkívánhatni vélem, hogy ez indiskreciókkal ne viszonzottassék. Azok a látogatási leírások igen ritkán maradnak meg a diskreció határai közt; néha még házi-életem szentélyébe is belenyulnak; beszélgetéseimet pedig nem adják hiven vissza, nem is adhatják; mert egy hallásra hosszabb beszélgetést hiven visszaadni nagyon nehéz dolog; ahhoz nagy érdek és feszült figyelem kell, ami amolyan fesztelen konverzációnál nem fordulhat elő. — Ez az indiskreció nekem már sok kellemetlenséget okozott, s azért egyszer-mindenkorra ki nyilatkoztatom, hogy én azért, amit egy vagy más látogató ajkaimra ad, magamat teljességgel nem tekintem felelősnek.

Nem egyszer kopogtat be hozzám egy-egy idegen reporter a két világrészből. Rendesen e szavakkal fogadom: a „gentleman right welcome“, (Isten hozta!) a reporternek nem vagyok itthon. Ha valami mondanivalóm van a közönségnek, el tudom én azt mondani reporter nélkül; interview oltatni magamat nem engedem. Ezt, reportereknek így megmondhatom, meg is mondom; de minden véletlen látogatónak, aki amolyan „erre lévén utam“-módon hozzám betekint, nem mondhatom. Tehát egyszer-mindenkorra csak annyit mondok, miként lelkemből óhajtom: ne tegyek nekem hazámfiái lehetetlenné, hogy számukra itthon legyenek.

Nagyon lekötelez Ön édes barátom, ha e nyilatkozatomat nyilvánosságra hozandja. — Fogadja szíves tiszteletemet s baráti üdvözlömet!

Hely hiánya miatt . . .

— **Romantikus történet egy hazatért zsidó hadifogolyról.** —

A héten meglátogatta szerkesztőségünket Klein Sándor volt szibériai hadifogoly és bemutatta azt az alázatos kérelmet, amelyet „a Kir. József Műegyetem vegyészeti szakosztályának nagyságos Tanári Karához Helyben“ címzett. Csak azt kéri, hogy vegyék fel a rendes hallgatók közé és e célból a következő hiteles okmányokat mellékelte: a) születési anyakönyvi kivonatát arról, hogy született. (Ez a legnagyobb baj, mert ha ahelyett keresztlevelet mellékelte volna, mindjárt egészen másképp került volna ki az eredmény.), b) egy reáliskolai érettségi bizonyítványt arról, hogy főiskolai tanulmányokra érett, c) egy közhatósági bizonyítványt, hogy az édesanyjának egyetlen fia, szegénysorsu és miután hat évig el volt szakítva édesanyjától, akit neki kellett volna támogatni, most, hogy hazaérkezett, nem részesülhet semmi támogatásban ötöle. d) Az iskolaigazgatóságnak külön bizonyítványát, amely szerint az iskolában való tartózkodása alatt kifogástalan magatartást tanusított, minélfogva a főiskolai tanulmányokra erkölcsileg is alkalmasnak tartják. e) A csóti fogságtábor leszerelő igazolványát, amely igazolja, hogy 1915 május óta katona, és a lövészárokból igenis volt számára hely, 1915. évi szeptember hó 28-án esett fogságba, hazaérkezett a fogságból és leszerelt 1921. május 29-én, a dicső kurzus második esztendejében. f) Csatolja továbbá a csóti „politikai bizonyítványt“, amelyben az ismeretes „T. osztály“ parancsnoksága igazolja, hogy az egy éves önkéntes hazatérő ellen semmiféle feljelentés nem érkezett az orosz fogságbani magatartása tárgyában, továbbá „kommunista nyilvántartásunkban nem fordul elő“, végül „nevezettel együtt jött szállítmánynál a vizsgálat megejtetett és ellene semmiféle, a magyarságát szennyező körülményt megállapítani nem sikerült“.

Mellékel továbbá egy vladivosztoki bizonyítványt, a szibériai hadifoglyokat hazaszállító magyar vöröskereszt missziótól, amely szintén a folyamodó erkölcsi megbízhatóságáról tanuskodik. h) a bpesti m. kir. államrendőrség főkapitányságának ez év augusztus végén kelt legújabb erkölcsi bizonyítványát, amely arról tanuskodik, hogy a legeslegutolsó napig is kifogástalan erkölcsi és politikai magaviseletet tanusított.

A folyamodó ezzel a sok bizonyítvánnyal felszerelve a Kir. József Műegyetem Vegyészeti Szakosztályának nagyságos Tanári Karához fordul, hogy vegyék fel a műegyetemre. Hozzáteszi még kérésének erősítéséül, hogy önként jelentkezett frontszolgálatra, az orosz fogságban hat esztendőn át a legsúlyosabb szenvedéseken ment keresztül, kiütéses tifusz, hastifusz, visszaható tifusz, vérhas, malária, krónikus hasbaj, reuma, stb., stb., stb., — dolgozott kint a fogságban mint földmunkás, fuvarozó, utépitő, ács, kikötőmunkás, favágó, pék, fűtő, urasági inas, kifutó, tisztiszolga, stb., stb., végül rengeteg szenvedés és viszontagság után, hat év után visszajött a fogságból, abban a reményben, hogy itt megtalálja a hazát és az elvesztett ifju esztendőket. Kérvényét úgy fejezi be, hogy „Hiszek egy Istenben, hiszek egy isteni örök igazságban, hiszek a szebb, boldogabb Magyarország feltámadásában, hiszek a szeretet megnyilvánulásában.“

Erre a valóban megható kérvényre, amelyet folyamodó augusztus 1-én adott már be, egész rövid válasz érkezett, hogy „kérvénye hely hiánya miatt figyelem-

be vehető nem volt". Istvánffy Gyula dékán aláírásával. — Szóval, nincs hely. Hiába folyamodott már aug. 11-én, még mielőtt a beiratások kezdődtek, már akkor sem volt hely.

Minthogy pedig „e kívül nincs számodra hely“, szeretne kimenni külföldre. Ehhez meg nincsen utiköltsége. Talán akad valaki olvasóink közül, aki az utiköltséget megadja. (Címe kiadóhivatalunkban megtudható.)

Az elbocsátott tanerők érdekében.

Az az akció, amelyet a „Mult és Jövő“ az elbocsátott zsidó tanerők érdekében megindított, egyre szélesebb hullámokat ver és reméljük, hogy az eddigiekhez további eredmények is fognak sorakozni.

Kovács Viktor fehérneműgyáros levelet intézett hozzánk, amelyben felhívja figyelmünket arra, hogy az ő gyárában és részben otthon körülbelül 250-en dolgoznak. Az elbocsátott tanítónők tehát helyesen tennék, ha ipari pályára átmenve, sokkal jobb kereseti forráshoz jutnának. Például géphimzéssel megkereshetnének hetenkint körülbelül 1000 koronát. A munkát el lehet végezni otthon is, a gyár pedig 2—3 hét alatt teljesen díjmentesen megtanítja a géphimzésre. Ezt a kínáló otthoni keresetet felhasználhatják mindenütt olyan családbeli nők, akik külön keresetre rászorulnak.

A Holczer-féle szappangyár arról értesített bennünket, hogy külön kereskedelmi iskolából elbocsátott tanerők, kereskedelmi szakmában nyerhetnek nála alkalmazást.

Az Ignus és Társa ätherikus olaj, eszencia, kompozíció és vegyitermék nagykereskedés szintén a „Mult és Jövő“-höz fordult és kereseti alkalmat kínál az elbocsátott tanerők számára.

Vadász József (Nagymező-utca 20.) délutáni foglalkozásra keres tanítónőt gyermekei mellé, esetleg egyetemi hallgató is lehet.

Bolgár Ferenc (Tokaj) 14 éves leánya mellé keres tanítónőt, ki németet, franciát, zongorát és kézimunkát tanít.

Guttmann Zsigmond (Akadémia-u. 7.) német, francia tanítónőt keres.

Hitközségi és Egyesületi Élet.

Izr. istentisztelet. Az engesztelő nap, Jom-Kippur alkalmából az istentiszteletek folyó hó 11-én, kedden este a pesti izr. hitközség valamennyi templomában 5¼ órakor kezdődnek. A reggeli istentisztelet szerdán, folyó hó 12-én a dohány-utcai templomban, a Munkácsy-utca 5., Wesselényi-utca 44., Sip-utca 12., Laudon-utca 3. és a Főherceg Sándor-utca 8. számú imaházakban 7½ órakor, a Rombach-utcai, Aréna-ut 55., Páva-utca 39., Hajcsár-ut 117. (Zugló) templomokban, valamint az összes pótimaházakban 6½ órakor kezdődik. A hitközség Jom-Kippur napján, folyó hó 12-én 1½ órakor a dohány-utcai templomban közös magántisztviselők, egyetemi hallgatók s általában férfiak és nők számára Hazkarával kapcsolatos istentiszteletet rendez. Ezen istentiszteleten belépőjegy nélkül lehet résztvenni.

Zsidó élet a Józsefvárosban. A józsefvárosi Kisvígadóban intim keretben megtartott felavató ünnepélyen megjelent dr. Lederer Sándor elnökhelyettes, Braun Illés körzeti elnök, Weisz Márk körzeti elnökhelyettes, dr. Hajdu Marcel, dr. Fischer Lajos, dr. Vajda Mihály, Goldberg Simon, ifj. Guttmann Ignác, Hajdu Jenő alelnökök, továbbá Zimmermann Dezső főv. biz. tag, az Emberbarát, a Haladás, az Örömvölgy-utca, a Józsefvárosi Imaház, a Józsefvárosi zsidó népkör és az „Agidasz Achim“ templom előjárói és képviselői nagy számmal. Dr. Fischer Lajos keresetlen szavakkal ecsetelte a józsefvárosi zsidóság áldozatkészségét, melyet a templom és iskola alapítása érdekében kifejtett. A józsefvárosi iskola gyermekeinek éneke után Liebermann Manó rabbi emelkedett szólásra. Beszédében vázolta a Józsefvárosban egy év leforgása alatt kifejtett munkásságot és tevékenységet, az iskolák megalakulását, dr. Lederer Sándor és dr. Feleky Béla elnökhelyettesek és előjárók Ehrlich G. Gusztáv előjáró nagy érdemeit, köszönetet mondott a józsefvárosiak nevében a Pesti Izr. Hitközség előjáróságának azért a hatásos támogatásért, melyben eddig részesültek. A beszéd után a gyermekek ismét héber dalt énekeltek. A megjelentek azzal a tudattal távoztak, hogy a Józsefvárosban a hitélet virágzásnak indult, a szervezés alatt álló, de már megnyílt Józsefvárosi elemi és polgári iskolák szükségesei és hézagpótlók lesznek.

Roshasónó istentiszteletek a Józsefvárosban. A Józsefvárosban több mint 12 helyen tartottak istentiszteletet. A hitszónoki teendőket dr. Scheiber Lajos körzeti rabbi, Fischer Vilmos, Klein Jenő, Liebermann Manó, Rosenberg J. H., Grósz M. rabbi urak látták el kiváló sikerrel. A hívők áldozatkészsége határt nem ismert, megértették az idő követelő szavát, áldoztak zsidó intézményekre és a józsefvárosi újonnan építendő templom és iskolákra is.

A józsefvárosi izr. nőegylet a nagyünnepek előtt több mint 100 családot segélyezett pénzzel, élelemmel, ruhával és cipővel. Ugyancsak megkezdte a hetenkénti kenyérkiosztást, valamint az elszegényedett és állás nélküli kereskedelmi és ipari alkalmazottaknak munkát szerez.

A józsefvárosi elemi- és polgári iskolák folyó hó 6-án együttesen ünnepelték a nemzeti gyászünnepet. Dr. Lasz Samu c. igazgató és Erdős József igazgató méltatták a nap jelentőségét.

Folyó hó 6-án intim ünnepség keretében ünnepelte a

Saját készítésű מצבה SÍRKÖVEK

PFEIFER ÉS HESZKY
Budapest, X., Kozma-u. 7. sz., új temetőnél.
Nagy választék! Telefon József 59—61.

Modern és ritmikus PARÓKAI

speciálisan és olcsón kaphatók. Ki hullott hajból is elvállalok parókat és mindennemű hajmunkát. Speciális Hemme hajfestés minden színben.

GRÜNFELD MIKSA

a volt Visó és Grünfeld cég belfüggetlen tagja. Budapest, IV., Hajó-utca 3. szám (Belváros.)

ADLER VILMOS szücsmester

Budapest, Király-utca 94.

Szőrme kabátok átalakítását utolsó divat szerint készítik. Szőrmeárukból nagy választék rakáron

Józsefvárosi népkör a józsefvárosi zsidó elemi iskola egy-éves fennállását. Tyrnauer Náthán előljáró üdvözli dr. Fischer Lajos elnököt, mint a józsefvárosi zsidóság egyik legkiválóbb, legagilisabb tagját, akinek köszönhető, hogy ma a Józsefvárosban zsidó iskolák vannak. Dr. Fischer Lajos kijelenti, hogy életének mindenkor egyedüli célja volt zsidó iskolák megteremtése, mert csak ezek révén lehetséges a gyermekeknek vallásos nevelése, a hit megerősítése, a hitélet megszilárdítása és csak az iskolák megteremtésével valósítható meg az a munkaprogram, amely jelenleg megoldásra vár. Az iskolák létesítése nem egyedül az ő érdeme, hanem munkatársaié, így a zsidó Népköré és tagjaié, akik minden anyagi és erkölcsi támogatásban részesítették.

Roshasónó a pesti templomokban. Ezidén már nem kellett katonákkal őriztetni a zsidó templomokat. Csend volt és az utca lecsillapodott. Dr. Lederer Sándor, a pesti izr. hitközség szertartási osztályának vezetője a következőkben informált az idei ünnepi istentiszteletekről:

— A templomülések utáni kereslet az idén felülhaladta a tavalyit. Szabályszerűen berendezett istentisztelet 54 templomban volt. Ezenkívül 34 előkelő zsidó családnál házi istentiszteletet tartottak, amihez mi adtunk tórát és kegyszereket. Két templomban tartottunk munkás istentiszteletet, amelyek oly látogatottak voltak, hogy jövő évben több helyen tartunk hasonló istentiszteletet.

— Az adakozás oly hatalmas méretű volt, hogy ismét példát vehetnek a zsidóságról azok, akik szerint mi vagyunk az emberiség salakja. A Dohány-utcai templomban több mint félmillió koronát snóderoltak. Az Aréna- és Rombach-utcai pedig százezer koronán felüli összeget. Miklós József vezérigazgató 160.000 koronát, Deutsch Sándor gyáros 80.000, Meitner Miksa 40.000, Löwy Arnold 40.000, Leszauer Gyula 50.000, Kohner Adolf báró 60.000 koronát juttatott szent célokra.

Az orthodox hitközség irodájában arról értesültünk, hogy 22 helyen tartottak istentiszteletet. Hogy ki mennyit snóderolt, azt nem árulták el, de senki sem ajándékozott 15—20.000 koronánál kisebb összeget hitközségi célokra.

— Különben — mondták az orthodox irodában, — mi nem ütjük a nagy dobót belső ügyeinkkel. Azt tartjuk, amit a legjobb asszonyról mond a példaszó, hogy nem beszél róla senki.

Kályhát ne vegyen, míg szabadalmazott fatüzelésű, légfűtéses, folytonégő **ZEPHIR** kályhát meg nem tekintette.

HÉBER SÁNDOR kályhagyáros,
Budapest, Vilmos császár-ut 39. Telefon: 47-47.

ARANYAT, BRILLIÁNST, GYÖNGYÖT, EZÜSTÖT legmagasabb árban vesz: **Friedländer Armin**, arany és ékszer gyára.
Budapest, Dohány-utca 1a (Templommal szemben)

SINGER ÉS FRÄNKEL
bank és tőzsdebizományosok Budapest, VII., Rombach-utca 12. Telefon József 123—07. — Külföldi átutalások legpontosabban eszközöltetnek Wiener fiók
J. SINGER & COMP. I., Rottentrum-stasse 29. Tel. 61-3-91.

KRÓNKA ÉS SZEMLE

Az ujév alkalmából a fővárosból és az ország különböző részeiből, valamint az elszakított területekről is igen sokan kerestek fel bennünket meleghangú ujévi üdvözletekkel, amelyekre a sok munka között külön-külön nincs módunkban válaszolni. A jóleső figyelmet ezen az uton köszönjük meg hűveinknek és kérjük, hogy azt az igaz szeretetet, amelyről ezek az ujévi jókívánságok is tanuskodnak, tartsák meg továbbra is a „Mult és Jövő“ iránt, amely az egyre növekvő lelkes táborának megható ragaszkodásából csak újabb erőt merít a zsidóság érdekében kifejtett kulturmunkájához.

Dr. Hevesi főrabbi nagy ujévi beszéde. Dr. Hevesi Simon főrabbi ünnepi beszédjében mindig benne lüktet a zsidóság évezredes történelme, a régi próféták tradíciója, akik egyik kezükkel bűnöket ostromoznak, a másikkal fájdalmas sebeket hegesztenek. Idei nagy ünnepi beszédje mintha még mélyebbről fakadt volna fel. „Őr! Mit látsz az éjszakában?“ És így felel a próféta szavaira: A zsidóság egy része nem törődik azzal, hogy népét üldözik, sőt még önmaga s hozzájárul, hogy saját faját gyengítse. Amikor zsidó egzisztenciáktól vonják el a falatot, mikor százzsámra üldözik ki a zsidó tisztviselőket állásaikból, amikor az összes megélhetési források bedugulnak a zsidók előtt, akkor mit látunk? Zsidó gyárosokat, akik elsősorban keresztény alkalmazottakat vesznek fel; zsidó bankokat, melyek mellőzik a zsidó tisztviselőket; zsidó vállalkozókat, ahol direkte keresik a keresztény tisztviselőket. Miért? Azért, hogy kedveskedjenek a kurzusnak. Annak a kruzusnak, amely éhhalálba kerget zsidó ezreket. De ugyanakkor, amikor kitárja Hevesi dr. a zsidó bűnöket, nem feledkezik meg a zsidó erényekről sem. Ostromoz és dicsér. Lesújt és felemel. Sorra veszi a zsidóság ellen hangoztatott vádakát és szétboncolja, megsemmisíti azokat. Dr. Hevesi beszéde igen mélységes hatást tett az ünneplő hűvek nagy gyülekezetére.

A Mult és Jövő Egerben. Az egeri zsidóság is csatlakozik azokhoz a nagy vidéki hitközségekhez, amelyek a Mult és Jövő zsidó kulturprogramjának megvalósítására törekszenek. Az egeri zsidó nők özv. Rothschild Arminné lelkes kezdeményezésére nagyszabású kultúrestélyt rendez október hó 19-ikén. Az estre meghívták dr. Patai Józsefet, lapunk főszerkesztőjét, ki a meghívást elfogadta és a zsidó irodalom szellemi áramlatát fogja az egeriek előtt ismertetni. A kultúrestélyen közreműködik a Bárdos-trió, dr. Elek Oszkárné operaénekesnő, Pressler Etuska 12 éves hegedűművésznő és Weisz Margit ismert nevű zongoraművésznő. Kiss József és Patai-versek szavalata után az egeri leányénekkar fejezi be a fényesnek ígérkező kultúrestét.

Hevesi Ferenc, lapunk kitűnő munkatársa az elmúlt héten a tudományegyetemen doktori címet nyert. Az ifjú író, ki sok gyönyörűséget szerzett olvasóinknak Uriel és egyéb zsidó tárgyú írásaival és aki a szószéken is gyarapította sikereit, most a tudori címmel fogja folytatni nagy perspektívájú pályáját.

Rabbi Jákob Solem Schreiber. Az elmúlt héten súlyos veszteség érte a pesti aut. orth. hitközséget, Rabbi Jákob Solem Schreiber halálával. A kiváló tudású talmudista pesti dajon (segédrabbi) volt. Apja az orth. hitközség főabbija volt és ennek halálával nem a fiát, hanem Koppel Reicht választották meg főrabbinak, aki akkor nagy hitszónok hírében állott. Ez a mellőzés annyira élkeserítette Schreibert, hogy teljesen visszavonult és csak a tudománynak élt. Temetésén, — bár gyászjelentést nem adtak ki, — több mint tízezer főnyi tömeg jelent meg. A temetés a legnagyobb csendben folyt le, mert utolsó óhaja az volt, hogy ne tartsanak fölötte gyászbeszédet sem.

Beszakadt a leányárvaház teteje. A zsidó jótékony-ság egyik legszebb művét: a Pesti Izr. Nőegylet leányárvaházát végzetes elemi csapás érte. Jókai-utcai épületének menyezete beomlott és csak az isteni gondviselés jóságos intézésének tudjuk be, hogy emberéletben kár nem esett. E katasztrófális esemény a legsúlyosabb dilemma elé állította egyesületünk vezetőségét. Egyik megoldásul az intézet azonnali bezárása kínálkozott, ami azonban 80 árvaleánynak legközelebbi hozzátartozóihoz való visszaadását jelentené. A másik megoldás: az újjáépítés rögtöni foganatosítása, ami viszont óriási anyagi áldozatot igényel.

Egyesületünk vezetősége számot vetve a szegény apátlan, anyátlan árvák visszadadásának súlyos erkölcsi következményeivel, a kettő közül az utóbbit választotta, bizva abban, hogy az építkezéshez szükséges egy millió koronát a zsidó társadalom útján sikerülni fog megszerezni.

A zsidó jótékony-ság forrása: a szívjóság, mindenkor kiapadhatatlannak bizonyult. Ebből építettük fel a Leányárvaházat és hitfeleink jószívűségétől reméljük annak lábraállítását most is. Kérve kérjük azért jótévőinket, hogy Jókai-utcai leányárvaházunk újjáépítésének költségeihez nemeslelkű adományokkal hozzájárulni és az erre szánt összeget a Mult és Jövő útján hozzánk beküldeni szíveskedjenek. A hajlékukban veszélyeztetett kis árváink és elnökségünk nevében már előre is hálás köszönetet mondunk. A Pesti Izr. Nőegylet elnöksége: Kájári László főtítkár, Deutsch Antalné elnök.

Sírkőállítás. A rákospalotai aut. orth. izr. hitközség és Chevra-Kadisa e hó 9-én két derék és nagy érdemeket szerzett elhunyt tanítójának: Stein Dávid és Spitz József hitoktatónak díszes sírköveket állított. A gyászünnepeken nagyszámban jelentek meg a hozzátartozókon kívül az elhunytak volt tanítványai, tisztelői, a hitközség, Chevra-Kadisa előljárósága és a jelenlegi tanítók az iskola növendékeivel. Dr. Weisz Miksa orvos, iskolaszéki elnök mint volt növendék és iskolaszéki megbízott, kegyeletos módon emlékezett meg néhai tanítójáról, Stein Dávidról és nagyhatású szavakban méltatta hosszús, negyedszázados áldásos tevékenységét és ügybuzgóságát. Reisz Gábor előljáró a hitközség nevében magas-szárnyalású és szónoki hévvel előadott beszédben dicsőítette a volt tanítók magasztos munkásságát és a hitélet megerősítése körül kifejtett tevékenységüket. Megkapóan fejtegette az embernevelés és tanítás nemes és magasztos hivatását. Veit Salamon hitközségi tanító mint volt kartárs, az elhunytak fáradságos működését, gondterhes és küzdelmes életét sikerült, hatásos beszédben méltatta. Végül Kemény Károly menekült és beosztott tanító a „Nőegyesület“ nevében lelkes szavakban emlékezett meg néhai Stein Dávidról, mint az együletnek hosszú éveken át volt buzgó, szorgalmas és tevékeny jegyzőjéről.

Szerkesztőségi hírek. Raab Andor, a kiváló fiatal író, aki értékes tehetségének és zsidó lelkesedésének java-részt a Mult és Jövőnek szentelte, megvált lapunktól és átvette dr. Schönfeld József főszerkesztő mellett a Zsidó Szemle szerkesztését. — Székely Nándor, a jeles zsidó hirlapíró, lapunk eddigi külső munkatársa a Mult és Jövő szerkesztőségének belső tagja lett.

Halálozás. Spitzer Gábor, az ercsi-i Spitzer Manó és Gábor cég beltagja, az ercsi-i izr. hitközség hosszú éveken át volt einöke, a chevra kadisa pénztárnoka, szept. 24-én, rövid szenvedés után, meghalt. Temetése szeptember 26-án volt, melyen a község intelligenciája, felekezeti különbség nélkül, részt vett.

Az OMIKE Kultur Otthon (Rákóczi-ut 17.) közvetít díjmentesen helyben és vidékre: tanítást, hivatalnokokat, raktárnokokat, házvezetőnőket és egyéb alkalmazást, zongoratanítókat. Tekintve, hogy az állást keresők nagy számban vannak, kérjük hittestvéreinket, hogy forduljanak a fenti címhez.

Eljegyzés. Friedmann Jakab Tállyáról eljegyezte Kesztenbaum Szerénkét Gyöngyösről. Minden külön értesítés helyett.

Halálozás. Nagy részvéttel kísérték utolsó útjára Adler Lázár nyugalmazott polg. iskolai tanítót, aki életének 52. évében hunyt el Zalaegerszegen. Az elhunyt a Chewra Kadisának is titkára volt és a zsidó ügynek lelkes, buzgó munkása.

Nyakkendőház csakis IV., Kigyo-utca 5. (Klotild-palota) Budapest egyik legismertebb cége a „Nyakkendőház“ megszüntette Deák Ferenc-utcai fiókját, a cég üzlete csakis IV., Kigyo-utca 5. (Klotild-palota) alatt van.

Szőrmekabátok, rókaboák és muffok szolid árban kaphatók Evetovics szücsnél Erzsébet-tér 8. I. em.

Közgazdaság.

Az Oceán Magyar Konzervgyár és Kereskedelmi Részvénytársaság igazgatósága legutóbbi ülésén megállapította a vállalat 1920—21. évi mérlegét, amely 2,017.120 korona 63 fillér nyereséget mutat ki az előző évi 550.031 korona 50 fillér nyereséggel szemben.

A Spódiumgyár tőkeemelése. Az Első Pesti Spódium-és Enyvggyár r.-t. közli, hogy a társaság és az érdekkörébe tartozó leányvállalatok nagyarányu fejlődése, valamint a Spódiumgyár által legutóbb 5 millió korona részvénytőkével megalapított Panonnia Bőrgyár r.-t. oly nagy tőkét igényelnek, hogy a Spódiumgyár igazgatósága október hó 10-ére rendkívüli közgyűlést hívott össze a vállalat alap-tőkéjének a jelenlegi 25.3 millió koronáról 35 millió koronára való felemelését elhatározandó.

Felelős szerkesztő és kiadó: dr. Patai József.

Kiadóhivatali igazgató: Virág Gyula.

ÉRTESÍTÉS!

Értesítjük hitközségünk t. tagjait, hogy a mai naptól kezdve kizárólag kóser baromfi (lud, kacs, csirke, pulyka stb.) egyelőre a következő mészárszékekben kapható: V. ker.: Weisz Gyula mészáros V., Visegrádi-u. 14., Schwarcz Samu mészáros V., Hold-utca 9.; VI. ker.: Weisz Henrik mészáros VI., Lehel-téri piac (Ferdinánd-

hid), hitközségi mézárszék VI., Gróf Zichy J.-
utca 24.; VII. ker.: Klein Jenő mézáros VII., Almássy-
tér 3., Stokinger János mézáros VII., Klauzál-tér 12.,
Hitközségi mézárszék VII., Dohány-utca 29.,
Hitközségi mézárszék VII., Weselényi-u. 1-3. (3.)
VIII., ker.: Ungár Adolf mézáros VIII., Népszínház-utca
38. sz.; IX. ker.: Reisman Dezső mézáros IX.,
Ráday-utca 49., Hitközségi mézárszék IX. ker.,
Tompá-utca 9.

Ezen mézárszék, valamint az ott árusított baromfi-
árak a Főtisztelendő Rabbiság felügyelete és az itt árusi-
tott baromfi-félék a legszigorubb kaszisz-ellenőrzés alatt
állanak.

Budapest, 1921. szeptember 16-án.

A kaszisz főtanács. Vaad ha-kaszisz.

Pályázat. A ságújhegyi orth. fiókhitközség pályázatot
hirdet egy metszői állásra, mely azonnal betöl-
tendő. Fizetés havi 1000 korona. Sechita havonta 20 kg.
liszt, fűtés és lakás. Másodlattal felszerelt ajánlatok Gerő
Hermann ker. elnökhöz, Etes, Nógrád m. küldendők.

PÁLYAZAT.

A miskolci „Erzsébet” izr. elemi népiskolánál egy
tanítói állás töltendő be.

Javadalmazás államsegéllyel együtt az 1913. évi XVI.
t.-c.-ben megállapított törzsfizetés és lakbér.

Ezen állásra pályázhat minden okleveles tanító, aki a
világi tárgyakon kívül a torna- és énektanításban alapos
jártassággal bír.

Képesítést, kort, családi és egészségi állapotot, ugy

az eddigi működést feltüntető hiteles okmányokkal fel-
szerelt kérvények folyó évi november hó 1-ig a miskolci
orth. izr. hitközség jegyzői hivatalához nyújtandók be.

Lehetőleg csak menekültek és nőtlenek pályázzanak.

A választás előzetes személyes bemutatkozás alapján
fog megejtetni, melyre csak a meghívottak jelenhetnek
meg, kiknek utazási költsége megválasztásuk esetén meg
lesz térítve.

Miskolcon, 1921. szeptember hó 30-án.

Dr. Forgács Dezső,
hitk. titkár.

Dr. Küröz Jakab,
iskolaszéki elnök.

Kiváló hegedűművész nő föltétlen tehetséges növen-
dékeket vállal. Cim a kiadóhivatalban.

Zsidó érzésű nevelőnő, ki perfekt német, kerestetik.
Jelentkezni Blau: Aréna-u. 74. I. 15. 4—7 között délután.

Ünnepre és szombatra barchesait

Glasner Miksa

cégnél

Király-utca 56. sz.
rendelje meg.

Vöröshagymát

elsőrendű makóit, legolcsóbban szállít

SEGALL N., BUDAPEST, XI., Csarnok-tér 6.

IVRIA

BIZTOSÍTÓ RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

SAJÁT SZÉKHÁZA:

B U D A P E S T,

VI., TERÉZ-KÖRUT 9. (VOLT BATTHYÁNYI PALOTA)

INTERURBAN TELEFON: 143—29 és 20—41

RÉSZVÉNYTŐKE 10 MILLIÓ KORONA

SZOMBATON ÉS ZSIDÓ UNNEPEKEN ZARVA.
A BIZTOSÍTÁS MINDEN ÁGÁVAL FOGLALKOZIK.
OLCSÓ DIJTÉTELEK. — KARTELEN KIVUL.

APRÓ HIRDETÉSEK.

E rovatban minden szó egyszeri közlési díja 4 korona.

Sikeres előkészítés bármely vizsgára, érettségire, Budapest, VIII., Mátyás-tér 17., I. em. 4.

Keresek izr. tanítónőt II. elemista leányomhoz. Csak perfekt németek küldjék ajánlatukat dr. Sas Ernő, Szalonna, Borsod m. címre.

Fővárostól elbocsátott kereskedelmi iskolai tanárnő gyors- és gépirás tanítását vállalja. Házhoz is megy. I. ker., Márvány-utca 25. I. 9.

Keresek házitánítót, ki 2 fiamat II. polgári Chumesch Raschi Gemóre kezdő tanításra képes. Fizetés megegyezés szerint. Birón Jenő, Erdőtelek, Heves megye.

Tanítsa gyermekét zongorázni, míg fiatal és játszva tanul. Nem is tudja, hogy a tanításra fordított kiadás milyen busásan fog kamatozni. Sokszorosan bevált módszer szerint tanít felnőtteket is zongorahasználattal lelkiismeretes zongoratanítónő, Podmaniczky-utca 21. II. 26. (Nyugoti pályaudvarral szemben.)

Egy jónevű fővárosi ügyvéd feleségül keres Budapestben vagy vidéken, 30 év körüli, jobb zsidó családból való csinos és művelt leányt vagy asszonyt. Részletek megtudhatók Grünwald, Király-utca 57. szám alatt.

Fiatal házaspárhoz jobb zsidóleány, ki jól főz, jó bizonyítványokkal azonnal felvétetik. Cim: Ehrenfeld Mór, Magyar-utca 3. II. em.

Házias, szép leányt jobb vallásos családból feleségül venne vagyonos, kedvelt fővárosi fiatalember. Megkeresések Mátrainak a Mult és Jövő kiadójába.

Dr. Lehel István főreáliskolai tanár nyelviskolát nyitott a Belvárosi Főreáliskolában kiváló szaktanárok közreműködésével (német, francia, angol, olasz). Jelentkezni lehet a Belvárosi Főreáliskola portásánál egész nap (IV., Reáltanoda-utca 7.).

SZÁLLITUNK

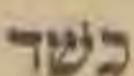
mindenállomásra, Budapestén fuvarvételekben is üzemi szenet, kovácszszenet, kokszt, faszenet, tűzifát hasábosan és felaprítva.

Szénipari és Kereskedelmi R.-T.

Somosujfalui köszénbányája,

Budapest, V., Vilmos császár-ut 72. szám.

Szencsuzda és gőzfavágó: Budapest, Lipót-városi pályaudvar. — Telefon: Központi iroda 10-26., Telep 95-48.

Budapest legnagyobb és legmegbízhatóbb

Szalámi és kolbászáru gyára

SKREK LIPÓT VII., Dob-utca 27.

Telefon: József 124-17.

Viszontelárusítók legolcsóbb bevásárlási forrása. Vidéki rendelések postán való pontos elintézése.

UJ IRÓGÉPEKET

EREDETI GYÁRI ÁRON SZÁLLIT

ECKSTEIN GYULA

IV., Párisi-utca 1. I. — Telefon: 126-06.

RÉVÉSZ JENŐ Budapest, IV., Régi Pósta-u. 11

Perzsa- és keleti szőnyeg különlegességek raktára. Lager von persischen und oriental Teppich-Spezialitäten. Original Ölgemälde. Eredeti olajfestmények.

TAPÉTÁK

kéablakos szoba 1300, 1500 K-tól feljebb, gobelin,

selyem, brokát nagy választékban és legolcsóbban. NEUSTADT FERENC, V., Erzsébet-tér 13.

Perzsa szőnyegek

alkalmi vételek STERNBERGNÉL Dob-utca 24.

Budapest legrégebb, legjobb

orth. vendéglője!

Naponta változatos speciális étlap. Jó italok. Utravalók E.őfizetések. BLAU SÁMUEL Budapest, VI., Laudon-u. 1

Aranyat 138—200 koronáig

hamisfogat, briliánst és ezüstöt a legmagasabb árban vesz

LEMMEL LEÓ ÉKSZERÜZLET Budapest, Dob-utca 47.

HOLZER

DIVATÁRUHÁZ

BUDAPEST, KOSSUTH LAJOS-UTCA 9. SZÁM.

Vas- és Rézbutor

legalkalmasabb bevásárlási forrása

Telefon József 22-18.

EICHLER IZIDORNÁL Raktár: VII. ker., Sip-utca 9 Műhely: VIII. Tisza Kálmán-tér 22

Arányi Adóf rézműarugyár, UJPEST, Lőnré

utca 7. Telefon: 7500 Raktárról azonnal szállít pálinkafőző és szeszgyári berendezéseket, főzőüstöt, rézedényeket, mindennemű csővezetéseket és rituális fürdőberendezést.

BRILLIÁNSOKAT,

ékszereket gyöngyöket, mindenkinél drágábban vesz

Székely Emil, ékszer-üzlete, Budapest

VI., Király-utca 51, Teréz templommal szemben. Telefon: József 105-35. Cimre tessék figyelni!

Baruch és Társa

perzsa szőnyegek vétele és aladása

Budapest, VII., Dob-utca 14.

MULTÉSIÖVÖ

ZSIDO · POLITIKAI · IRODALMI · TÁRSADALMI · ÉS · KRITIKAI · HETILAP

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
BUDAPEST,
VI. KER., PODMANICZKY-UTCA 39.

SZERKESZTI:
DR. PATAI JÓZSEF

ELŐFIZETÉSI DIJ: EGÉSZ ÉVRE 250 K
EGYES SZÁM ÁRA 6 K
MEGJELENIK MINDEN PÉNTEKEN.

GYALU AZ OROSZLÁN.

Irta: Dr. FORRÓ PÁL.

Arcuk, melyen engesztelhetetlen zord harag ült, egyre nyájasabb lesz, a kérlelhetetlenül szigorú pillantások megenyhültek és a kávéházban odaülnek az asztalunkhoz.

— Hogy vagy? Hogy vagy?, — kérdezik és lelkesen beszélnek az új, liberális irányról, melyet már régen vártak és melynek ők „titokban” már régen lelkes harcosai voltak.

— Miért titokban?, kérdeztem tőlük tapintatlanul.

Mosolyogva és elegáns könnyedséggel legyintenek a kezükkel:

— Ugyan kérlek, hiszen élni csak kell valamiből? Remélem, egy pillanatig sem hitted komolyan, hogy meggyőződésből írom azokat az antiszemita hülyeségeket!

— Igen, igen kedves kolléga ur, én sohasem hittem, hogy az, amit ír, Önnek komoly meggyőződése. Én tudtam, hogy Ön csak egy felsőbb kényszernek engedve, kenyérkereset okából helyeselte Budaváry javaslatait, támogatta Zilahi Kiss tanügyi politikáját és lelkesedett az Ébredők radikális harcmódoráért. De látja kérem az a baj, hogy ezt csak én tudom, ellenben például Kiss Péter villamoskalauz és Nagy Pál egyetemi hallgató meg voltak győződve, hogy Ön, a pallérozott elméjű, finom tollú író hosszas és alapos töprengések után jutott arra a kristályosan logikus eredményre, hogy a haza ujjaépítésének nagy munkáját csak egy kis zsidóüldözéssel lehet leggyorsabban és legalaposabban megoldani. Ők azután a cselekvés terére is léptek. Sok zsidó és tévedésből zsidónak nézett koponya koppant meg az Ön igazságainak súlya alatt. Sőt a kormányt is sikerült megtéveszteni. Közhangulatnak vélte az Ön cikkei és az „egyéni akciók” idejében való megfékezése helyett a numerus clausussal és egyéb kivételes törvényekkel igyekezett a „közhangulatot” szentesíteni.

Én az Ön legvillámlobb cikkeinek napjaiban már tudtam, hogy közeleg az idő, mikor Ön boldogan fogja kijelenteni, hogy hála az idők fordulásának, nem kell többé erőszakot tennie lelkiismeretén

és újra visszatérhet a liberális sajtó szerkesztőségében „pardon” felkiáltással néhány évre elhagyott íróasztalához. Én csak azt nem tudtam, hogy ez a destruktív szerkesztőség, amely ellen Ön népgyűléseket tartott és röpiratokat osztogatott, amelyet példátlan dühvel és társadalmi boykottal akart elpusztítani, Önt valóban örömtől sugározva, a megtiszteltetéstől meggörbült gerinccel fogja régi helyére visszafogadni. Lám, e tekintetben az Ön optimizmus mégis kitűnően bevált és ez az érzés bizonyára nagy segítségére volt. Önnek ama súlyos időkben, mikor meggyőződése ellenére kénytelen volt mord harcát a zsidóság, szabadelvűség és közszabadságok ellen folytatni. Milyen jól eshetett akkor Önnek, mennyire acélozhatta erejét az a tudat, hogy e kényszerű munka után majd visszazarándokol a zsidó szerkesztőségbe. Aggódva gondolok arra, mennyi nyugtalanságába kerülhetett, mikor a felizgatott tömeg, amelyik nem tudta, hogy Ön csak a megélhetés okából írja cikkei, megostromolta ezeket a zsidó szerkesztőségeket és Önt annak a veszélynek tették ki, hogy elpusztítják íróasztalát, mely mellé már akkor titokban visszakivánczkolt. Én csak egyfel nem vagyok kérem egészen tisztában, hogy tudniillik, mért tetszett egyáltalában elhagyni azt az eredeti íróasztalt? Hogy — azt tetszik mondani — az átmeneti redakcióban többet fizettek, meg hogy nem lehetett tudni, hátha csakugyan elsöprik a destruktív lapokat? Nem, ezt nem tételezem fel. Nem hiszem, hogy ilyen sajtóetikát adna elő Hindy Zoltán tanár ur az ujságíróakadémián. De ha netalán mégis így lenne, úgy mindenesetre élvezem az Ön barátságos mozdulatát, mellyel leveszi fejéről az oroszlánsörényt és mint a Szentivánéji álomban mosolyogva jelenti ki, hogy Ön nem is oroszlán, hanem csak Gyalu, az asztalos!

Én, őszintén megvallva nem is remegtem tulságosan, az Ön oroszlán ordításai alatt, mert Bréhmből tudom, hogy a jóllakott oroszlán nem veszedelmes és Ön, ugyebár, jól volt lakva. Igen, úgy látszik tulságosan is jóllakott és most visszakivánczkodik egy kis diétára, a destruktív sajtó rituális konyhájára. Mondom, megérttem Önt kedves Gyalu-oroszlán. Én

csak a destruktív lapokat nem értem meg egészen, amelyek Önt csakugyan visszavették. Mert én mint olvasó például igen nagy zavarban leszek, ha holnap-tól kezdve Ön fogja nekem magyarázni a jogrend helyes elveit. Hasonló kínos érzéssel fogom olvasni az Ön lendületes fejtegetéseit a különféle panamákról, faji és társadalmi egyenlőségről. Am lehet, hogy tévedek és a destruktív szerkesztőknek van igazuk, akik nagy ravaszul már előzetes megegyezés alapján küldték Önt a központi sajtóvállalat lapjaihoz, hogy azokat tegye tönkre és most, hogy Ön jól végezte dolgát, vállveregető elismerés közben fogadják vissza.

Oh Horáció, vannak dolgok ég és föld között, melyeket nem érthet meg az ember!

Ben Avigdor.

Szeptember végén halt meg hirtelen Ben Avigdor, igazi nevén L. Salkovitz, Karlsbadban, utközből Amerikából Lengyelország felé. Karlsbadban akkor még számos héber író tartózkodott és így az idegenben is impozáns végtisztességben részesíthették a nagy halottat. Dr. Zigler karlsbadi főrabbi tartotta az első beszédet. Megemlítette a régi zsidó tradíciót, hogy minden ünnep napján megszoktak emlékezni Jeruzsálem pusztulásáról. Alig zárult le a 12-ik cionista kongresszus lélekemelő ünnepe, elragadta a halál Ben Avigdor, a kiváló író, aki a zsidó irodalomnak hatalmas csarnokot épített. Sokolov tartotta a második gyászbeszédet, bucsúztatta a halottat a cionista szervezet nevében. 30 évvel ezelőtt, amikor Varsóba jött, ismerkedett meg Ben Avigdorral. Akkor nem sejtette, hogy ez a fiatal ember milyen forradalmat fog csinálni irodalmunk életében és hogy Varsót a héber irodalom központjává, afféle zsidó Lipcsévé teszi. Olyan nagyszabású kiadóvállalatot alapított az ő energiájával, amilyenhez fogható eddig a héber irodalomban nem volt... (Achiaszaf, Tusija, Merkaz stb.). Bialik, a nagy héber költő bucsúzott azután a halottól, „társától a héber irodalomban és könyvkiadásban.” Szívhez szóló szavakkal dicsérte Ben Avigdor munkáját, amely eredeti volt, mert nem előzte meg semmiféle példa és nem vehetett alapul semmiféle rendszert, csakis saját lelkéből merített és maga törte az utat, amelyen haladt. Hétről-hétre új könyvet adott ki Ben Avigdor és valóságos önfeláldozással végezte hatalmas munkáját, hogy a héber irodalmat minél magasabb színvonalra emelje és most, amikor már élvezhette volna a lankadatlan fáradozásának gyümölcseit és olyan anyagi helyzetbe jutott, hogy már megpihenhetett volna kissé, a sors örök pihenést adott neki osztályrészül, örök pihenést idegen országban. Dr. Kohen, a karlsbadi zsidóság nevében tett fogadalmat a sir felett, hogy ápolni fogják avval a tisztelettel, amit Ben Avigdor műveivel megérdemelt. Dr. Gottlieb a lengyel zsidóság nevében vett búcsút a halottól, dr. Freud a varsói héber írók és hírlapírók nevében, dr. Szilman Jeruzsálemből, a palesztinai írók körének nevében búcsúztatta a halottat, akinek a sirját virágokkal és koszorúkkal árasztották el tisztelői, a héber irodalom barátai.

Szombattól—szombatig.

A pécsi program.

(J.) Még nem jött Bethlen István, még csak igen kevés kurzusfő ébredt arra a gondolatra, hogy Illy Rigóczy és az összes többi Rigóczyiak nem nemzeti hősök, de rablógyilkosok, amikor mi a helyről hirdettük: nem tart már soká! Nem tarthat már soká, hogy néhány kalandor a magyar nacionalizmuson keresztül kihasználja egy nemzet lesújtottságát és a maga apró, kizárólagosan üzleti ügyeit továbbra is így intézhesse. Azóta történtek események, történtek dolgok, amelyek keserűen igazolták, hogy ez az új irányzat, amit oly előszeretettel neveznek kereszténynek a *keresztel* üzérkedők, — csak ártott a magyarság ügyének. Most aztán ott vagyunk, hogy iszonyatosan beigazolódtott a kurzus számkivetette költő zseni, Ady jóslata: *új szelek nyögetik a bus magyar fákat*. Most egymásután verik a mellüket a kurzusvezérek, hogy mit kellett volna másképp csinálni, hogy hogyan csinálták volna ők! A késői valóságok között — ez az egyetlen jó — válogathat az ember és egyéb hiján elmosolyodhat megbocsátóan. Kell-e kacagtatóbb és a történelem számára komikusabb valami, mint a példa, amit ide írok: A kurzus másfélesztendőn át pénzügyminisztere, a zsidószármazású Korányi báró, aki valamikor maga is nagy hangon *idegenfajozott*, hosszú vezércikket írt az egyik tőzsdei szaklapba, írván benne a *szövetkezetek káros fejlődéséről*, amely szó alatt ma kizárólagos joggal a Futurát, Hangyát, EMÉt és társait kell érteni. Mindegy ma: itt vagyunk, erre jutottunk, odáig értünk a nemzetépítésben. Hát változtatni kell rajta. „Az új éra Pécsről fog kiindulni.” Ezt mondta a miniszterelnök és mi új éra alatt nem tudtunk ébredő érárt elképzelni. Igazuk volt valóban: a miniszterelnök hatalmas beszédet mondott Pécsen, benne olyan szépeket és jókat, — hogy szerény emberek vagyunk — pillanatnyilag a felível is megelégszünk. *Demokráciáról, történelmi fejlődésről, munkásságról, tömegek fejlődéséről beszélt a nemes gróf*; ha tanár volna Pesten ez a kommunista, pri-bék Zilahy Kiss menten fölfüggesztené. Sőt azt is mondta a miniszterelnök, hogy a zsidóüldözés árt az országnak, hogy a kezdődő új érában szeresse egymást minden magyar, hogy itt rend lesz és konszolidáció az élet minden nyilvánulásában. Így lesz. Éljen. És ugyanakkor? Ugyanakkor az ugynevezett alsóbb szervek is osztják a miniszterelnök *véleményét*? Vagy nem vélemény ez, hanem akarat! O, ha így van, mi nem félünk akkor, mi tudjuk, mennyire így van ez. A miniszterelnök és a magyar kormány elhatározott szándéka, hogy rendet teremtsen és lehetőséget a termelés megindítására; evégből elhárítja az összes akadályokat. Nagy hirtelenében ide is írok párat: nem engedi meg az Általános Fogyasztási Szövetkezet elrablását, visszaadja a mozikat, visszarevidálja a trafikokat, az italméréseket, visszaadja a zsidó ifjúságnak a tanulási szabadságot, adóívekről leveszi a „vallás” rovatot,

mindent megtesz, amit bizonyos elmúlt regimek elmulasztottak.

A magyar kormány ugyanis jól tudja, hogy enél-

kül minden beszéd, minden szózat csak elröppenő szó, írott malaszt,

Nem lehet fél kézzel áldást osztani, fél kézzel tört döfni a megáldott testébe.

Szegeden például

valóban „konszolidált” állapotok voltak már vagy esztendeje. Most beérkezett a kolozsvári egyetem, vele együtt az éjjeli verekedés. Nem, igazán nem sok, csak néhány leendő tudós jár tizedmagával az éjjeli utcákon és hősi módra tudakolja a szembejövő magános egyének fáját. Nem fontos, csak jellemző, hogy ember ember ellen kisebb hősök e levették. De mindenesetre kérdés: ezek azok, akik a sarlatán zsidók, Ehrlich, Steinach, Wassermann, Jakobi stb. helyett megteremtik az új orvosi tudományt?

Avagy! Ezek azok, akikhez szózatot írt a kultuszminiszter, hogy az egyetemi előadások következetes nem látogatása miatt ugynevezett megtorló rendszabályokhoz kénytelen folyamodni...

Gróf Draskovich Györgyöt

letartóztatták hazaárulásért. A gróf ugyanis a szerb megszállás alatt birtokainak az S. H. S. államhoz való csatolását kérelmezte és miután a magyar álladalom másként vélekedik, mint a kitűnő főúr, letartóztatták.

Igy van ez Serbán Miklós

volt munkapárti képviselővel is. Ő román prefektus Erdélyben, elvégre a vér nem válik vízzé; mindazonáltal a nemzeti kaszinóban hívta meg vadászatra a besztercei havasok közé József Ferdinánd főherceget. A főherceget hazafias érzése bizonyára meggátolta abban, hogy e meghívást akár csak habozva is elfogadja, de mi épp e példán okulva, csóváljuk fejünket és a kurzus lapjaival kárhoztatjuk a „hazaáruló zsidókat”, akik Liptóban, vagy Máramarosban, de elég bátrak voltak ahhoz, hogy magukat zsidóknak jelentsék ki.

Olvasom továbbá,

hogy valami dunántúli falu tekintetes tanácsa nagyon asszentáltatja egy a falu határában meggyilkolt ismeretlen zsidó hozzátartozóit — a temetési költségek tárgyában, amit az izraelita rokonságon behajtani szeretne. Ugy tudom, hogy Erec Jisroelben, ha valamely község határában holttest találtatott, ki-menének oda a község vénei és magasra emelik keziket (hogy háríttassék el a vérbűn) és mondták a község nevében: *Nem a mi kezünk ontá a vért és nem láták szemeink annak elontását.* (Mert ha láttuk volna, megakadályoztuk volna.) Már most összevetvén a két jogszokást, eszembe jut, hogy ha én a katolikus misztikum költője volnék, menten balladát írnék erről a temetőárokba földelt zsidóról. Lenne benne például ilyen strófa:

... Pohárzörgés közt sikolt az egyik:
Na eggyel ismét kevesebb, —
Az alvadt vérbe beléhajolva,
Égre üvöltött egy kósza eb.
Temetőárokba földelni kezdték,
Az eső halkán peregett,
Krisztus szent arcán valami lecsurgott,
A teste meg-megremegett.
(Talán az eső rázta meg.)

De mivel nem vagyok katolikus misztikum költője, hát nem írom meg e balladát. Az élet írta meg.

Elite-márka

Fiume Cognac Medicinal

„Fiume” szójegyre különösen ügyelni!

ADRIATIKA RT.

Iroda: Budapest, I., Fehérvári-ut 9.
Telefon: József 88—09.

LONYPAINÉ női kalapszalonna

Budapest, IV., Párisi-u 6. Mössmer-áruház mellett
Eredeti francia és angol modellek kiállítása

Hamisfogakat briliánst, aranyat, ezüstöt
legmagasabb napi áron vesz
darabonként 60 koronáig Mendelsohn ékszerész Rákóczy-ut 60

Glaser Mihály szücsmester, Izabella-u. 68
Aradi-utca sarkán)
Nagy raktár ké-zárúkbán
Alakit, javít, fest. Eladás nagyban és kicsinyben.

Kóser vendéglő megnyitása!

Ezennel értesítem a Nagyközséget, hogy a Pesti Izr. Hitközség Főosztelendő Rabbínatus felügyelete alatt álló kiz. rólagó kóser vendéglőmet 1921. november hó 1-én megnyitom.
Kérem a nagybecsű közönség szives támogatását és tőleg felhívom figyelmét vidéki hittestvéreinknek ezen jól bevált régi kóser étkezde.

Zöldhelyi Lajos vendég ője VII, Dob-u. 31.

Herceg Ferenc és — a politika.

Herczeg Ferenc, az író, a legutóbbi időkig csöndes elvonultságban élt az ő hűvösvölgyi nyaralójában. A politika hullámrései nem hatoltak el hozzá, úgy élt, ahogy az egy szuverén művészhez illik, kapcsolódva a köznapi lét zshivájából, álmodozott, írt, olvasott s tervezgetett s mint a magyar nemzet nagy írója, bizonyára a haza borulatos és vigasztalan sorsán is töprengett, ami magától érthető is, mert hiszen a legszürkébb polgára e honnak, akit ezer és egy gond gyötör a napi betevő falat nehéz kiharcolása miatt, még az is bunak ereszti fejét, ha arra gondol, hogy mivé zsugorodott a hazája a végzetes 1914 óta. Érthető tehát, ha ez a nemzeti fájdalom erősebben sziven üti a költőt: a haza koszorus dálnokát. És mi, akik élénken figyeljük az irodalmi élet minden megnyilvánulását, azt vártuk, hogy ez a tragikus magyar sors majd csak kitermel valami rendkívülit a csöndben elvonult írók lelkéből, valami megrázó sikoltást, ami ennek a megalázott, letiport, megsemmisített nemzetnek a fájdalmát harsogja világgá, akár versben, akár regényben, vagy a dráma formájában. Ezt vártuk s ehelyett mit tapasztaltunk? Azt, hogy a nemes értelemben vett muzsák hallgatnak, de annál hangosabbak voltak az antiszemita újságok berkei. A művészet géniusza szégyenkezve hunyta be szemét s lehajtott fővel várta a gyűlöletvihar elvonulását. Most már nem akarjuk többé fölidézni ezt a fájdalmas közelmúltat. Azon vagyunk, hogy azt elfeledjük, mert minden idegsejtünk forrón áhítja már végre a rendet, a békét és az ugynevezett konszolidációt. Mi azonban csak úgy képzelhetjük el a társadalmi békét és a gazdasági élet termékeny megindulását, ha itt ebben az országban európai értelemben vett demokratikus és liberális politikát csinálnak. Ezt már annyiszor hangoztatták a régi Magyarország kiváló politikusai, köztük Apponyi, Szerényi, a megboldogult Wekerle és számsan mások, hogy szinte közhellyé is vált s ehelyett mi történik? Az, hogy most ujabban Herczeg Ferenc, a liberális Tisza-korszak lelkes hive, kacérkodni kezd ezzel a kurzussal, amely mindenre alkalmas, csak éppen arra nem, hogy az országot ismét fejlődésképpé tegye.

Mi eddig Herczeg Ferenc hallgatását úgy magyaráztuk, hogy ez a korszak az ő politikai aktivitására nem alkalmas. Vártuk ugyan, hogy a válságos idők közepette megszólal s óva inti a tegnapi és mai országvezéreket, óva inti a szélsőségektől, vártuk tőle, hogy európeér mivolta vétót kiált, amikor annyi sajnálatos esemény rombolta a magyarság tekinté-

lyét kifelé. Am ha akkor hiába lestük a nagy író megszólalását, annak tudtuk be, hogy az alkotás szent lázában, nem is sejti, hogy mi történik kívül a dolgozó szobáján. Igaz, hogy Romain Rolland, a nagy francia író, amellet, hogy örökbecsű műveket alkotott, gondoskodott róla, hogy időt szakítson magának arra is, hogy nemzetének szemébe vágja hallatlan tévedéseit s figyelmeztesse ama súlyos következményekre, amelyek a jelenlegi francia külpolitika nyomán elmaradni aligha fognak. Romain Rolland úgy érezte, hogy őszintesége és bátor igazmondása fiui kötelesség a francia nemzettel szemben. Ő nem féltette sem a népszerűségét, sem a babérjait s amikor Párisban tomboltak a győzelem mámorában, akkor üzent Svájcba Elsászon át oda, hogy sirjatok és hajtsátok félárbocra a francia lobogót, mert Európában ma több a sirhant, mint az élő emberek ott-hona! A nagy költő szent megnyilatkozása volt ez, amely mélyen megindította a gondolkodó embereiséget.

És milyen távol van ettől a prófétai gesztustól a magyar Herczeg Ferenc? Amig itt egymást tépte és marta a magyar társadalom, mélyen hallgatott. A zsidókat ezer és ezer bánatlam érte, a sajtót megnyomorították, a numerus klauzust törvénybe iktatták, rut pártoskodás és viszály sorvasztotta itt a közéletet, amely letarolt mindent: kulturát, európaiságot, művészetet, ipart és kereskedelmet s Herczeg Ferencz, a nemzet nagy poétája, a kulturált magyar zsidóság legolvasottabb s legkedveltebb drámaírója mélyen hallgatott, majdnem úgy, mint Tóth Béla dinnyéje a füben. Ugyebár nagy a különbség Romain Rolland és Herczeg Ferenc között. Most azonban mégis megszólalt a magyar dálnok, fölemelte szavát, de nincs sok köszönet benne. Intenzivebb, igazabb keresztény politikát követel, mintha nem lett volna éppen elég ebből a keresztény honmentésből. Most akar belépni abba a pártba, amely éppen, csak-hogy sivataggá nem tarolta az egész országot. Hát ez a Herczeg Ferencz európaisága, hogy csak a kereszténység jegyében véli megválthatni az országot? Ilyen váteszi képességgel igazán tovább is hallgathatót volna, vagy talán azt hiszi, hogy új olvasókat verbuválhat ott a könyveinek s több nézőt a drámáinak? Ebben is nagyon fog csalódní. Kérdezze csak meg a kiadóját, a Singer és Wolfner céget, hogy kik vásárolták a műveit, hogy kik rohantak egy új Herczeg könyv megjelenésekor a boltba, s kik tömtek meg a színházakat, amikor a kuruc levegőjű Ocskay Brigadérost játszották s kik hevültek a Bizancban a magyar mult tragédiáján? Bizony a zsidók, ezek a kirekesztett, megbélyegzett hazátlan sehonnaiak, akiket a magyar kulturából, a keresztény politika nagyobb dicsőségére kirekesztettek. Herczeg Fe-

**IRODAHELYISÉGET
KERESÜNK**

MULT ÉS JÖVŐ
SZERKESZTŐSÉGE ÉS KIADÓHIVATALA SZÁMÁRA,
ESETLEG IRODÁRA ÁTALAKITHATÓ NAGYOBB ÜZLET-
HELYISÉGET KÖZVETITÉST DIJAZUNK

renc tehát helyesli ezt s azt a politikát igazolja, amely a kulturált, művelt magyarság elpusztítására esküdött. Lehet, hogy Herczeg Ferencnek van igaza, de ha egy szép napon azon veszi észre magát, hogy szép új regényéből két példány sem fog elfogyni, úgy ezért vessen magára. Mert neki tudnia kellene, hogy könyvre, kultúrára, művészetre ebben a hazában csak zsidó áldozott, de ha itt a zsidót megnyomorítják és világgá kergetik, akkor Herczeg Ferenc ur legfőleg csak kalendáriumi íróvá lesz, mert kalendáriumot egyszer egy esztendőben vásárol a magyar országos vásárkor, de Bizancot nem nézi meg, a Pogányokat sem olvassa s Ocskay Brigadérost is csak úgy nézi meg, ha tojásért meg csirkéért meg nézheti, akár csak a dicső Kelemen direktor idejében. Ha ez a fejlődés helyes útja s ha ez a magyar költő kötelessége, hogy egy nemzet kulturált osztályát a felekezete miatt meg kell semmisíteni, akkor Herczeg Ferenc igazán nem tehet mást. Lépjen be a keresztény pártba és küzdjön a zsidók ellen. De mi őszintén fájlaljuk az ő hallatlan tévedését s igazán nem mondhatunk mást utána, mint az ő kurucái, mikor vezérüktől elválnak. Jó éjszakát, Ocskay Brigadéros!

Peterdi Andor.

Dr. SCHÖNFELD JÓZSEF:

Megint „a Sulchán-Áruch alapján” . . .

Három nap múlva a pesti izraelita hitközség ösválasztói az urnák elé mennek, hogy — *ami nem kétséges* — egyhangú lelkesedéssel járuljanak hozzá a minap lezajlott rendkívüli közgyűlés egyhangú határozatához, amely szerint dr. Kecskeméti Lipót nagyváradi főrabbit a pesti rabbintusba meghívják.

Dr. Kecskeméti Lipót papi egyénisége, multja, tudományos munkássága és szilárd jelleme feltétlenül predesztinálja a pesti rabbiságra és a hitközség mai vezetősége valóban mulasztást követett volna el, ha ezt a nagynevű zsidó papot továbbra is egy vidéki hitközség parlag-mezején felejtette volna.

Nem zárkozhatunk azonban el az elől, hogy a pesti izraelita hitközség rendkívüli papválasztó gyűlésén elhangzott némely kijelentésre megjegyzéseinket ne tegyük meg. Tesszük pedig ezt éppen dr. Kecskeméti Lipót egyéniségére, nyílt és őszinte állásfoglalására való tekintettel, mert éppen hozzá nem volna méltó, ha általa tudományosan bebizonyított és vallott elveitől eltérő kijelentésekkel akarnának már megválasztása alkalmával bizonyos tekintetben látszólagos ellentétbe jutni a hitközség egyes vezetői.

A papválasztó közgyűlésen minden indok nélkül újra szóba került a Sulchán Áruch. Dr. Lederer Sándor, a hitközség fáradhatatlan munkású elöljárója, ama emelkedett hangulatu előterjesztésében, mellyel dr. Kecskeméti Lipót megválasztását ajánlotta a közgyűlésnek, ünnepélyesen kijelentette, hogy „a pesti izraelita hitközség a Sulchán Áruch alapján áll.” Ugyanekkor hivatkozott Székely Ferenc udv. tanácsos, a pesti izraelita hitközség elnökének 1912-ben tett kijelentésére, aki akkor, mint az egységes autonomia érdekében összegyűlt „neolog” hitközségek kongresszusán ugyancsak kijelentette, hogy a neolog, jobban mondva kongresszusi zsidóság a Sulchán Áruch alapján áll. A közgyűlés és ennek főleg ugynevezett „hagyományhű” csoportja lelkesen megtapsolta ezeket a fontos kijelentéseket és mindenki azt várta ezek után, hogy most már mi akadály sem lesz annak, hogy a magyar ortodox és neolog zsidóság végre egységes szervezetbe tömörüljön, hogy végre megszűnik a „kétféle zsidó felekezet” fából készült vaskarikája.

Am mindez természetesen nem következett be. Az elnöki enunciació a Sulchán Áruchról csak arra volt jó, hogy az ugynevezett hagyományhű csoport, mely a dr. Kecskeméti vallási felfogását — teljesen alaptalanul — túl liberálisnak találta a maga elveihez képest — most már a Sulchán Áruch alapján állva, nyugodtan járulhasson hozzá dr. Kecskeméti megválasztásához.

A Sulchán Áruch jelszavával való dobálózás, a Sulchán Áruchnak taktikai okokból való felhasználása egyáltalában nem volt időszerű, még

BARTOS MÓR szücsmester

10 éves külföldi tapasztalataim felhasználásával készítek a legkényesebb igényeknek is megfelelő minden a szücs-szakmába tartozó munkákat.

Budapest, VII., Dobány-utca 94. — Telefon: József 73-32.

SZÁNTÓ MÓR

Budapest VI., Rózsa-utca 80. Telefon: 174-88. Sürgőnycim: Ventil.

Vascsovek minden méretben és mennyiségben.

Vizvezeték és fürdőberendezési tárgyak telepe.

Mindenféle szivattyúk raktára.

Árjegyzék ingyen és bérmentve.

KELETI J. BUDAPEST, IV., KERÜLET, KORONAHERCZEG-UTCA 17.

Gyárt legtokéletesebb kivitelben: műlábakat, műkezeket, sérvkötőket, háskötőket, gummigörccsérharisnyákat stb. Dús választék az összes betegápolási gumiárúkból és műszerekben.

LEGOLCSÓBB

„ZEPHIR”

legkellemesebb fűtést csak a szab. folytonzó

fatüzelésű, légfűtéses kályhával

érheti el.

HÉBER SÁNDOR, Budapest, VI., Vilmos császár-ut 39. Tel: 47-47.

kevésbé helyén való éppen akkor, mikor dr. Kecskeméti tudományos munkásságát állítja oda a vezetőség mint egyik okát annak, hogy a választás a nagyváradai rabbira esett.

Amikor Székely Ferenc 1912-ben kijelentette, hogy a neologia a Sulchán Áruch alapján áll, ez megmagyarázható és érthető volt. A Sulchán Áruch mint vallási kodex olyan sokat vitatott és nagy teológiai studiumot igénylő kérdés volt, hogy a világi laikus, anélkül, hogy a kérdést alaposan ismerte volna, inkább csak az áramiattal uszva, könnyen ragadtatta magát ilyen általános kijelentésekre.

Ekkor azonban történt valami. 1913-ban a községkerületi elnökök gyűlésén az Országos Izraelita Iroda nevében dr. Mezey Ferenc kir. tanácsos azt az indítványt terjesztette elő, hogy a zsidóság egységes voltának tudományos módon való bebizonyítása céljából és hogy a nagyközönség körében és a kormánynál is észlelhető tájékoztatatlanságnak véget vessenek, — bizzák meg a nagytudásu dr. Kecskeméti Lipót nagyváradai fő-rabbít egy ilyen munka megírásával.

Az indítványt elfogadta a gyűlés és 1913-ban meg is jelent dr. Kecskeméti Lipót hatalmas, nagy készületségre valló és az egységes zsidóság gondolatáért rajongó „Egy zsidóvallás van-e, több-e?” című 215 oldalra terjedő munkája.

A Mult és Jövő annak idején vezércikkben méltatta e munka nagyjelentőségét és szerzőjének önérzetes, nyílt és őszinte meggyőződését.

E művében dr. Kecskeméti végig vonultatja előttünk a zsidó vallási élet egész fejlődését, az irott törvényeket, szokásokat, kodexeket megfelelően méltatja és azt mutatja ki, hogy a zsidó vallási élet a maga külsőségeiben a zsidóság kétezeréves gólusza alatt sokféle változáson és átalakuláson ment keresztül. Az egyik kor „szent” és „érinthetetlen” szokását a következő kor megdöntötte újabb szabályozással. Változatlan és szent csak a belső, a tartalom, a zsidó szellem volt.

E művének egyik fejezetében külön foglalkozik a Sulchán Áruchhal. Miután a vallási kodex keletkezését ismerteti, kimutatja, hogy a mai ortodoxia sok tekintetben már maga sem követi a Sulchán Áruch egyes intézkedéseit, mert az élet azokat teljesen elsorvasztotta. Sőt kimutatja, hogy azok az egyházi külsőségek, melyekben a mai ortodoxia a neológiától eltér, nem is a Sulchán Áruchban, hanem a hires pozsonyi rabbi a Chatham-Szofér végrendeletében lelik eredetüket. Az idegen nyelven való prédikálás, a tóra felolvasására szolgáló emelvénynek — „b'ma” — fent, vagy a középen való állása, a tornyos zsinagóga, az ornátus, a kórus, az orgona, a női karzat függőnye, a templomban való esketés, ezek nagyjában azok a különbségek, amelyek miatt az ortodoxok külön felekezetnek vallják magukat. Mindezeknek a külsőségeknek pedig nem sok közük van a Sulchán Áruchhoz.

Kecskeméti Lipót élénken tiltakozik az ellen, hogy a Sulchán Áruch ügyét az ortodoxia, neolo-

gia harcába belevigyük. A neologia sohasem jelentette ki, hogy nem állana a Sulchán Áruch alapján, tehát nem kell az ellenkezőjét sem kijelentenie.

Majd így folytatja Kecskeméti:

„A magyar ortodoxiáé az elsőség érdeme, hogy a Sulchán Áruch alapján szervezkedett; és a magyar neologságban is kísért az akarat: hívják, ösztökélik, ugyan jelentse már ki, hogy ő is a Sulchán Áruch alapján áll. Jaj, ha rátéved . . . Szégyen és ostobaság, ha ma a neologia ünnepélyesen vallást tesz róla, hogy ő is a Sulchán Áruch alapján áll. A békeért mindent vállalhat, csak a szégyent nem és az ostobaságot! . . . Ha meg éppen csak gyerekeségnek deferélnak azzal a kijelentéssel, nem is parancsolják ránk, magunk könyörögünk, kötözzék már össze a dárdákat, át-át a caudiumi jármon . . . És a megalázkodás hazugság is lenne, nem a jövő, hanem a mult szempontjából: hogy csak most térünk át a Sulchán Áruchra. Benne maradtunk, benne vagyunk és benne maradunk abban a történeti folytonosságban, melynek neve: Sulchán Áruch . . .”

Ezeket mondotta, írta Kecskeméti 1913-ban és bizony úgy illenék, hogy azok, akiknek a megbízásából e művet megírta, éppen eme legfontosabb kijelentéseit tennék magukévá, de semmi esetre se dobálóznának ma is a Sulchán Áruch jelszavával éppen Kecskeméti megválasztásával kapcsolatban. Neki erre a klauzulára szüksége nem volt, őt így is megválasztják pesti rabbinak. Az ortodoxoknak pedig hiába kínáljuk fel magunkat ezzel a jelszóval, nem használ semmit. Ha az ortodoxiával valóban egyesülni akarnánk, úgy ne szavaljunk Sulchán Áruchról, hanem dobjuk ki az orgonát, építsük át a templomokat, rakjunk függőnyt a női karzatra, esküszünk a szabadban és kész az egyesülés.

ARANYAZ

brilliant, gyöngyöket, ezüstöt, régiséget legmagasabb áron veszék
SCHWARTZ J ÉKSZERÜZLETE
BUDAPEST, IV. MUZEUM KÖRUT 21. SZÁM

Pázmándy Dénes Ros-Hasonoh dróseja.

— Még egy szentbeszéd. —

— A Múlt és Jövő tudósítójától.

Lapunk utolsó számában kimerítően beszámoltunk a ros-hasonoi istentiszteletekről. Hevesi Simon, Kiss Arnold, Fischer Gyula, Adler Illés főbbik nagy beszédjein kívül azonban kikerülte figyelmünket egy szinte szenzációsnak mondható ros-hasono „elmélkedés”, amely a „Virradat” című lap ros-hasono számában, október 4-én az antiszemita gárda egyik régi vezérének, Pázmándy Dénesnek tollából jelent meg. Az öreg Pázmándy a maga nagyszerű ötleteit a Virradatban szokta „aprópénzre” felváltani naponta a lap „Aprópénz” című rovatában.

Ros-hasono alkalmából tehát, — mint az természetes — Pázmándy is „méinjanó” vagyis a nap aktualitásáról elmélkedik és imigyen kezdi szentbeszédjét:

„Itt a zsidók harmadik nagy ünnepe: a tabernaculu vagy a sátoros ünnep, amely napon egyszersmind ujévüket is tartják az izraeliták. A Ros-Hasonoh-t Mózes rendelte el és pedig igen szigorúan kötelezte népét a 8 napos ünnep megtartására”.

Igy a bevezetés. E pár sorban tehát teológus szerzőnk egy csapásra elárulja, hogy sem a ros-hasonohról, sem a sátoros ünnepről fogalma sincs, a kettőt egynek tartja. Ennyi tudatlanság pár sorban! Mondhatnók „Noach mit sieben Greisen”, vagyis olyan am haarec Pázmándy barátunk, aki a 3 betűből álló nóach szót 7 helyesírási hibával írja le. De ez még hagyján. A tudatlanság csak sajnálatos valami, de még nem bűn.

Am Pázmándy folytatja a biblia-magyarázatot és szóról szóra idézi a levitika XXIII. fejezetét és a Deutoromia (!) XVI. fejezetét, melyben Mózes a szukkot ünnep megtartását írja elő:

Hét napon át ünnepet fogsz tartani és örömdnek fogsz kifejezést adni te, a fiad, leányod és cselédeid, a Levita, az idegen, az árva, az özvegy, akik házában vannak. Hét napon át fogsz ünnepelni az Örökkévaló tiszteletére, azon a helyen, melyet ez neked választani fog”.

Erre a bibliai szövegre alapítja Pázmándy a következő fontos megállapításait és a következő szenzációs magyarázatot fűzi a bibliai vershez:

„Önkéntelen két megjegyzést kell Mózes ezen rendelkezéseinél tenni. Az egyik az, hogy midőn Mózes felsorolja azokat, akiknek az ünnepen örvendezni kell, kihagyja az asszonyt. Mindenki örülhet e napon, csak a feleség nem. Miért? Talán özvegy volt épp akkor Mózes, aki tudvalevőleg többször házasodott, avagy a nejét elfoglalták az ünnepségre való előkészületek, a főzés, sütés, szúrás (bizonyára disznószúrásra gondol Pázmándy. A szerk.), és ezért nem igen volt kedve örülni?”

Mindenesetre hálával tartoznak a zsidó asszonyok Pázmándynak, amiért az örvendezéshez

való jogukat Mózesrel szemben is megvédi. Bár ha nem volna olyan nagy am-haareer, a fenti szövegben az asszony, a feleség ünneplési és örvendezési jogosultságát is megtalálhatta volna.

De most jön a csattanó, a „faji” jelleg, amit Pázmándy ugyancsak a fenti versből magyaráz ki naiv tudatlanságában vagy — ami valószínűbb — rosszakaratu tendenciáiával. Pázmándy ünnepi beszédjét ugyanis így folytatja:

„A másik megjegyzést ahhoz a passzushoz lehet fűzni, hogy azon a helyen ünnepepsz, amelyet neked a te Istened választani fog, azaz bárhol, ahová a sors visz. Ebben a rovatban Mózes már gondolt arra, hogy az izraeliták vándorolni fognak, elhagyják hazájukat, de az ünnepeket mindenütt kötelesek lesznek megtartani, még pedig örvendezve. Halleluja! Az „ubi bene ibi patria” legrégebbi elmélete van itt lerakva. Ne keseregj népem, mert neked mindenhol jó dolgod lesz. Mózesnek ez a jóslása egészében beteljesedett.”

Ha Pázmándy nem volna olyan nagy am-haaree, talán meg tudnók neki magyarázni, hogy a fenti idézetet nagyon rosszul értette meg. Hiszen Mózes kifejezetten azt írja elő a zsidó népnek, hogy „örvendezni fogsz azon a helyen, amelyet a te Istened kiválaszt majd a végből, hogy „dicsőségét ott lakoztassa” — lesakén semó som, vagyis Jeruzsálemben, ahol a szentély a régi zsidó vallási élet centruma áll. És tudnia kellene rabbi Pázmándy Dénesnek, hogy a tabernaculum, a sátoros ünnep, a szukkot egyike ama három zárándok ünnepnek, amelyeken a régi Palesztina egész zsidósága felzarándokolt a biblia előírása szerint Jeruzsálembé, hogy ott ülje meg az ünnepet, ott mutassa be áldozatait, ott vigadjon az Isten által részére kijelölt helyen.

Tehát nem ubi bene ibi patria, hanem fordítva: ubi patria, ibi bene. Ez volt Mózes és a zsidó nép „faji” felfogása a hazáról.

E mulatságos elmélkedés mutatja, hogy milyen analfabéta módon szól hozzá egyik-másik magyar ujságíró a zsidó ügyhöz és milyen tendenciózus módon váltja fel a maga tudatlanságát aprópénzre — a zsidóság rovására.

Pázmándy Dénesnek pedig mit mondhatunk még? Talán azzal a régi kellemes zsidó mondással fejezhetjük be írásunkat:

„Ön Pázmándy barátunk nagy tudós, igazi talmud-chacham, tehát illenék ismernie azt a zsidó törvényt, hogy egy am-haarec-nek, egy analfabétának nem szabad bibliai fejtegetésekkel foglalkoznia.” . . .

Kidobja pénzét ha ékszert elad s nem fordul Fischer Test érekhez, Baross-utca 75 — Briliánst legmagasabban, aranyat 140—200 K-ig, platínát, ezüstöt vesz.

Perzsa és más-fajta szőnyegek

javitó-, mosó- és megóvó-intézete. Szőnyegek vétele és eladása Mérsékelte árak. Telefon: József 125—25.

Rosenfeld Ottó, VII., Sip-utca 7.

SOLL HEGYRŐL

LÖW IMMANUEL PER-TÖRLÉSÉHEZ

nem fujjuk meg az ünnepi harsonákat és nem álunk az ujjongó hallalujázók közé.

Mi, akik a pertörlés előkészületeiről tudtunk, nem voltunk meglepve. Sőt nem volnánk öszinték, ha nem adnánk kifejezést annak a nézetünknek, hogy sokkal nagyobb elégtétel lett volna Löw Immanuelnek, ha a pert nem törlik, hanem tárgyalás alá veszik a dolgot és ott a független bíróság állapította volna meg a mindenki előtt nyilvánvaló igazságot, hogy Löw Immanuel ártatlan. Hogy nem volt semmi alapja az ellene indított hajszának. Hogy egy rovtomultu mesumed aljas besugása alapján indítottak meg egy pert, amelynek semmiféle tárgyi anyaga nem volt. A független bíróság nem állapíthatott volna meg semmi körülmények között mást. És ez teljes elégtétel lett volna Löw Immanuelnek is és a magyar zsidóságnak is. Így a kegyelem, vagy pertörlés egy nobilis aktus, amely mögül azonban nem sugározhatik ki a maga teljességében Löw Immanuelnek tisztasága, ami ma már mindenki előtt napnál világosabb. A pertörlés még alkalmat adhat további agitációra, mint hogyha csakugyan hozzáférhetne a hazafiatlanság gyanújának halvány árnyéka is a Löw tiszta nevéhez. De amikor ezt leszögezzük, mégis csak el kell mondanunk a tradicionális héber áldó imát: „sehechijónu vehigijónu lázmán háze“. Hogy mégis megélnünk engedte Isten és elérte velünk ezt az időt, amikor a tisztaeszlelő perének már a nyilvános tárgyalását is a magyar kultúra szempontjából megszügyenítőnek tartják és az ilyen tárgyalást nobilis preventív intézkedéssel lehetetlenné teszik.

JADLOWKER JOMKIPURJA.

A napi lapokban megjelent kommuniké szerint, Jadlowker szerdán, október 12-én érkezett az expressznel este Berlinből Budapestre. Nem tudjuk, mi célja volt annak, hogy közzé tették ezt a hirt, hogy éppen jomkippur napján tette meg Jadlowker ezt az utat Berlinből Budapestre. Arról nem olvastunk, hogy az expressz-vonaton külön jomkippuri istentiszteletet tartottak volna a Jadlowkerek és utitársaik részére. De furcsának találjuk, hogy ezt szükségesnek tartják kikürtölni. Elvégre elég megnyugtató lett volna közölni, hogy Jadlowker Budapesten van már, de nem tudjuk, kinek akartak imponálni (neológoknak-e, vagy ortodoxoknak-e?), hogy Jadlowker, a nagy operanékes már teljesen megfedekezett arról, hogy o valamikor nem az udvari operában, hanem egy udvari zsinagógában énekelt, ha jól emlékszünk, apja mellett, aki kántor volt abban a galíciai, vagy litvániai községben.

BURGONYA ZSIDÓK — BURGONYA ANTISZEMITAK.

Szabolcsban bajok vannak a burgonya körül. Jobban mondva nem is annyira a burgonya körül, mert az Isten áldotta eledel ez évben is becsülettel megtette kötelességét. Bőven ontotta termését a fekete szabolcsi föld, hogy ellássa burgonyával e hon minden fiát. De nem azért vannak az ugynevezett „altruista“ szindikátusok, beszerzési vállalatok és egyéb közérdekű intézmények, hogy a burgonya ára alacsony maradjon. Nem! Mert — amint azt egyik laptársunk kipattantotta — Szabolcsban a burgonya azért szökött fel 1 K 50 f.-ről 7—8 K-ra, mert a különféle szindikátusok bevásárlói egymásra licitálták az árakat. No meg azért, mert Mikecz alispán ur is 4 fillért kötött ki kg-kint a „közérdekű“ burgonya után — a közigazgatás részére. A krumpli vásárba azután belevegyült a felekezeti kérdés. Az egyik szindikátus a helybeli zsidó burgonyakereskedőket használta fél a burgonya összevásárlásánál — természetesen nagyszerű eredménnyel — mire az eddig liberális Mikecz-párt „üzlet az üzlet“ jelszóval harcot indított a „burgonya zsidók“ ellen, és a kurzus nevében lehetetlenné akarták tenni a legelőkelőbb zsidó kereskedőket különféle alaptalan feljelentésekkel. Le is tartóztatták őket. A burgonya antiszemiták még egy újabb „Tiszaeszlelő“ is szerettek volna csinálni Szabolcsban. A tulságos alkohol fogyasztástól hirtelen meghalt öreg patikust a „burgonya zsidók“ áldozatának tüntette fel az egyik helyi lap, akit szintén „burgonya érdekből“ tettek el a zsidók láb alól. Egy kis pogromot is szeretett volna rendezni a helyi lap. A végén azonban minden rendbe jött. A letartóztatottakat szabadlábra helyezték, a burgonya zsidók és burgonya antiszemiták 50 percentre ki egyeztek.

LÉNART GITTA KRISZTUS-DALAI.

Nagy érdeklődéssel olvastuk a hivatalos kommunikét, mely arról tudósított bennünket, hogy Lénárt Gitta, a kiváló tehetségű énekesnő önálló hangversenyt rendez, melyen több értékes, XV. századbeli Krisztus-legendát énekel. Legyen szabad azon csodálkoznunk, hogy a nagyszerű művésznő nem kutatott fel ugyancsak a XV. századból igen értékes zsidó egyházi melódiákat, amely művek kiválogatásában nagy segítségére lehetett volna a művésznőnek édesatyja Lazarus mester, a dohány-utcai zsinagóga méltán ünnepelt főkántora, a zsidó egyházi zene elismert mestere.

VÖRÖS KERESZT — FEKETE KERESZT.

A háborus nyomor enyhítése céljából összefogtak a valutaerős országok vöröskereszt egyesületei és hatalmas összegeket hoztak hazánkba is, ahol soha meg nem hálálható munkát végeztek e missziók a jótékonyság terén. A külföldi missziók voltak azok az oázisok a féktelenül dühöngő antiszemitizmus végtelen magyar sivatagjaiban, amelyeken még igazán az ember, a szív uralkodott, ahol nem is ismerték a különbséget vallás és vallás, faj és faj között, ahol csak azt nézték, hogy hol van nyomor és siettek azt enyhíteni. És ezek a vöröskeresztes missziók állítólag beszüntetni készülnek nemes munká-

jukat, visszahívják őket kormányaik. Állítólag a felekezeti gyűlölködés, jobban mondva a zsidóság elleni gyűlöletet szító magyar politika idézte volna elő ezt a visszahívást. A kurzus, a lelketlen, a fekete kereszténység sziszegő viperái kiüldözik maguk közül a jóteknő, a szelid, a könnyeket törölő vöröskereszt szelid báránycáit. Hogy is mondotta valaki? „Minél magasabb idehaza a kurzus, annál mélyebbet zuhan Zürichben a kurzus”. Minél vadabb a Kurzus-keresztje, annál gyöngébb lesz a Vöröskereszt. Vajjon nem lesz-e késő a belátás?

DIVINA COMOEDIA.

Isteni színjáték folyik le szemeink előtt. Az Ébredő Magyarok pártokra szakadva szedik le egymásról a keresztvizet — egy destruktív ujság hasábjain. Az egyik párt nyilatkozata olyan cifrákat mond a másik pártról, hogy talán még a zsidók elleni gyűlölködő, piszkolódó, rágalom-frázisokat is felülmulják. És a másik párt dettó. És megint a destruktív sajtóban vetkőztetik le egymást. Ha nem volna olyan szomorú háttere e „társadalmi egyesület” működésének, nevetnünk kellene ez isteni színjátékon. Ugyilátszik, mintha a legfontosabb problémák eltörpülnének az Ébredők nyilatkozatharca mellett. Mindenesetre hálásak vagyunk az uraknak, hogy egymást így pörére vetkőztették előttünk és amikor mindkét pártnak egymásra szórt rágalmaikat köszönettel elhiszük, és amikor megnőtt karmaikkal egymás testéről tépik a húst, — cafatokban előttünk didergő meztelenségük láttára így kiáltunk fel Toscával:

„És ezektől rettegett egész Róma!”

Egész Magyarország!

AZ ÉBREDŐK ÜGYÉSZE.

Egy jelentéktelen fiskálist leckéztetett meg egy derék budapesti bíró. A fiskális egy becsületsértési perben a sértettet mint zsidót aposztrofálta, sértegette. A magyar bíró több ízben figyelmeztette a fiskálist, hogy a zsidó épen olyan teljesjogu polgára e hazának, mint mindenki más és vallása miatt senkit sem enged sértegetni. A fiskális tovább is sértő kitételeket használ, mire a bíró erélyesen rendreutasítja. Most már a fiskális ur „méltóságának egész pompájával” lép fel, visszautasítja a rendreutasítást azzal az indokolással: „Én az ébredő magyarok ügyésze vagyok”. A fiskális ur bizonyára úgy értette, hogy egy ébredőt nem is lehet már rendre tanítani. Hiábavaló fáradozás...

ÚJ ÉS LEGÚJABB MOZIENGEDÉLYESEK.

Az egyik kurzuslap azon kesereg, hogy az engedélyüktől megfosztott zsidó régi mozisok stróhmannok útján újra mozihoz jutnak. A stróhmann a keresztény új tulajdonos és a régi zsidó tulajdonos szíriai ravaszsággal üzletvezetői minőségben intézi tovább a mozi sorát.

Belátjuk, nagyon erkölcstelen dolog a régi tulajdonostól, hogy szíriai üzleti tudását az új tulajdonos szolgálatába állította. Ezen egyelőre nem is lehet segíteni. Ha csak nem veszik az üzletvezetői állásokat — revízió alá. Ezt lehet. Ki kell mondani, hogy keresztény mozinak még az üzletvezetője sem lehet zsidó. Utóvégre, mint a középkorban volt törvényparagrafus arról, hogy zsidó gazdánál ne szolgálhasson keresztény cseléd, úgy ki lehet mondani most azt, hogy keresztény gazdánál ne legyen zsidó — üz-

letvezető. Ellenben rendeletileg kötelezzék a zsidókat, hogy nekik csak olyan moziba szabad menniük, melynek az előcsarnokában feszület lóg. Viszont, akkor kell egy pótrendelkezés, amely megtiltja a feszülettel diszitett moziknak, hogy jomkippurkor zárva tartsanak — a nagy ünnep miatt.

FARAÓ HEGEDÜS LÓRANTJA:

Roshasónói ünnepi számunkban közöltük tollhegy rovatunkban dr. Friedlieber Ignácnak elmés párhuzamát, Faraó Hegedüs Lorántjáról, aki nem más, mint József, aki az egyiptomi pénzügyeket a legnagyobb krízis idejében rendbe hozta. Egyes mozzanatok feltűnően hasonlítanak a maiéhoz, csak az eredmény volt más. Azaz Józsefnek csakugyan meg volt az eredménye, amit Hegedüsről még barátai sem mondhatnak. Ebből a párhuzamból néhány napra rá az egyik kurzuslap vezércikket csinált, hosszú lére eresztve azt, amit dr. Friedlieber röviden és tömören összefoglalva mondott el. Egészen természetes, hogy a kurzuslap nem nevezte meg a forrást. Nem is várhattuk ezt tőle, mert arra a talmudi közmondásra gondoltunk, hogy „aki elmond valamit annak a nevében akitől hallotta, megváltást hoz a világra”, már pedig a kurzuslapok nem akarnak megváltást hozni, mert ha egyszer eljönne az „Ő világa”, hogy szeretet uralkodjék a földön, akkor oda volna az egész antiszemita heccüzlet.

Tizenkét millió egy maftirért.

A pesti orthodox hitközség nagytermében történt ez a csoda. Az „egyházfi” körülhordozta a táblát az ájtatos hivek között, hirdetvén némán és szótlanul, hogy ki mennyiért hajlandó a jomkipuri maftirhoz való jogot megszerezni. Valahányszor megtette a körutat a tóra-olvasó-emeleveny körül, mindig nagyott szökött fel a szám, amit az egyházfi kezében magasan tartott tábla mutatott. Szökött, szökött felfelé, amíg végre 12,000.000-t, azaz tizenkétmilliót mutatott már és itt megállapodott. Tizenkétmillió, ennyit ajánlott fel egy szemüveges fiatalember a maftirért, és amikor végre boldogan megkapta és az övé lett, és az egyházfi odajött megkérdezni tőle, hogy kit hívjon a tóra elé, bement a neki dr. Rosenák Miksa, az ismert kórházi igazgató, operatőr nevét. Rosenák dr. a maftirt elfogadta és elrecitálta az orthodox nagytemplomban hangosan, a régi melódiával, hagyományos rítus szerint. A fiatal embert, úgy mondják, dr. Rosenák nemrég megoperálta és ezzel is akarta a legszentebb ünnepen ünnepélyes háláját leróni. Azok előtt természetesen, akik a templomi licitálásnak a technikáját ismerik, nem titok, hogy ez a 12 millió nem 12 millió koronát jelent, hanem régi szokás szerint mindegyik ezer egy pengő forintnak felel meg, és így a 12 millió igazi valutája tizenkétezer forintnak, vagyis 24.000 koronának felel meg. De még így is, a mai időkhöz képest átszámított valuta szerint is, szinte példátlanul áll az eset és azt hisszük, hogy az idei licitálások között dr. Rosenák maftirja érte el a rekordot az összes zsinagógák között.

Zsoldos tanintézet

a legjobban készít elő magánvizsgákra
VII., Dohány-u. 84. Tel. Józ. 124-47.

A „faji jelleg” gyakorlati alkalmazása.

— A magyar állampolgárság megszerzése a trianoni békeszerződés alapján. —

Előkezdtünk a hazánkat megcsonkító trianoni békeszerződés egyik szomorúan fájdalmas pontjához, az állampolgárság elvesztésének, illetve „opció” útján való megszerzésének a kérdéséhez.

A fővárosban napok óta plakátok teszik figyelemessé a Csonka Magyarországon lakó magyar állampolgárokat, hogy bizonyos időn belül tegyenek eleget egy formalitásnak, mert ellenkező esetben a trianoni békeszerződés rendelkezései szerint *elvesztik magyar állampolgárságukat*.

A trianoni békeszerződés 61. §-a szerint azok a magyar állampolgárok, kiknek községi illetőségük Magyarországtól elszakított területen van, tekintet nélkül jelenlegi lakóhelyükre elvesztik a magyar állampolgárságot és az illető idegen állam állampolgáraivá válnak, amennyiben 1921. évi július 26-tól számítva 1 éven belül kifejezetten nem fordulnak a magyar hatóságokhoz és ki nem jelentik, hogy magyar állampolgárok kívánnak maradni. Ez az úgynevezett opció, optálás. Akik tehát megszállt területen születtek és községi illetőségük még ott van, ha Csonka Magyarország területén laknak is, kötelesek ezzel az opcióval élni, ha magyar állampolgárságukat meg akarják tartani.

Igen érdekes intézkedést tartalmaz a trianoni békeszerződés 64. §-a. E szerint:

tekintet nélkül jelenlegi lakhelyükre, megszerezhetik a magyar állampolgárságot, opció útján azok a még nem magyar állampolgárok, akiknek községi illetőségük a volt osztrák birodalmi tanácsban képviselt valamely országban van, — feltéve, hogy fajra nézve magyarok és magyar anyanyelvűek.

Vagyis: valaki Budapesten lakik 50 éve, de még nem magyar állampolgár, mert apja mondjuk *Galiciában* született, opció útján megszerezheti a magyar állampolgárságot, ha *fajra nézve magyar és magyar anyanyelvű*.

A faji jelleg a gyakorlatban! Már most szíveskedjenek a faji elmélet hívei és ellenségei nekünk megmondani, mi-ben áll a magyar *faji jelleg* és mivel lehet azt bizonyítani? Valószínűnek tartjuk, hogy ha egy *keresztény vallásu lengyel* elvetődött Budapesten és itt gyermekei születtek, akiknek már magyar az anyanyelvük, opció útján megkapják a magyar állampolgárságot, mint *fajra nézve is magyarok*. Vajon ugyanez áll-e a zsidóra? Alig hisszük.

A gyakorlatban a trianoni szerződés 64. §-a a faji jelleg és anyanyelv tekintetében érdekes distinkciót tesz. Míg a személyi adatokat okmányokkal igazolni kell, addig a faji jellegét és az anyanyelvet *csak be kell jelenteni*. Liberális irányzat mellett tehát elég volna ha a galíciai származású, de már magyar anyanyelvű zsidó bejelenti, hogy *ő fajra nézve magyar*, és ez alapján megkaphatná a magyar állampolgárságot. De ma? Próbálja meg valaki ezt a trófiát! Pedig a trianoni szerződés intenciója szerint meg kellene kapnia a magyar állampolgárságot, lévén a faj teljesen független a vallástól.

Panaszok.

Nem vehettem eszrógot.

Pedig nagyon szerettem volna, de hiába, nem vagyok hadimilliomos és úgy látszik, ma már a rituálé betartása is, mint az életnek sok egyéb üdvössége, csak hadimilliomosoknak adatik meg. Bementem egy eszrog-kereskedésbe, gondoltam, tavaly fizettem 100 koronát egy eszrogért ilyenkor, mert a sátoros ünnep előtti napon már rendszeren olcsóbbodni szokott az „áru”, de amíg rám került a sor, láttam, hogy egy boldogabb hitsorsosom 10.000 koronát fizet ki egy eszrogért, amely nem is Palesztinából jött, hanem valahonnan az antiszemita Görögországból. Mások kevesebb ezer koronát fizettek, de mind legalább annyit, hogy én magam sajnálkozva gondoltam arra az apró pénzre, amit én erre a célra a háztartásból lespóroltam Isten nevében. Hiába, templomülést sem tudtam kapni, mert egy ülés ma majdnem annyiba kerül, mint az én egész havi tisztviselői fizetésem és nem tehetek róla, hogy én az egész háborút a harctéren töltöttem és nem tudtam lépést tartani a drága korrallal. Panaszt emelek a Múlt és Jövőnél, de nem tagadhatom el, hogy némi büszkeséggel néztem a drága eszrog-vásárlást, büszke voltam arra, hogy zsidó testvéreim, akik tehetik, ilyen nagy áldozatkészséget tanusítanak a zsidó hitélet iránt. Remélem, hogy az Uristen meghallgatta az én Roschasonó és jomkipuri imámat, amit otthon négy fal között zokogtam el családdammal együtt egyedül. És megsegít, hogy legalább jövőre én is vehessek magamnak templomülést is és eszrogot is.

Szücs Izidor.

Miért imponál az orthodoxoknak?

Igen tisztelt Szerkesztő ur! Az idei jomkipurkor, minthogy a dohány-utcai templomban hosszabb szünet volt, benéztem az orthodox nagytemplomba a délután elején és akkor véletlenül egy igen érdekes jelenetnek voltam szemtanúja. A templom tele volt fehér ruhás hivekkel, hiszen az orthodox templomban mindenki fehér kitliben és ezüst szegélyű atlasz sapkában imádkozik az engesztelődés szent napján. És úgy egy óra tájban, amikor az áhitat a legforróbban izzott a templom levegőjében, zsakettes és kemény kalapos ur nyitott be a templomba, valakinek elmondotta nevét és tüstént egész sereglet csoportosult köréje, utat nyitottak neki és egyenesen felvezették a rasekól elé, aki csakhamar helyet csinált neki maga mellett, az egyházi sietett gyorsan imakönyvet hozni, egy másik gyorsan taliszt teremtett elő, azonban a talisz úgy látszik kissé zsiros lehetett, mert az idegen egy elhárító kézmozdulattal eltávolította magától. És talisz nélkül, mint egyedüli civilruhás egyén a templom nagy áhitatos fehér gyülekezetében, körülbelül egy óra hosszat időzött a zsinagógában és aztán ismét nagy tiszteletadásoktól körülvéve, eltávozott. Nem tudom, hogy ez aborotvált arcu idegen azért jött-e olyan későn, mert otthon előbb megebédelt, bizonyára sietve, hogy el ne kesse az Unszane tokefet, vagy pedig azért sietett el gyorsan a templomból, mert otthon várta már az ebéd. Ez a két kérdés az idegennek legprivátabb ügye és nem kutatom tovább. Ellenben igenis nagyon érdekes a harmadik kérdés, hogy tulajdonképpen miért imponál még mindig a „posche” annyira az orthodoxoknak. Évtizedekkel ezelőtt a „posche” volt egyszersmind a műveltség, pozíció, a zsidó által elért magas polc képviselője és azért némileg érthető, hogy

jámbortalansága ellenére is imponált a külvilágtól elzárt jámboroknak. Ma azonban, amikor már van elég orthodox ügyvéd, orthodox híres orvos, orthodox világhírű tudós, orthodox egyetemi tanár, orthodox főnemes és alnemes, miért imponál még mindig a „posche“ az orthodox gyülekezetnek, amikor az a jomkipपुरi tradíciót megszegve egy-egy órai vendégszereplésre jön el a templomba? Biztos vagyok benne, hogy ha véletlenül valamelyik szegény „sászpóllak“, vagy a talmudi tudományok egyik szegény litván gaonja jött volna be a templomba, nem sokat tördött volna vele senki, nem kínálták volna talán meg még ülőhellyel se, ha előzőleg nem fizette ki a templomi ülőhely bérét. Vagy az orthodoxia az Uristent veszi például, akiről éppen a jomkipपुरi ima elmondja, hogy: „Ato nészén jád lepósim“, ami magyarul annyit jelent, hogy: „Te kezét adsz a poseknak“, vagyis a vallástalanoknak! De ami az Uristennél kegyes bűnbocsánat, azt itten egészen más motívumokból ered és ez az, amiért ezt az egész jelentéktelen ügyet a „Mult és Jövő“ panasz-rovatában szóvá teszem.

Egy orthodox érzésű neolog.

Jomkipपुर.

Egy fővárosi alkalmazott özvegyének velünk kellett volna jönni a templomba, üzente, hogy közbejött akadályok miatt délelőtt nem mehet. Felkerestem. Hát kérem a fővárosi kedvezményes tűzifát pont Jomkipपुर délelőttre küldik haza és neki otthon kellett maradnia. — Ugyanabban a házban egy máv. alkalmazott zsidónak a szénét küldték ugyanezen napon a lakására és ez is otthon maradt. Érdemes lenne megtudni, vajon ezek csak sporadikus esetek, vagy kiszámított rendszer? Hazafias hitrokoni tisztelettel: hű olvasó j u k.

Saját készítésű מצבה SÍRKÖVEK

PFEIFER ÉS HESZKY

Budapest, X., Kozma u. 7. sz., új temetőnél.

Nagy választék!

Telefon József 59 61

PAROKA

speciálisan és olcsón kaphatók. Ki

hullott hajból is elvállalok parókát

és mindennemű hajmunkát. Specialis

Hemmel hajfestés minden színben

GRÜNFELD MIKSA

a volt Vissó és Grünfeld cég belragja. Bud-

apest, IV. Hajo utca 3. szám (Belváros)

Brilliánst aranyat, ezüstöt platinát és ékszert legmagasabb napi árral vesznek SINGER J., EGYEVEM-UTCA 11. Telefon 124-21.

ADLER VILMOS szücsmester

Budapest, Király-utca 94.

Szőrme kabátok átalakítását utolsó divat szerint készítik. Szőrmeárukban dus választék raktáron

ARANYAT, BRILLIANST, GYÖNGYÖT, EZÜSTÖT legmagasabb

árban vesz: Friedländer Armin, arany és ékszer gyára.

Budapest, Dohány-utca 1a (Templomnál szemben)

Megváltotta-e már a jegyét

a MULT ÉS JÖVŐ oratorium estjére?

Az est nov. 13-án, vasárnap este 6 órakor a Zeneakadémia nagytermében

művészeti esemény lesz!

Orosz-zsidó oratoriumok első bemutatása orgonával és operai karral.

A Mult és Jövő előfizetői 2 db 25%-os kedvezményes jegyre tarthatnak igényt

Feisul király egy zsidó banketten.

Palesztinai tudósítónk jelenti, hogy a bagdadi zsidó hitközség nagy bankettet rendezett abból, az alkalomból, hogy Feisul emir elfoglalta az irák trónt.

A banketten Feisul király maga is résztvett. A terem fel volt lobogózva arab és angol lobogókkal, a falakon köröskörül nagy héber betűkkel volt olvasható „Éljen Feisul király! Éljen a szabad arab nép!“. A terem bejáratánál diszörséget állt a zsidó ifjúság. Az utcán pedig a király érkezésekor sorfalat álltak a zsidó iskolák összes növendékei. A banketten résztvettek az arab előkelőségek, az összes hatalmak konzuljai. Feisul király fejedelmi díszben jelent meg.

A bagdadi főrabbi fogadta a királyt és ajándékkul átadott neki egy művészeti aranykötésbe foglalt héber bibliát.

A főrabbi üdvözlő szavára Feisul király így felelt:

— Szívem mélyéből mondok hálát a zsidó polgárságnak, amely Irák népének élő és mozgó szelleme. Kérem az én testvéreimet, Hazám polgárait, hogy ne tegyenek különbséget keresztény, zsidó és muzulmán között, hanem tekintsék magukat mind egyformán Irák polgárainak, hiszen mindnyájan Cém leszármazottjai vagyunk, „Irák fiai“-nak neveznek bennünket, mindegy akár keresztények, akár zsidók, akár muzulmánok.

Vádemelés Ford antiszemita lapja ellen Amerikában.

New-Yorki tudósítónk jelenti, hogy a Chikagó-kerületi főügyész vádat emelt Fordnak antiszemita ujságja ellen izgatásért és gyűlöletszításért. Az ügyészi vádirat kifejti, hogy a zsidóság ellen való izgatás alkalmas arra, hogy a szenvedélyeket tettelességre ingerelje és az amerikai polgárok nyugalalmát kockáztassa.

Nálunk egyelőre csak Szász Zoltán ellen emeltek vádat, aki a kereszténység ellen izgatott. A zsidóság ellen ebben a két esztendőben ugylátszik, egyáltalán nem izgatott senki. Legalább is nem hallottunk ilyesféle ügyészi vádiratról.

„Rabbiválasztás verekedéssel” harmadszor.

Kaptuk a következő levelet:

Mélyen tisztelt Szerkesztő ur!

Tisztelettel kérjük, hogy jelen levelünknek a „Mult és Jövő”-ben helyt adni méltóztassék. Hiszen éppen a Mult és Jövő az összes pártok felett álló orgánus és így meg kell, hogy hallgassa a „másik oldalt” is.

Reflektálnunk kell Krammer Rezső elnök urnak a „Mult és Jövő”-ben közzétett levelére. Bár részéről rossz-hiszemüség nem tételezünk fel, úgy hisszük, hogy a rokoni szeretet teszi őt elfogulttá ebben a rabbi-ügyben, amelyet több év óta erősen a magáévá tett és bizonyára azért nem szól hozzá ehhez a dologhoz a tőle megszokott tárgyilagossággal.

Jó volna tudni, — hisz eddig arról senkinek se volt alkalma meggyőződni, — honnan veszi az elnök ur, hogy az ő, illetve rokona dr. Weisz Sámuel rabbi hivei vannak többségben? Csak talán nem ama kisebbségnek zajos jeleneteire és verekedős kedvére alapítja számadásait, amely miatt a közgyűlést eredmény nélkül kellett feloszlítani? Egyébként tény, hogy az ebben az ügyben összehívott első igazgatósági ülésen tizenkilencen a Kramer indítványa ellen szavaztak és csak heten mellette, a második igazgatósági ülésen pedig legutóbb már csak öt szavazat maradt mellette.

Mi különben nyíltan kijelentjük, hogy nekünk semmi-féle jelöltünk nincsen. Csupán csak az az óhajunk, hogy egy konzervatív felfogású és életmódú rabbi vezesse ezt a kerületet, az annyira elhanyagolt Lipótváros, amelynek valláserkölcsei nevelése az egész fővárosi zsidóság szempontjából oly nagy jelentőséggel bír. Az ellenzéknek nincs szüksége semmiféle „machinációk”-ra és ugyancsak távol állott és áll minden olyan eszköztől, amit az elnök ur „nemtelen”-nek jelöl meg.

Az elnök ur az ellenünk tett valóban nemtelen feljelentést is „machináció” címén az ellenzék rovására szeretné írni. De minden higgadtan gondolkozó ember tisztában lehet azzal, hogy mely oldalról és miért lett ez a feljelentés megtevéve. Egészen bizonyos, hogy senki sem jelenti fel önmagát, mert a rendőrséghez szaladgálni, mint „kommunizmussal gyanúsított”, nem tartozik a legkiváncsabb élvezetek közé. A lényeg különben elég világosan kitűnik, ha röviden elmondjuk a kihallgatás lefolyását, amely tipikusan egyforma volt Weisz, Keller Neufeld, dr. Décsi, szóval az összes ellenzékieknél, akik ellen feljelentést tettek:

— Mivel foglalkozott a kommün alatt? — hangzott a rendőrségi kérdés.

— Ki voltam zárva az üzletből — volt a felelet — nem csinálhattam semmit. „Én meg, sok szabad időm lévén, a szegények ügyeivel foglalkoztam a Szent Egyetnél”. De miről van tulajdonképpen szó? Mi a vád?

— Feljelentés van Ön ellen, hogy kommunista és cionista üléseken titokban résztvesz és őket pénzzel támogatja.

— 21 év óta vagyok nagykereskedő, magam alatt vág-nám a fát, ha ujra visszakivánnám azt az időt, amikor az üzletemből kikergettek a proletárok. Különben közismert, hogy a házbizalmi mint a legnagyobb burzsujt tartott folyton kinosan szem előtt. Ami meg a cionizmust illeti, az nem lehet bűn, hisz az angol kormány és a népszövet-

ség tárgyal és szerződéseket köt a cionistákkal. Egyébként sohasem voltam tagja a cionista szervezetnek, tessék meg-nézni a taglistájukat. De most már tudom is, honnan fúj a szél.

— No csak beszéljen nyíltan.

— Papválasztás van a csáki-utcai zsidótemplomban... A kihallgató azonban hirtelen félbeszakít.

— Miért akarják elküldeni azt a papot, aki 14 éve ott van?

Erre elmondottuk az egész dolgot, kifejtettük véleményünket és megkérdeztük, hogy ki volt a feljelentő. Andrejka tanácsoshoz utasítottak. Dr. Bodnár ügyvéd bement a tanácsos urhoz, aki nem akarta a feljelentőt megnevezni, mert az hivatalos titok. De a tanácsos ur minden átmenet és apropos nélkül megkérdezte tőle is:

— Mondják csak, mi a hibája annak a papnak, aki 14 év óta maguknál működik?

Mindezekből világosan látható, hogy hol folyik a „machináció”.

Fogadja igen tisztelt Szerkesztő ur előre is hálás köszönetünket levelünk pártatlan közléséért és vagyunk igaz tisztelettel és hitrokoni üdvözlettel

Keller Gerson.
Weisz Henrik.

Nem cserél!

Nem szakít!

Gallérjait, frakkingeit, fehérneműit a

„Király”

gözmósodában tisztíttassa.

A legkényesebb igényeket is kielégíti.

VII., Király-utca 15. IV., Magyar-utca 6.
VII., Dohány-u. 20. VIII., Baross-utca 92.

Nyakkendőház Cégtulajdonos:
LÁSZLÓ ANDOR

Budapest, IV., Kigó-utca 5. (Klotild-palota.)

Saját gyártmányu nyakkendők, uri divat áruk.

Van aki még nem tudja

mig a készlet tart k a p h a t ó:

K 1600.—-ért

Férfi öltöny

Férfi rövid télikabát

Férfi átmeneti kabát

KOCH TESTVÉREK
ruhagyárúháza
Károly-körút **26**

Ünnepi levél Budáról.

A jámbor romantikus „álmóváros“ Buda zsidósága is méltó keretek között ülte meg ünnepeit. Éppen úgy mint Budának, a budai polgárnak. Buda zsidóságának is megvan a maga különös jellegzetessége. Sok tekintetben a Ghetók zsidóságára emlékeztet. Zártabb, intenzívebb zsidó életet él, jobban összetart, az együvé tartozás jobban kidomborodik. Az ünnepeinek is megvan az eredeti zamatja, patriarchális, családias színezetű.

Budának történeti tradíciói vannak; emlékei, drága, szent ereklyéi, melyet féltékenyen őriz. Az apáiktól kapták és a modern korszellem nehezen tud hozzájuk érni.

Buda ünnepe. Az ódon zeg-zugos kis utcák mintha megtisztultak volna. A csendes, jó budai „spiszek“, a földik, mintha együtt ünnepelnének a zsidáikkal. És most az ünnepi áhitat és tisztánlátás e napjaiban le kell szögezünk azt a Budára örök dicsőségű fényt, hogy a budai soha sem hajlott el, nem lengett ki, nem bódult el, az új idők középkorból előráncigált maszlagaitól.

Méreteiben és külsőségeiben nem volt olyan impozáns az itteni ünnep, mint a pesti zsidóságé, bensősége, melegsége és meghittsége által azonban ezzel egy színvonalra került. Az ünnepeket megelőző hetekben már nagy az élénkség, sürgés-forgás a hitközségi irodában. Sereglének, gyülekeznek a hivek, szegények, gazdagok; öregek, fiatalok egyaránt, hogy helyet biztosítsanak maguknak a templomban. Mindenki ott akar lenni, senki sem akar elmaradni. Látunk: kórágéból felkelő asszonyokat, harcedzett fiatalembereket, kik mind-mind a templomba akarnak jutni.

Ugy látszik, hogy nemcsak a „rebbe“-ért tud a zsidó t u l e k e d n i.

És látunk szegény, nyomorult renegátokat, kik helyüket sehol sem lelve, vissza akarnak jönni hozzánk és csak a „mazkirt“ szeretnék elmondani.

És közben gyönyörű, megörökitésre méltó vallomások, tanúság-tételek hangzanak a zsidóság mellett.

A hitközség vezetői pedig boldog meglepedettséggel látják ezt a „zsidó tolazkodást“ és szent fogadalommal elhatározzák, hogy lesz, röviden felépül, az új, a tágas budai zsidótemplom, mely atyai öleléssel fogadja be magához, mind — az oda törekvőket.

És ahogy mi ezeket a páratlanul önzetlen, lelkes embereket ismerjük, nyugodtan elmondhatjuk, hogy röviden új vára lesz Istenünknek és egy új zsidótemplom fogja diszítani fővárosunk budai oldalát.

És eljöttek a nagy napok. Új, örök és állandó visszatérés az eredethez, a lényeghez. És Antheusként új, friss erőre kaptunk. — Az őszi nap melege kívülről; az élmélyülni akaró, elmerülni óhajtó, magába szálló emberi lélek forrósága bévülről. A kántor zsolozsmái szállnak a magaságokban és ott vigaszt találunk.

Papunk: dr. Kiss Arnold beszél. Ez a költői ihlettségű pap mindent megszólaltat bennünk. Érzésünk gondolatunk élő emberi beszéddé formálódik. Osamnu-t vált ki, minden szava és halljuk anyánk könnyes szavát... apánk szigorúan jószagos intelmét. Eltesszük magunknak ezt a beszédet a hétköznapi szürke napjaira és a bántalmak, szenvedések nehéz óráiban újra felelevenítjük azt és könnyebben vivjuk meg az élet-harcot.

A főtemplomon kívül még öt különböző templomban rendezett ünnepi istentiszteletet a budai hitközség. Mély

és nagy hatást keltett a tudós dr. Edelstein Bertalan hitközségi rabbinak az ujlaki templomban tartott szónoklata.

A templomokban mindenki ott volt aki számít és ott voltak a kis emberek ezrei is, kik csak számokban szoktak szerepelni.

Tekintélyes adományok realizálták az ünnepek erkölcsi és etikai tartalmát, örök bizonyosságul a zsidóságnak és emberséges szívnek. Igen nagy adományokkal gyarapították a budai hitközséget és azoknak intézményeit: Polnay Jenő, Miklós József, Grosz Imre, Zalán Leó, Löbl Mihály és Grosz Sándor stb., stb.

Lélekemelő és megható ifjúsági tiszteletnek lehettünk tanúi. A mi jövőnk, a budai zsidó ifjúság külön imahegyen gyült össze. Nagy emberes komolysággal és a gyermeklélek tisztaságával küldte e gyermekereg imáját egy szebb, boldogabb zsidó jövőért és tett örök hitet a népe mellett. Ezen istentisztelet rendezése a hitközség kiváló titkárának: Fábián Ferencnek nevéhez fűződik, ki egyben előimádkozója is volt ennek a templomnak.

Puritánsága és szerénysége, ha zokon is fogja venni tőlünk, meg kell emlékeznünk mindnyájunk által szeretve tisztelt vezérünkről, a budai zsidó hitközség jelenlegi elnökéről, Baracs Károlyról.

A legválságosabb időben, a megpróbáltatások nehéz napjaiban jött el hozzánk. Érezte, hogy közöttünk, az élünkön van a helye. És ezt a magára vállalt nehéz és felelősségteljes szerepet teljesíti is oly lelkesedéssel és buzgalommal, hogy most már nyugodt szívvel elmondhatjuk, hogy a budai hitközségnek nemcsak dicső múltja van, hanem dicső jövője is lesz.

A nagy ünnepnek vége. De mi elvisszük magunkkal ennek áhitatát, melegségét és tanulságát. Dolgozni fogunk egy szebb, jobb zsidó jövőért és emberibb életért. A nekünk szóló szitkot jószág kívánásban adjuk vissza; a ránk dobott sár egy nemes anyaggá formálódik, melyből az igazság, jószág, szeretet temploma fog felépülni.

Köszönet azoknak a megrontásunkra törekvő, gyűlölettől tájékozódó félembereknek, kik megtanítottak bennünket erre és kiknek segítségével mi megtaláltuk saját magunkat és egymást.

Válaszunk és szent ünnepi fogadalmunk:

Csak azért is zsidó!

Kardos Béla.

Megváltotta-e már jegyét a Mult és Jövő ORATÓRIUM-ESTJÉRE?

Járassa gyermekének a REMÉNY-t!
Nevel, oktat, szórakoztat.

Perzsaszőnyegek

legjutányosabban kaphatók

Pardo és Camhi cégnél
V., Nádor-utca 9. sz.

Brilláns!

ékszert, aranyat, ezüstöt,
még mindig a legmagasabb
árban Schiller, méti-utca 11.

Telefon József 104—38.

KRÓNKA ÉS SZEMLE

ELŐFIZETŐINKHEZ!

Mai számunkhoz mellékelünk postabefizetési lapokat és kérjük igen tisztelt előfizetőinket, hogy azok felhasználásával lejárt előfizetésüket minél előbb megújítani sziveskedjenek, hogy lapunk szétküldése fennakadást ne szenvedjen. (Előfizetési díj egész évre 250 korona.)

Azok, akiknek hetilapunk előfizetése még nem járt le, használják fel a mellékelt befizetési lapokat a Mult és Jövő művészi havi folyóiratának előfizetésére. (Fél évre 300 korona.)

Ugyanugy előfizethetnek a befizetési lapon a Mult és Jövő irodalmi és művészi almanachjára, amely teljes naptár mellett pompás irodalmi és művészi olvasmányt nyújt a zsidó családnak. (Ára 60 korona.)

Irodahelyiséget keres a Mult és Jövő. Ezt a hirdetményt tettük közzé mai számunkban. De ezen a helyen is kéressel fordulunk olvasóink lelkes táborához: *Értesítsenek bennünket*, ha valamely megüresedő irodahelyiségről, vagy ilyenné átalakítható nagyobb üzlethelyiségről tudomással bírnak. A Mult és Jövő rövid idő alatt a magyar zsidóságnak legelterjedtebb orgánumává lett és a politikai hetilap, a művészeti havi folyóirat és az egymásután megjelenő könyvkiadványaink szerkesztőségi és adminisztrációs ügykezelése kimőtt azokból a kereteből, amelyeket a fővárosi súlyos lakás- és irodaviszonvok kényszerűségből reánk szabtak. Ugy véljük, a Mult és Jövő dolga az egész magyar zsidóság ügye és a zsidóságnak tesz szolgálatot az, aki a Mult és Jövőt olyan helyiséghez segíti, ahonnan hatalmasan megnövekedett ügkörét akadálytalanul bonyolíthatja le és a zsidóság érdekében kifejtett nagy kulturális munkáját méltó keretek között folytathatja.

A Mult és Jövő oratóriumestje iránt rendkívül nagy érdeklődés nyilvánul országszerte. Nemcsak a fővárosból, hanem a vidékről is mindenünnen érkeznek előjegyzések, hogy már most biztosítsák maguknak az oratóriumestre való helvet. — A jegyek ára 120—25 korona. — A Mult és Jövő előfizetői, miként eddig, az idén is igényt tarthatnak két darab 25%-os kedvezményes jegyre.

A zsidó leánygimnáziumban tartott nagyszabású szülői értekezlet lefolyása méltán tarthat igényt a nagyközönség érdeklődésére. Az értekezlet helye az intézet temploma volt. Több mint 300 szülő jelent meg. — Wirth igazgató, akinek már eddig is nagy érdemei vannak a leánygimnázium fejlődése körül, aki Felek dr.-ral egyetemben fáradhatatlan munkát fejt ki a zsidó leánynevelés terén, ez alkalommal hosszabb beszédben ismertette a leánygimnázium múltját és vázolta azt a munkatervet, amelyet a jövőben meg akar valósítani. A jelenvolt szülők meleg érdeklődéssel hallgatták, hogy az intézetben angol, héber, esetleg német, francia tanfolyamokat akarnak felállítani, továbbá táncan-

folyamokat, valamint kereskedelmi studiumok megkönnyítése céljából gép- és gyorsírói tanfolyamokat. Az intézet a praktikus étellel és számol és ezért alkalmat akar adni növendékeinek, hogy könnyű felsőruha- és fehérenmű-varrást valamint kalapkészítést és diszítést elsajátítsanak a finomabb kézimunkákkal egyetemben, amelyek a családi és családi életben szerepet játszanak. A testedzés előmozdítása céljából torna- és korcsolya-tanfolyamot. Mind e kurzusok a tánc kivételével díjtalanok volnának. Ezután Wirth igazgató azokat a nehézségeket ismertette, amelyekkel már eddig is küzdenie kellett az intézetnek. Az intézet már az elmúlt tanévben nehezen tudta elhelyezni nyolc osztályát szerteszét, előadótermek nagyrészt hiányzanak, a jövő tanévben pedig három új osztályt kell nyitni. Ezeket a terveket csakis egy második emelet felépítésével lehet megvalósítani. Felemlíti még azt a rokonszenvet, mely nemcsak zsidó, hanem nemzsidó körökben is az intézet iránt megnyilvánul, úgy hogy sok keresztény gyermek is kérte felvételét. Végül azzal fejezi be előadását, hogy az összes tervek készen vannak, csak az anyagi eszközök hiányzanak, dacára a hitközség és a közönség nagy áldozatkészségének.

Több szülő igen lelkesen szólt hozzá az igazgató előadásához és indítványt tettek arra nézve, hogy az igazgató elnöklése mellett intézőbizottság alakíttassék, mely céljával tüzi ki, hogy a hitközséggel karöltve előteremtse az építkezéshez szükséges pénzösszeget. A gyűjtést nyomban meg is indították és rövid félóra alatt a jelenvoltak körében több mint 150.000 korona gyűlt egybe a nemes kulturális célra. Ezenkívül több jelenlevő nagyiparos nyersanyagot is felkínált, pl. vasat, tetőzetanyagot, vezetékeket, bádgosmunkát stb.

A zsidó áldozatkészségnek, kulturális érzéknek ezt a nemes megnyilvánulását igaz örömmel regisztráljuk és alább közöljük az intézőbizottság névsorát:

Elnök: Wirth Kálmán igazgató. Jegyző: Bremer Márton hivatalnok. Másodjegyző: Bialazurka Jakabné. Ellenőrök: Lemberger József, Szöllősi Lipót, Brüll Rezsőné. Könyvelő: Glück Ábrahám. Tagok: Dr. Altmann Lonna, Lakatos Imre, Wechsler Miklós, Sarkadi Henrik, Józsa Lajos, Zuzmann Ábrahám, Molnár Herman, Lende Gyula, Somogyi Zoltán, Szabó Vilmos, Lőrincz Géza, Valkóczy Pál, Kertész Mór, dr. Kecskeméti Adolf, Ehrenwald Imre, Hammel Tivadar, Kerekes József, dr. Görög Adolf, dr. Preis Károly, Salgó Jakab, Abrányi Aladár, Glasner Ede, Fleischmann Sándor, Dukesz Arnold, Ligeti Hugó, Katona Géza, Steiner Károly, Einhorn Leo, Wein Mór, Blau Géza, Klein Armin, László Bernát, Reichenberg József, Kende Gyula, dr. Waldapfel Marcelné, Beck Miksáné, Szöllősy Lipótné, dr. Schein Józsefné, Herczog Samuné, Kovács Samu, Benes Sándor, Heves Béla, Landesman Simonné, Deutsch Alfrédné, Reichmann Manó, Bodor Aladár.

Linetzky Bernát, akinek bemutatkozásával foglalkoztunk már e helyen, a zsidó nagyünnepeken adta igaz tanúságát kiváltságos képességeinek. Az új főkantor egyezik magában. A jeles képzettségű énekes és alapos liturgiai tudású kántor kvalitásait és azt a sikert, melyet rövid pesti pályája alatt elért, főleg annak a sokoldalúságnak köszönheti, hogy az orgonás ariózus énekstílusban éppoly kiváló, mint amilyen biztos kézzel markol a hagyományok ősi emlékeit kedvelő hívők lelkébe. A Rós-Hasonó első napján a régi országházban, a második napon a Dohány-utcai főtemplomban énekelt, a Kol-nidré és muszaf imát ismét a

parlamentű imaházban, jom-kippur napján a Neilét a Dohány-utcában végezte. A nagy munka erőteljes hőstenorját nem viselte meg, üde csengése, érces ereje mindvégig tisztán szárnyalt úgy az a capella kar, mint az orgona bugásán át. A hitközség művészi érzékű vezetősége büszke lehet rá, hogy magához kapcsolta ezt az érdekes művészt, akiről még fog hallani a Mult és Jövő közönsége.

BAN ZOLTÁN.

Zsidók és kínaiak. Prohászka püspök, aki azelőtt elég nyíltan izgatott a zsidók ellen, most az ébredők gyűlésén, mintha az „új érához“ akart volna alkalmazkodni, már nem zsidókról beszélt, hanem „a mi kínaiainkról.“ Amerikában megakadályozták, szerinte, hogy a sárga faj ott a puha bársonyszékeken elhelyezkedhessék, nálunk meg a kínaiak továbbra is grasszálnak. A kínaiak mi zsidók volnánk. Csak éppen azt nem tudjuk, hogy ha már nem akart zsidókat mondani, miért nem mondott inkább *sziriaiakat*, ahogy azt a püspök ur kedves fegyvertársa, Szabó Dezső meghonosította. A zsidóknak különben mindegy, akár kínaiak, akár sziriaiak. Még csak a puha bársonyszéket sem bánják. Csak hagyják élni. Ezt meg Prohászka sem tagadhatja meg tőlük, mert hiszen ő is megdöngölte az ébredők másik előadóját, amiért gyűlöletet hirdetett, ami nem egyeztethető össze a keresztény szerepével. Prohászka mint püspök persze nem hirdetett gyűlöletet. Legfeljebb a kínaiak ellen izgatott. De ezt sem gyűlöletől tette. Sőt, szeretetből.

Az egri zsidóság kulturünnepe. Október 19-én folyt le az Uránia-színházban, amelyet az egri zsidóság színe-java zsufolásig megtöltött. A *Mult és Jövő* közreműködése előre biztosította az igaz zsidó program teljes sikerét. Mindenki érezte, hogy az egri zsidóságnak már még nem volt része ilyen magas színvonalú kultureseményben. És az egri zsidók, élükön a fáradhatatlan *Rotschild* Arminné elnöknel, mindent megtettek, hogy a kulturestélyt külső fényében is minél emlékezetesebbé tegyék. A fővárosból érkező vendégeket küldöttség várta a vonaton és diszfogaton szállította be a nevezetességű városba, ahol nagyecseri *Kánitz* Dezső, *Rotschild* Arminné és *Ungár* Ignác vendégelte meg őket. A kulturestélyt az egri zsidó lányok kitűnő énekkara „Az ur gondol rád“ háromszólamu dala nyitotta meg. A közönség lelkes óvációja és éljenzése közepette lépett a dobogóra dr. *Patai* József. A zsidó irodalom szellemi áramlatairól tartott előadást. A héber költők műveiből vet példákkal mutatta be a zsidó irodalom kapcsolatait az egyetemes irodalomtörténeti áramlatokkal. Előadását sűrűn szakította meg a taps és éljenzés. Utána *Weisz* Margit, a Mult és Jövő budapesti kulturestélyein is ünnepelt kiváló zongoraművésznő gyönyörködtette a közönséget mélyen átértett zongorajátékával és átfinomult technikájával. Tetszés vihara kísérette játékát későbbi fellépésénél is, midőn Liszt rapszódiaját adta elő. *Preszler* Etuka finom hegedű-játékával tunt fel. A gyermekleánynak már is fejlett művészetéről még bizonyára sokat fogunk hallani, nemcsak Egerben, hanem szílesebb körökben is. Dr. *Balla* Mór igen nagy hatást ért el *Kiss* Józsefnek és *Patai* Józsefnek egy-egy versével, amelyet mélyen átérzve és átértéztetve szavalt el. Ezután dr. *Elek Oszkár*né *Rotschild* Margit énekművésznő Schubert Allmachtját és néhány opera-áriát énekelt el. Pompásan csengő hangja teljesen megtöltötte a termet és lelkes tetszést váltott ki a hallgatóságból, melynek lelkében fellelevenedett az a jelenet, amikor még az egri iskola ünnepélyén énekelt és az érsek meghatottan odament a zsidó gyermekhez, fejére tette a kezét és megáldotta. „Az utolsó

főpapot, *Major* Gyulának gyönyörű kompozícióját adta elő *Fekete* Samu, aki mint naturénkes meleg hangjával meleg sikert aratott. Hegedűn *Preszler* Etuka kísérte, zongorán pedig kitűnő mestere *Kaufmann* Emmi zenetanárnő, aki a többi hegedű- és énekszámokat is igen finoman kísérte. A zsidó lányok énekkarának *Mendelsohn* dala és a Szózat zárta be a nagyszerű estét. A lelkes hangulatban távozott közönség azután banketre gyűlt össze, melyen több mint kétszázan vettek részt. Itt özv. *Rotschild*né elnöknő felköszöntötte az est szereplőit, méltatta dr. *Patai* József érdemeit, aki, ugymond, most már nemcsak írásaival, hanem előszóval is az egri zsidóság szellemi irányítója és tanító-mestere lett, fogadalmat tesz az egri zsidóság nevében, hogy az általa megjelölt uton fognak haladni tovább. A közönség lelkes óvációkkal újra hallani kívánta *Patai* Józsefet, aki köszönetét fejezi ki a meleg fogadtatásért és a zsidó kultúra ápolására buzdította az egrieket. Dr. *Schweiger* főrabbi özv. *Rotschild*né elnököt köszöntötte fel, aki páratlan kitartással dolgozik a zsidó humanitás érdekében. Dr. *Bárdos* György a társadalmi harmóniának fontosságát fejegette nagy tetszéssel. A bankett éjjel után ért véget. Az egri zsidó lányok énekkara először lépett ezuttal a nyilvánosság elé és megérdemli, hogy a szép harmóniában együtt működők teljes névsorát adjuk: Szász Ilonka, Salamon Ilonka, Deutsch Aranka, Deutsch Böske, Kohn Ilonka, Politzer Ilonka, Politzer Böske, Kneller Irén, Schwarcz Margit, Székely Margit, Braun Margit, Lusztig Irén, Schwalb Olga, Gross Elza, Gross Lili, Kunovits Veronka, Ehrenfeld Rózsi, Friedmann Rózsi Sándor Olga, Rosenberg Böske, Schiffer Irén, Schiffer Olga, Gutmann Margit, Heller Ella, Heller Margit, Fleischer Aranka, Holländer Mariska, Stern Irén, Lusztig Hajnal, Benger Irén, Klein Maresa, Altmann Eiza, Grünfeld Mandi, Klein Olga.

Pesti Izr. Hitközség megnyitotta első rituális vendéglőjét, amely a rabbínatus felügyelete alatt áll. A vendéglő helyiségei Dob-utca 31. sz. alatt vannak és vezetője Zöldhelyi Lajos.

Halálozás. Tragikus körülmények közt hunyt el a mult héten *Zitter* Viktor, a VAC első csapatának kapusa. Zittert tréning közben ragadta el a halál és a pályáról vitték el holttestét. Huszonhat esztendő volt és egy éve nos. Temetésére, melyen Hevesi dr. főrabbi beszélt és Lazarus főkantor imádkozott, kivonult a VAC zászlaja alatt az egész sportegylet a többi egyetkek képviselőivel együtt. A Chevra diimentesen rendezte a fenyves temetést. A klubtagok nevében Klein alelnök és Nagy Andor beszélt.

Halálozás. Sebestyén Mórné, Kramer Herminné hosszas szenvedés után e hó 20-án elhunyt. Benne Weinbergerné, Passi Flóra író és a nővérét gyászolja.

Héber kurzusok. Két új héber kurzust nyit Rosman tanár a Magyarországi Cionista Szervezet Király-utcai helyiségében, egyet kezdőknek, egyet haladóknak. Jelenkezni lehet Király-utca 36. szám alatt.

Neumann Fanny női divat terme

Erzsébet-tér 19.

A legújabb francia és angol modellek szerint készít saját és hozott anyagból legizlésebb kivitelű toilettákat és kosztümöket

KRÓNKA ÉS SZEMLE

ELŐFIZETŐINKHEZ!

Mai számunkhoz mellékelünk postabefizetési lapokat és kérjük igen tisztelt előfizetőinket, hogy azok felhasználásával lejárt előfizetésüket minél előbb megújítani sziveskedjenek, hogy lapunk szétküldése fennakadást ne szenvedjen. (Előfizetési díj egész évre 250 korona.)

Azok, akiknek hetilapunk előfizetése még nem járt le, használják fel a mellékelt befizetési lapokat a Mult és Jövő művészi havi folyóiratának előfizetésére. (Fél évre 300 korona.)

Ugyanugy előfizethetnek a befizetési lapon a Mult és Jövő irodalmi és művészi almanachjára, amely teljes naptár mellett pompás irodalmi és művészi olvasmányt nyújt a zsidó családnak. (Ára 60 korona.)

Irodahelyiséget keres a Mult és Jövő. Ezt a hirdetményt tettük közzé mai számunkban. De ezen a helyen is kéréssel fordulunk olvasóink lelkes táborához: *Értesítsenek bennünket*, ha valamely megüresedő irodahelyiségről, vagy ilyenné átalakítható nagyobb üzlethelyiségről tudomással bírnak. A Mult és Jövő rövid idő alatt a magyar zsidóságnak legelterjedtebb orgánumává lett és a politikai hetilap, a művészeti havi folyóirat és az egymásután megjelenő könyvkiadványaink szerkesztőségi és adminisztrációs ügykezelése kimőtt azokból a keretekből, amelyeket a fővárosi súlyos lakás- és irodaviszonvok kényszerűségből reánk szabtak. Ugy véljük, a Mult és Jövő dolga az egész magyar zsidóság ügye és a zsidóságnak tesz szolgálatot az, aki a Mult és Jövőt olyan helyiséghez segíti, ahonnan hatalmasan meg növekedett ügykörét akadálytalanul bonvolíthatja le és a zsidóság érdekében kifejtett nagy kulturmunkáját méltó keretek között folytathatja.

A Mult és Jövő oratóriumestje iránt rendkívül nagy érdeklődés nyilvánul országszerte. Nemcsak a fővárosból, hanem a vidékről is mindenünnen érkeznek előjegyzések, hogy már most biztosítsák maguknak az oratóriumestre való helvet. — A jegyek ára 120—25 korona. — A Mult és Jövő előfizetői, miként eddig, az idén is igényt tarthatnak két darab 25%-os kedvezményes jegyre.

A zsidó leánygimnáziumban tartott nagyszabású szülői értekezlet lefolyása méltán tarthat igényt a nagyközönség érdeklődésére. Az értekezlet helye az intézet temploma volt. Több mint 300 szülő jelent meg. — Wirth igazgató, akinek már eddig is nagy érdemei vannak a leánygimnázium fejlődése körül, aki Felek dr.-ral egyetemben fáradhatatlan munkát fejt ki a zsidó leánynevelés terén, ez alkalommal hosszabb beszédben ismertette a leánygimnázium múltját és vázolta azt a munkatervezetet, amelyet a jövőben meg akar valósítani. A jelenvolt szülők meleg érdeklődéssel hallgatták, hogy az intézetben angol, héber, esetleg német, francia tanfolyamokat akarnak felállítani, továbbá táncan-

folyamokat, valamint kereskedelmi studiumok megkönnyítése céljából gép- és gyorsírói tanfolyamokat. Az intézet a praktikus élettel és számol és ezért alkalmat akar adni növendékeinek, hogy könnyű felsőruha- és fehérnemű-varrást valamint kalapkészítést és diszítést elsajátítsanak a finomabb kézimunkákkal egyetemben, amelyek a családi és vallási életben szerepet játszanak. A testedzés előmozdítása céljából torna- és korcsolya-tanfolyamot. Mind e kurzusok a tánc kivételével díjtalanok volnának. Ezután Wirth igazgató azokat a nehézségeket ismertette, amelyekkel már eddig is küzdenie kellett az intézetnek. Az intézet már az elmúlt tanévben nehezen tudta elhelyezni nyolc osztályát szerteszét, előadótermek nagyrészt hiányzanak, a jövő tanévben pedig három új osztályt kell nyitni. Ezeket a terveket csakis egy második emelet felépítésével lehet megvalósítani. Felemlíti még azt a rokonszenvet, mely nemcsak zsidó, hanem nemzsidó körökben is az intézet iránt megnyilvánul, úgy hogy sok keresztény gyermek is kérte felvételét. Végül azzal fejezi be előadását, hogy az összes tervek készen vannak, csak az anyagi eszközök hiányzanak, dacára a hitközség és a közönség nagy áldozatkészségének.

Több szülő igen lelkesen szólt hozzá az igazgató előadásához és indítványt tettek arra nézve, hogy az igazgató elnöklése mellett intézőbizottság alakíttassék, mely céljául tüzi ki, hogy a hitközséggel karöltve előteremtse az építkezéshez szükséges pénzösszeget. A gyűjtést nyomban meg is indították és rövid félóra alatt a jelenvoltak körében több mint 150.000 korona gyűlt egybe a nemes kulturális célra. Ezenkívül több jelenlevő nagyiparos nyersanyagot is felkínált, pl. vasat, tetőzetanyagot, vezetékeket, bádogosmunkát stb.

A zsidó áldozatkészségnek, kulturális érzéknek ezt a nemes megnyilvánulását igaz örömmel regisztráljuk és alább közöljük az intézőbizottság névsorát:

Elnök: Wirth Kálmán igazgató. Jegyző: Bremer Márton hivatalnok. Másodjegyző: Bialazurka Jakabné. Ellenőrök: Lemberger József, Szöllősi Lipót, Brüll Rezsőné. Könyvelő: Glück Abrahám. Tagok: Dr. Altmann Lonna, Lakatos Imre, Wechsler Miklós, Sarkadi Henrik, Józsa Lajos, Zuzsmann Abrahám, Molnár Herman, Lende Gyula, Somogyi Zoltán, Szabó Vilmos, Lőrincz Géza, Valkóczi Pál, Kertész Mór, dr. Kecskeméti Adolf, Ehrenwald Imre, Hammel Tivadar, Kerekes József, dr. Görög Adolf, dr. Preis Károly, Salgó Jakab, Abrányi Aladár, Glasner Ede, Fleischmann Sándor, Dukesz Arnold, Ligeti Hugó, Katona Géza, Steiner Károly, Einhorn Leo, Wein Mór, Blau Géza, Klein Armin, László Bernát, Reichenberg József, Kende Gyula, dr. Waldapfel Marcelné, Beck Miksáné, Szöllősy Lipótné, dr. Schein Józsefné, Herczog Samuné, Kovács Samu, Benes Sándor, Heves Béla, Landesman Simonné, Deutsch Alfrédné, Reichmann Manó, Bodor Aladár.

Linetzky Bernát, akinek bemutatkozásával foglalkoztunk már e helyen, a zsidó nagyünnepeken adta igaz tanúságát kiváltságos képességeinek. Az új főkántor egyezik magában. A jeles képzettségű énekes és alapos liturgiai tudású kántor kvalitásait és azt a sikert, melyet rövid pesti pályája alatt elért, főleg annak a sokoldalúságnak köszönheti, hogy az orgonás ariózus énekstílusban éppoly kiváló, mint amilyen biztos kézzel markol a hagyományok ősi emlékeit kedvelő hívők lelkébe. A Rós-Hasonó első napján a régi országházban, a második napon a Dohány-utcai főtemplomban énekelt, a Kol-nidnét és muszaf imát ismét a

parlamentű imaházban, jom-kippur napján a Neikét a Dohány-utcában végezte. A nagy munka erőteljes hőstenorját nem viselte meg, üde csengése, érces ereje mindvégig tisztán szárnyalt úgy az a capella kar, mint az orgona bugásán át. A hitközség művészi érzékű vezetősége büszke lehet rá, hogy magához kapcsolta ezt az érdekes művészt, akiről még fog hallani a Mult és Jövő közönsége.

BAN ZOLTAN.

Zsidók és kínaiak. Prohászka püspök, aki azelőtt elég nyíltan izgatott a zsidók ellen, most az ébredők gyűlésén, mintha az „új órához” akart volna alkalmazkodni, már nem zsidókról beszélt, hanem „a mi kínaitainkról.” Amerikában megakadályozták, szerinte, hogy a sárga faj ott a puha bársonyszékeken elhelyezkedhessék, nálunk meg a kínaiak továbbra is grasszálnak. A kínaiak mi zsidók volnánk. Csak éppen azt nem tudjuk, hogy ha már nem akart zsidókat mondani, miért nem mondott inkább *sziriaiakat*, ahogy azt a püspök ur kedves fegyvertársa, Szabó Dezső meghonosította. A zsidóknak különben mindegy, akár kínaiak, akár sziriaiak. Még csak a puha bársonyszéket sem bánják. Csak hagyják élni. Ezt meg Prohászka sem tagadhatja meg tőlük, mert hiszen ő is megdöngölte az ébredők másik előadóját, amiért gyűlöletet hirdetett, ami nem egyeztethető össze a keresztény szereettel. Prohászka mint püspök persze nem hirdetett gyűlöletet. Legfeljebb a kínaiak ellen izgatott. De ezt sem gyűlöletől tette. Sőt, szeretetből.

Az egri zsidóság kulturünnepe. Október 19-én folyt le az Uránia-színházban, amelyet az egri zsidóság színe-java zsufolásig megtöltött. A Mult és Jövő közreműködése előre biztosította az igaz zsidó program teljes sikerét. Mindenki érzete, hogy az egri zsidóságnak már még nem volt része ilyen magas színvonalú kultúreseményben. És az egri zsidónők, élükön a fáradhatatlan *Rotschild* Arminné elnöknővel, mindent megtettek, hogy a kultúrestélyt külső fényében is minél emlékezetesebbé tegyék. A fővárosból érkező vendégeket küldöttség várta a vonatnál és diszfogaton szállította be a nevezetességű városba, ahol nagyecseri *Kánitz* Dezső, *Rotschild* Arminné és *Ungár* Ignác vendégelte meg őket. A kultúrestélyt az egri zsidó lányok kitűnő énekkara „Az ur gondol rád” háromszólamu dala nyitotta meg. A közönség lelkes ovációja és éljenzése közepette lépett a dobogóra dr. *Patai* József. A zsidó irodalom szellemi áramlatairól tartott előadást. A héber költők műveiből vet példákkal mutatta be a zsidó irodalom kapcsolatait az egyetemes irodalomtörténeti áramlatokkal. Előadását sűrűn szakította meg a taps és éljenzés. Utána *Weisz* Margit, a Mult és Jövő budapesti kultúrestélyein is ünnepelt kiváló zongoraművésznő gyönyörködtette a közönséget mélyen átérzett zongorajátékával és átfinomult technikájával. Tetszés vihara kísérte játékát későbbi fellépésénél is, midőn Liszt rapszódiaját adta elő. *Preszler* Etuka finom hegedű-játékával tűnt fel. A gyermekleánynak már is fejlett művészetéről még bizonyára sokat fogunk hallani, nemcsak Egerben, hanem sz. lesebb kö. ökb. is. Dr. *Balla* Mór igen nagy hatást ért el *Kiss* Józsefnek és *Patai* Józsefnek egy-egy versével, amelyet mélyen átérzve és átértéztetve szavalt el. Ezután dr. *Elek Oszkár*né *Rotschild* Margit énekművésznő Schubert Allmachtját és néhány opera-áriát énekelt el. Pompásan csengő hangja teljesen megtöltötte a termet és lelkes tetszést váltott ki a hallgatóságból, melynek lelkében fellelevenedett az a jelenet, amikor még az egri iskola ünnepélyén énekelt és az ésekké megváltozott odament a zsidó gyermekekhez, fejére tette a kezét és megáldotta. „Az utolsó

főpapot, *Major* Gyulának gyönyörű kompozícióját adta elő *Fekete* Samu, aki mint naturénekes meleg hangjával meleg sikert aratott. Hegedűn *Preszler* Etuka kísérte, zongorán pedig kitűnő mestere *Kaufmann* Emmi zenetanárnő, aki a többi hegedű- és énekszámokat is igen finoman kísérte. A zsidó lányok énekkarának *Mendelsohn* dala és a Szózat zárta be a nagyszerű estét. A lelkes hangulatban távozott közönség azután banketre gyűlt össze, melyen több mint kétszázan vettek részt. Itt özv. *Rotschildné* elnöknő felkösztönte az est szereplőit, méltatta dr. *Patai* József érdemeit, aki, ugymond, most már nemcsak írásaival, hanem előszóval is az egri zsidóság szellemi irányítója és tanító-mestere lett, fogadalmat tesz az egri zsidóság nevében, hogy az általa megjelölt uton fognak haladni tovább. A közönség lelkes ovációkkal újra hallani kívánta *Patai* Józsefet, aki köszönetét fejezi ki a meleg fogadtatásért és a zsidó kultúra ápolására buzdította az egrieket. Dr. *Schweiger* főrabbi özv. *Rotschildné* elnököt köszöntötte fel, aki páratlan kitartással dolgozik a zsidó humanitás érdekében. Dr. *Bárdos* György a társadalmi harmóniának fontosságát fejegette nagy tetszéssel. A bankett éjféli után ért véget. Az egri zsidó lányok énekkara először lépett ezuttal a nyilvánosság elé és megérdemli, hogy a szép harmóniában együtt működők teljes névsorát adjuk: *Szász* Ilonka, *Salamon* Ilonka, *Deutsch* Aranka, *Deutsch* Böske, *Kohn* Ilonka, *Politzer* Ilonka, *Politzer* Böske, *Kneller* Irén, *Schwarz* Margit, *Székely* Margit, *Braun* Margit, *Lusztig* Irén, *Schwalb* Olga, *Gross* Elza, *Gross* Lili, *Kunovits* Veronka, *Ehrenfeld* Rózsi, *Friedmann* Rózsi Sándor Olga, *Rosenberg* Böske, *Schiffer* Irén, *Schiffer* Olga, *Gutmann* Margit, *Heller* Ella, *Heller* Margit, *Fleischer* Aranka, *Hollander* Mariska, *Stern* Irén, *Lusztig* Hajnal, *Benger* Irén, *Klein* Maresa, *Altmann* Elza, *Grünfeld* Mandi, *Klein* Olga.

Pesti Izr. Hitközség megnyitotta első rituális vendéglőjét, amely a rabbinárus felügyelete alatt áll. A vendéglő helyiségei Dob-utca 31. sz. alatt vannak és vezetője Zöldhelyi Lajos.

Halálozás. Tragikus körülmények közt hunyt el a mult héten *Zitter* Viktor, a VAC első csapatának kapusa. Zittert tréning közben ragadta el a halál és a pályáról vitték el holttestét. Huszonhat esztendő volt és egy éve nős. Temetésére, melyen Hevesi dr. főrabbi beszélt és *Lazarus* főkántor imádkozott, kivonult a VAC zászlaja alatt az egész sportegylet a többi egyesületek képviselőivel együtt. A Chevra díjmentesen rendezte a fényes temetést. A klubtagok nevében *Klein* alelnök és *Nagy* Andor beszélt.

Halálozás. *Sebestyén* Mórné, *Kramer* Herminné hosszas szenvedés után e hó 20-án elhunyt. Benne Weinbergerné, *Passi* Flóra író a nővérét gyászolja.

Héber kurzusok. Két új héber kurzust nyit *Rosman* tanár a Magyarországi Cionista Szervezet Király-utcai helyiségében, egyet kezdőknek, egyet haladóknak. Jelenkezni lehet Király-utca 36. szám alatt.

Neumann Fanny női divat terme

Erzsébet-tér 19.

A legújabb francia és angol modellek szerint készít saját és hozott anyagból legizlésebb kivitelű toilleket és kosztümöket

„Dereng már“. Szukkot elsőnapján dr. Hevesi Simon főrabbi templomi beszédjében megemlékezett a Lőw Immanuel szegedi főrabbi ügyében beállott fordulatról, a legmagasabb helyről eszközölt pertörlésről, miről a *Mult és Jövő* utolsó számában kimerítően referált. Hevesi a magyar zsidóság nevében örömmel és hálával emlékezett meg erről az elégtételről, melyet az ártatlanul meghurcolt nagy rabbi kapott a kormányzó öföméltóságától. A derengés jelét láthatja ebben a jelenségben a magyar zsidóság, amely végre a maga egészében is meg fogja kapni az elégtételt szenvedéseiért. A magas szárnyalású beszéd igen nagy hatást gyakorolt a hivek lelkére.

„A zsidóság sátorban lakik“. Dr. Adler Illés főrabbi Szukkot-i beszédjéből való ez a találó kitétel. „A zsidóság élte az egész Goluszban — ugymond — hasonlít a Szukkához, a sátorhoz. A szél, a vihar járja át a zsidóságot és a zsidóság sátora ma itt, holnap ott áll. Kétezer éven át a zsidóság története ezzel a három Szukka-névvel jellemezhető: „Vajelech vajislach-vajésev“ — és elment, és elülték és letelepedett. Majd fordítva: „Vajésev, vajislach, vajelech“ — és letelepedett, és kiülték és elment. Országról országra vitte magával a sátort, amelyet szépre is kell hogy felváltson a sziklaszilárd alapokra épült állandó lakóház“.

Zilzer Piroska, a kiváló fiatal zongoraművésznő, aki tavalyi bemutatkozásakor nagy feltűnést keltett s akinek a külföldi sajtó osztatlan elismeréssel adózott, külföldi turnéja előtt október 29-én este 8 órakor tartja a zongoraszólistáját a Zeneakadémia nagytermében. Nagyszerű műsorán Beethoven, Schumann, Brahms remekművei és Liszt ritkán hallott Ördög Róbert fantáziája szerepelnek.

Kurzus és zsidó temetés. A kurzuslapok szeretnek a fővárossal szemben a vidékre hivatkozni mint konstruktívra a destruktívval szemben. Hát íme mi is szolgálunk egy esettel, mely demonstrálja, hogy a vidék csakugyan konstruktív, de inkább a kurzussajtóval szemben. Íme az eset: Járunk egy népes, nagy községében Ráckozáron, egy köztisztviselőttem volt boltos: Königsbaum Ignác, meghalt. Temetése a község egész népe, letéve a munka szerszámaikat, összegyűlekezett a gyászháznál, hogy megadja a halottnak a végtisztességet és hogy meghallgassa a másfelekezetük által is nagy szónoknak elismert főabbinkat. A temetésre megjelent főabbinkat Wagner, a község evangélikus papja látta vendégül. A főrabbi nála szállt meg és amint a két pap együtt ment, a nép mint egy ember susogta: „Mily szép is, hogy a két különböző felekezetű pap együtt jön! Miért nincs ez így minden téren?“ A gyászbeszéd hatása alatt pedig a temetés után azt kérdezték, hogy ha alkalmilag meghívják főabbinkat keresztény halott fölött mondandó gyászbeszéd tartására, elfogadja-e a meghívást? Íme így fest a kurzus a vidéken.

Az „Ezrah“ Zsidó Főiskolai Hallgatók Segélyező Köre felügyelő bizottsága október hó 9-én, dr. Réthy Mór műegyetemi tanár elnöklésével ülést tartott. A Felügyelő Bizottság a titkári és pénztári jelentésekből örömmel állapítja meg, hogy az Egyesület nem mulasztott el egyetlen alkalmat sem, hogy a válságba jutott zsidó diákok helyzetén javítson. A Joint megszűnte után az egyesületre hárult a feladat, hogy az anyagi támogatás nélkül maradt diákságnak legalább pillanatnyi segítséget nyújtson. Az „Ezrah“ jelentékeny pénzbeli segélyektől eltekintve, eddig is másfél millió korona értékben nyújtott természetbeni segélyt.

A Felügyelő Bizottság köszönetet mond a vezetőségnek a nehéz időkben önzetlenül teljesített munkáért, melyet vál-

lalt és sikeresen végre is hajtott mindamellett, hogy az „Ezrah“ nem a legelkényeztetettebb gyermeke a zsidó társadalomnak. Végül a felügyelő bizottság a következő 1921—22. évre ismét dr. Réthy Mórt kérte föl az elnöki tisztség betöltésére, amit a professzor el is vállalt s ismét köszönetet mondva a vezetőségnek, az ülést berekesztette.

Harc Ráchel sirjáért. A Palesztinai Főrabbinátusi Hivatal néhány héttel ezelőtt azzal a kéréssel fordult Betlehem előljáróságához, ismerje el, hogy Ráchel sirja a zsidóké. Az előljáróság előbb el is ismerte a zsidóknak a szent sirra vonatkozó tulajdonjogát, de egy másik leirattal megváltoztatta első határozatát és úgy döntött, hogy Ráchel sirja, mint szent hely az összes felekezetek tulajdonát képezi. A főrabbi egy újabb kérvénnyel a főkormányzóhoz fordult, aki a közeli napokban dönt arról, hogy megilleti-e a zsidókat Ráchel sirja, avagy közös tulajdona lesz a többi felekezeteknek.

Köszönetnyilvánítás. A Vivó- és Atlétikai Club vezetőségének és tagjainak, valamint mindazoknak, akik felejtetetlen édesatyánk elhunyt alkalmából fájdalomukat részvételükkel enyhíteni igyekeztek, ezúton fejezzük ki köszönetünket. Weisz József és Weisz Gyula.

A zsidó tanoncok kérdéséhez kaptuk a következő levelet:

Engedje meg igen tisztelt Főszerkesztő ur, hogy Dóczi Sámuel dr.-nak a „Zsidó tanoncok továbbképzése“-ről írott értékes cikkéhez egy-két szót hozzászóljak.

Rombba dől a hazai iparunk fellendítését, a tanoncok nevelésével kell megkezdenünk. Hazánkban intelligens és jól nevelt iparosokra van szüksége. A magyar iparos, — akár munkaadó, akár munkás, — szakértelem és szorgalom dolgában is elsőrendű munkaerő, de ennek ellenére sem tud boldogulni, mert tulnyomó részben (70%) iskolázatlan. Még a négy polgárit sem végzik el. Egy intelligens munkaadó, vagy munkás ragaszkodik jogaihoz, de tudja, hogy ennek ellenében kötelességei is vannak. Nagyon örülök, hogy a zsidó tanoncok továbbképzésének szükségességét más helyen is belátták és ha az eszme megvalósítására kerülne a sor, szerény tehetségemhez képest, szívesen áldozok én is. Maradtam kiváló tisztelettel

Neumann Béla
sütőiparos.

Az izr. siketnémák orsz. egyesülete ez úton hívja meg az érdeklődőket néh. Grünberger Lipót, az Orsz. izr. siketnéma intézet volt igazgatójának elhalálzásának tizedik évfordulóján rendezendő emlékünnepekre. Az ünnepség f. évi október hó 30-án, d. u. 5 órakor lesz a Westend kávéház külön termében. (Teréz-körút 44).

Allandó zsidó színház Londonban. Londoni tudósítónk jelenti, hogy ott egy új zsidó színház van alakulóban, még pedig nem konkurrens annak a jidis színháznak, amely a londoni ghetto-ban főképp az orosz származású zsidók számára tart előadásokat. Hanem olyan zsidó színházról van szó, amely angol nyelven fogja előadásait megtartani, zsidó színészekkel fog előadatni, a zsidó életből vett darabokat. Az alapítók tárgyalásokat folytatnak Schildkrauttal és több híres angol és amerikai színésszel, hogy a londoni zsidó színházhoz szerződtessék őket.

Sirkőavatás. Október hó 9-én avatták fel a rákoskereszturi zsidó temetőben dr. Rónay János volt balázsfalvai ügyvéd és nejének sirköveit. Dr. Rónay János szóval és tollal harcolt a magyar zsidóság igazáért és egyike volt az elsőnek, akik Herzl Tivadar fellépése után Magyarországon a cionista eszmét propagálták. Mint meggyőződéses cionista egyben a legsovénebb magyar is volt.

A balázsfallvai függetlenségi párt elnöke és megyei tisztelbeli ügyész volt. Így a lakosság minden rétegében köztiszteltnak örvendett. A román invázió előtt Budapestre menekült, ahol nemsokára meghalt. Nehány hónapra rá követte a sirba élete párja is. A kegyeletes aktusnál a rokonságon kívüli nagyszámban jelentek meg az elhunyt tisztelői és barátjai. A Magyarországi Cionista szervezet vezetősége testületileg jelent meg. Az avatóbeszédet dr. Adler Illés főrabbi tartotta, aki méltó szavakban emlékezett meg dr. Rónay erényeiről. Mint zsidó — ugyanígy — Jóna nevét viselte és követte is Jóna próféta igéjét: „Jorionanchi”. Önérzetes eszményi zsidó volt, aki lelkesedett a zsidó ideálokért. A cionista szervezet nevében dr. Oesterreicher Béla, a család nevében pedig dr. Lasz Samu igazgató mondtak meghatározó beszédet. A cionista szervezet külön héber feliratokkal emlékezik meg a sírkövön Rónay érdemeiről. A kegyeletes ünnepség Salgó kántor Elmolé rochnumjával ért véget.

Hirdetmény. A pesti izr. hitközség előljárósága közhírré teszi, hogy a hitközség képviselőtestülete folyó hó 25-én tartott közgyűlésén dr. Kecskeméti Lipót nagyváradi főrabbit a Főtiszt. Rabbínatus tagjának választotta meg. Minthogy pedig a hitközségi alapszabályok 79. szakasza szerint a hitközségi rabbi választásánál a közgyűlés határozata az összes választóképes hitközségi tagok általános szavazata alá bocsátandó olyképen, hogy minden tag szavazatát „igen”-t vagy „nem”-et tartalmazó szavazójeggyel adja le: ezen szavazás határnapjául 1921. október hó 30. napjának délelőtti 9 óráját a hitközség leányiskolájának helyiségébe (VII., Sip-utca 12. sz.) kitűzzük. Tudnivalók: Ezen szavazásnál szavazati jogosultsággal bír minden cselekvő választóképesseggel rendelkező hitközségi tag, vagyis minden izraelita vallásu teljeskorú férfiú, aki be van kebelezve és akire egyenes évi kulturjárulék kiíratott, azzal hátralékban nincs. A szavazási jogosultság igazolása szavazási igazolványokkal történik, amelyek folyó évi október 16-ától bezárólag 24-éig vehetők át a hivatalos órák alatt a hitközség székházában. Az összes választóképesseggel bíró hitközségi tagok betűsoros névjegyzéke a hitközségi titkári hivatalában (VII., Sip-utca 12. I. em.) a hivatalos órák alatt megtekinthető.

A választók névjegyzékéből történt kihagyás, vagy jogosulatlan személyeknek abba történt felvétele ellen a felszólalások legkésőbb folyó évi október hó 13-áig jelentendők be írásban a hitközség előljáróságánál. Felszólalással csak választói jogosultsággal bíró hitközségi tag élhet. A szavazás délelőtti 9 órakor kezdődik és megszakítás nélkül mindaddig tart, míg kellő számú szavazó jelentkezik. Kíváncsi, hogy a szavazásra jogosultak szavazó lapjaikat minél előbb nyujtsák be, mivel ha a szavazók száma meggyérült, a szavazási bizottság elnöke zárórát tűz ki, amelynek letelte után szavazólapot elfogadni nem szabad. A képviselőtestület közgyűlése által megválasztott rabbi csakis az esetben tekinthető végleg megválasztottnak, ha ezen szavazásnál benyújtott szavazatok kétharmada mellett nyilatkozott. Budapest, 1921. szeptember 29. A pesti izr. hitközség előljárósága.

Dr. Winkler Miksa, ki nemrég került el Budapestről, ahol mint hittanár működött, a mostoha viszonyok miatt kivándorolt Amerikába. Egy hozzánk érkezett levelében most arról értesít bennünket, hogy Pittsburg egyik zsidó hitközségének lett rabbija, évi 3000 dollár fizetéssel. (Magyar pénzben 2,400.000 korona.) Természetesen ez csak a törzsfizetése, mert ezen kívül megvannak a szokásos mel-

lékjövedelmek is. Együttal arról is megemlékezik amerikai tudósítónk, hogy odaát a főtisztelendő ismét dr. Winkler Mayer néven szerepel, amelyet itthon fatális hangzása miatt, különböző konstruktív érzékeny fülekre való tekintettel, nem használhatott.

A palesztinai kormányzó látogatása. A J. P. C. jelentése szerint, Sir Herbert Samuel Palesztina főkormányzója meglátogatta Palesztina északi tartományait és pedig Galliát és Akkát. 15-én érkezett Haiffába, ahol az összlakosság ünnepélyes fogadtatásban részesítette. A főrabbi előtt a főkormányzó örömeinek adott kifejezést afölött, hogy a helyzet Haiffában jelentékenyen javult. Meg van róla győződve, hogy egyes zsidóknak a kishitúsége teljesen indokolatlan. A Kereskedelmi Kamara képviselője előtt kijelentette, hogy a haiffai kikötő építéséről elterjedt hírek ugyan még koraiak, de rövidesen ki fognak adatni ezek a közmunkák. Ugyanez alkalommal megbeszéléseket folytatott az arabokkal, hogy az iskola ügyben és a létesítendő Agrárbank ügyében véleményüket megtudja.

Kedves ajándékot küldött lapunk szerkesztősége utján Balla A. Aladár papinkereskedő, tart. hadnagy a háboruban megrokkant zsidó bajtársai részére. A csomagot, amelyben 6000 db szivarkahüvely, 5 db szivarkatöltő, 20 csomag szivarkadohány, 10 csomag levélpapír, 10 db notesz, 20 db ceruza volt, szétszöttük rokkanttá lett zsidóhitű katonák között.

Adomány. Brünni egyetemi hallgatók Segélykiáltás c. cikkünkre befolyt: Schall Miksa Delivasut főfelügyelő Budapest, 1000 K.

Zsidó Esperantó ujság. A zsidó esperantisták, hogy mozgalmukat minél szélesebb zsidó körökben is terjesszék, új lapot adtak ki. A folyóiratnak együttal az is a célja, hogy a nem zsidó esperantistákat megismertessék a zsidó kultúrával. A lapot Haller Vilmos szerkeszti.

Adomány. Guttman Zsigmond (Budapest, V., Akadémia-utca 7.) 200 koronát küldött a brünni diákok részére.

Szőrmekabátok, rókaboák és muffok szolid árban kaphatók Evetovics szűcsnél Erzsébet-tér 8. I. em.

SINGER ÉS FRÄNKEL

bank és tőzsdebizománnyosok Budapest, VII., Rombach-utca 12. Telefon József 123—07. — Külföldi átutalások legpontosabban eszközöltnak Wiener fiók J. SINGER & COMP. I., Rottentum-stasse 29. Tel. 61-3-91.

Tűzfát. Import, száraz, aprított tűzfát fuvartételekben házhoz szállítva pincébe rakva maximális áron szállít **ROSSMANN LÁZAR** gőzfűtőtelepe V. kerület, Korall-utca 15. sz.

Parókák

speciálisan és olcsón kaphatók. Elvállalok mindennemű hajmunkát, úgy mint hajfestést. **Feltűnő olcsón** állandó dús választék hajfonatokban, frisetákban, netzekben és e szakmákban vágó

cikkek **Blau Malvin, Király-u. 3** ben

Közgazdaság.

A Fabank Részvénytársaság igazgatósága közli, hogy a mai napon megtartott rendkívüli közgyűlésnek bejelentette, hogy az 1921. március 14-iki közgyűlés felhatalmazása alapján eddig még ki nem bocsátott részvények, Krausz és Bettelheim-cég útján elhelyezést nyertek és így az intézet alaptőkéjének 60 millióról 200 millió koronára való felemelése teljes sikerrel befejezést nyert. Bejelentette továbbá az igazgatóság, hogy az intézet további fejlődésének érdekében az Angol-Magyar Bankkal szorosabb kapcsolatba lépett és ennek folyományaképpen a közgyűlés az Angol-Magyar Bank ügyvivő-igazgatóját, Kálmán Henriket az igazgatóságba, aligazgatóját, Déri Vilmost pedig a felügyelőbizottságba beválasztotta.

A Rimamurány-Salgótarjáni Vasmű Részvénytársaság közli, hogy az e hónap 12-én megtartott igazgatósági ülésén, az 1920—21. üzleti év mérlege előterjesztetett és jóváhagyást nyert. A zárlat 6 millió K-nak kifizetendő adókra való tartalékolása után 20,463.912 K 46 f tiszta nyereséget mutat fel s az előző zárszámadás 2,268.657 K 83 f áthozatálával együtt 22,732.570 K 20 f áll rendelkezésre. Az igazgatóság a közgyűlésnek az osztalékjogosult 100 millió korona alaptőke után részvényenként 30 korona osztalék kifizetését fogja javasolni.

A Salgótarjáni Kőszénbánya Részvénytársulat igazgatósága folyó hó 18-ikának d. e. 11 órájára rendkívüli közgyűlést hívott egybe, hogy a társulat folyó évi május 12-én és június 23-ikán megtartott rendkívüli közgyűlései által elhatározott alaptőkefelemelések kapcsán szükségesnek mutatkozó alapszabálymódosításokat és határozatokat meg hozza.

A Gizella Gőzmalom Rt. e napokban tartotta meg rendes évi közgyűlését, úgy az igazgatóságnak, valamint a felügyelő bizottságnak minden irányban a felmentvényt megadták.

Felelős szerkesztő és kiadó: dr. Patai József.

Kiadóhivatali igazgató: Virág Gyula.

PÁLYAZAT.

Az alulírt aut. orthodox izr. hitközségnél a kántor-metszői állás mielőbb, de legkésőbb 1922 január hó 1-én betöltendő. Pályázótól megkívánat k, hogy sóchet mumche és kitünő bal-tefiló vekóre legyen, ki egész évben át és a nagy ünnepek alkalmából is a „Chazon” funkciókat végezni képes. Okmányilag igazolandó, hogy három elismert orthodox rabbtól nyerte a kabolókat és eddig is csak orthodox hitközségekben működött, tovább az életkor, a családi állapot és a magyar honosság. Pályázati határidő folyó évi november 15-ike. Javadalmazás jelentékeny, fél sechita és a szokásos mellékjövedelmen kívül a viszonyokhoz mért kölesönösen megállapítandó fixfizetés és természetbeni lakás. Próbaelőadásra csak meghívottak bocsájtatnak és csak ezeknek térítetnek meg az utiköltségek. Balassagyarmat, 1921 október hó 9-én. Weisz Armin, elnök, Lövinger J., jegyző.

Pályázat. A nagymartoni Talmud-Thóra Egyesület keres egy elsőrendű tanerőt, aki chumis, raschi, gemore és tnach-ban teljesen jártas. Fizetés megegyezés szerint. Ajánlatok Ehrenfeld főrabbi urhoz Nagymarton intézendők.

Pályázat. A gyöngyösi orthodox izraelita talmud-thóra egyletnél betöltendő egy hitoktatói állás. Tekintettel a lakáviszonyokra. csak családnélküliek, vagy nőtlenek folyamodhatnak. Javadalom megegyezés szerint. A meghívottaknak az utiköltség megtérítettik. A hitoktatóknak gemoret is kell tanítani. Ifj. Hermann Miksa egyleti elnök.

Pályázat. A szekszárdi izr. hitközség alkalmazni kíván egy iskola és templomszolgát, aki egyuttal a Chevra-Kadisa szolgálai teendőit is ellátni tartozik. Javadalmazás: lakás fűtéssel, drágasági pótlékokkal együtt 800 koronát kitevő havi készpénzfizetés és szokásos mellékjövedelmek. Csakis 35 évnél nem idősebb magyar honos sóchet ubódek pályázhat. Előimádkozásban és thórafelolvasásban jártasak előnyben részesülnek. Pályázatok eddigi működés megjelölésével, valamint bizonyítványmásolatokkal ellátva folyó évi november 15-ig nyújtandók be. Az állás azonnal elfoglalható. Utiköltség csakis a meghívottnak térítettik meg. Fischhof Jakab, elnök.

Pályázati hirdetmény. A miskolci jesiva kuratoriumától. Marchesvan hó kezdetén megnyitják főt. Austerlitz Samuel főrabbi ur vezetése és felügyelete alatt a helybeli jesiva, mely vagyontalan növendékek részére ingyen ételmezést és lakást nyújtó internátussal létesül. Fizetőképess növendékek kedvezményes díj mellett részesülnek ellátásban. A felvétel iránti magyar vagy németnyelvű folyamodványok fentemlített főrabbi ur címére küldendők Tisri hó 27-ig következő hiteles adatok mellékelésével: 1. életkor, 2. eddig végzett tanulmányok, 3. vagyontalanság. Miskolc, 5682. Tisri hó 14.

Mandula Mór
kuratoriumi elnök.

PÁLYAZAT.

A vésztfői orth. izr. iskolaszék osztatlan iskolájánál megüresedett tanító(nő)i állásra pályázatot hirdet. Vallásos nőtlen tanítók, illetőleg tanítónők sürgősen adják be pályázatukat. Javadalmazás: törvényes államsegéllyel. Láng Gyula, iskolaszéki elnök.

Pályázatok

A pesti izr. hitközségnél több kántori és előimádkozói állás kerül betöltésre. Ezen állásokra szigorúan vallásos életű és kellemes hangú, megfelelő zenei ismerettel bíró 40 éven aluli kántorok pályázhatnak. Eddigi működést és életkort igazoló okmányokkal felszerelt folyamodványok a pesti izr. hitközség szertartási ügyosztályánál (VII., Sip-utca 12) benyújtandók.

A Mult és Jövő

Irodalmi és művészi

ALMANACHJA

teljes Naptárral az 5862. évre

az ünnepek alatt jelenik meg szenzációs tartalommal és remekművű illusztrációkkal.

Megrendelhető a kiadóhivatalban.

RÉVÉSZ JENŐ Budapest, IV., Régi Pósta-u. 11

Perzsa- és keleti szőnyeg | Lager von persischen und
különlegességek raktára. | oriental Teppich-Speziali-
Eredeti olaifestmények. | taten. Original Ölgemälde.

TAPÉTÁK

kétablakos szoba
1300, 1500 K-tól
feljebb, gobelin,
selyem, brokát nagy választékban és legolcsóbban.
NEUSTADT FERENC, V., Erzsébet-tér 13

Perzsa szőnyegek

alkalmi vételek STERNBERGNÉL Dob-utca 24.

Budapest legrégebbi, legjobb
orth. **נשר** vendéglője!

Naponta változatos speciális étlap. Jó italok. Utravalók
E őfzetések. BLAU SÁMUEL Budapest, VI., Laudon-u. 1

Aranyat, briliánst, ezüstöt

Jegmagasabb árban, hamisfogakat 60 K-ig vesz

LEMMEL LEÓ

ÉKSZERÜZLET
Budapest, Dob-utca 47.

Aranyl Adolf

rézműárugyár, **UJPEST**, Lőinc-
utca 7. Telefon: 7500

Raktárról azonnal szállít pálinkafőző és szeszgyári
berendezéseket, főzőüstöt, rézedényeket, mindennemű
csővezetéseket és rituális fürdőberendezést.

UJ IRÓGÉPEKET

EREDETI GYÁRI ÁRON SZÁLLIT

ECKSTEIN GYULA

IV., Párisi-utca 1. I. — Telefon: 126—06.

HOLZER

DIVATÁRUHÁZ

BUDAPEST, KOSSUTH LAJOS-UTCA 9. SZÁM.

Vas- és Rézbutor

legalkalmasabb be-
vásárlási forrása

Telefon

József

22—18.

EICHLER IZIDORNÁL

Raktár: VII. ker., Sip-utca 9

Műhely: VIII. Tisza Kálmán-tér 22

BRILLIÁNSOKAT,

ékszereket gyöngyöket mindenkinél drágábban vesz

Szekely Emil, ékszer-üzlete, **Budapest**

VI., Király-utca 51, Teréz-templommal szemben.

Telefon: József 105—35. Cimre tessék figyelni!

Gombgépeket

szövetgomb
készítéséhez

gombhüvelyeket (bucnikat)

békebeli minőségben gyárt

Willner Róbert gombgyára

VIII., Kőfaragó-u. 9. a Rókus mögött.

IVRIA

BIZTOSÍTÓ RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

SAJÁT SZÉKHÁZA:

BUDAPEST,

VI., TERÉZ-KÖRUT 9. (VOLT BATTHYÁNYI PALOTA)

INTERURBAN TELEFON: 143—29 és 20—41

RÉSZVÉNYTŐKE 10 MILLIÓ KORONA

SZOMBATON ÉS ZSIDÓ UNNEPEKEN ZARVA.

A BIZTOSÍTÁS MINDEN ÁGÁVAL FOGLALKOZIK.

OLCSÓ DIJTÉTELEK. — KARTELEN KIVÜL.

APRÓ HIRDETÉSEK.

E rovatban minden szó egyszeri közlési díja 4 korona.

Elcserélném Vilmos császár-ut és Podmaniczky-utca sarkán lévő négyszobás lakásomat, bárhol fekvő nagyobb lakással, esetleg ugyanilyen lakással, ha van hozzá iroda- vagy üzlethelyiség. Ajánlatokat a kiadóhivatalba „Lakáscsere” jeligére.

Sikeres előkészítés bármely vizsgára, érettségire, Budapest, VIII., Mátyás-tér 17., I. em. 4.

Vidéki nyilvános orth. elemi iskolába a tanító nyugdíjaztatásával megüresedett állásra helyettes tanító kerestetik. Kérvényeket „Havi 4000 korona” jeligére a kiadóhivatal továbbít.

Szakácsnőt, (esetleg izr. özvegyet) aki házimunkát is végez, keres Keszler, Szondy-utca 24.

Okl. tanító tanítást vállal. Tanít elemit, polgárit, németet, hébert és bármicvóra készít elő. Cim: Nagymező-u. 12. II. em. 23.

Három leánykám mellé zsidó tanítónőt keresek, zongorázni tudó előnyben részesül, *ellátással*, Weinberger Mártonné, Budapest, Lónyai-u. 58.

Egy jónevű fővárosi ügyvéd feleségül keres Budapestén vagy vidéken, 30 év körüli, jobb zsidó családból való csinos és művelt leányt vagy asszonyt. Részletek megtudhatók Grünwald, Király-utca 57. szám alatt.

Zsidó körök házasságközvetítője, Breiner Dávid ügynőksége Pápa, Szent Ilona-utca 8

Okleveles tanítónőt keresek három kislányom mellé, (9, 10, 14 évesek) elemi és polgári iskolai tárgyak tanítására. Jelentkezni lehet dr. Polyák Béla ügyvédi irodájában, V., Kálmán-u. 10.

Dr. Lehel István főreáliskolai tanár nyelviskolát nyitott a Belvárosi Főreáliskolában kiváló szaktanárok közreműködésével (német, francia, angol, olasz). Jelentkezni lehet a Belvárosi Főreáliskola portásánál egész nap (IV., Reáltanoda-utca 7.).

Keresek hét, tiz és tizenkétéves leánygyermekem mellé okleveles tanítónőt. Ajánlatot Krausz Manó kereskedő, Vilmány, (Baranya m.) címre kérek.

Folyó hó 21-én Füzesabony és Hatvan között egy csomag a vonatról eltűnt. Egy török talisz ezüst atarával és egy galléros köpeny volt benne. Ki fontieket illetéktelenül megvette, kérem címét közölni. Érte adott összeget köszönettel visszatértem. Lemicwe Jechoschew. Alter K. Szerencs.

Kiváló hegedűművész föltétlen tehetséges növendékeket vállal. Cim a kiadóhivatalban.

Zsidó érzésű nevelőnő, ki perfekt német, kerestetik. Jelentkezni Blau: Aréna-ut 74. I. 15. 4—7 között délután.

Egy fiatalabb gyermektelen házaspár keres falura egy oly idősebb gyermektelen özvegy asszonyt, aki a házvezetésben teljes jártassággal bír. Cim a kiadóhivatalban.

Gellért Bella, közép- és kereskedelmi iskolai tanár, V., Ugynök-u. 19. II. 1. Tanít kereskedelmi tárgyakat, előkészít vizsgára.

Nevelőnőt keres 17 éves leánya mellé Steinberger Sándor Mátészalka. Német és francia tudás megkívántatik. Rituális háztartás.

Férjhez adnám csinos, háziasan nevelt, kitünő gazdaszszony, 22 éves izr. hugomat 150 ezer korona hozománnyal és berendezéssel. Lehetőleg kereskedők választát kérem „Dunántúli 22” jeligére e lap kiadóhivatalába.

Felkérjük azon szülőket, kik gyermekeikhez tanítót óhajtanak, hogy forduljanak az Omikéhez, Rákóczi-ut 17., I. emelet, hol az egyetemi ifjúsággal személyesen érintkezhetne. Közvetít díjmentesen hivatalnokokat és egyéb foglalkozásbelieket.

Omike Iparműhelye VIII., Rákóczi-ut 17. I. emelet elvállal mindennemű fehér, színes himzést, ajourozást. Ugy-szintén felsőruhavarrást és átalakítást a legújabb divatlap szerint, jutányos árban.

Keresek harmadik elemista leánygyermekem mellé zsidó tanítónőt. Javadalmazás: teljes ellátáson kívül havi 700 korona. Ajánlatokat Kiss Márton vendéglős Algyő címre kérek.

Paplanok

clotból, selyem és virágos saténból legfinomabb kivitelben kaphatók **Blaunál**, Király-utca 19. sz.

✂ SZÁLLITUNK ✂

mindenállomásra, Budapestén fuvartételekben is **üzemi szemet, kovácsszemet, kokszt, faszemet, tűzifát** hasábosan és felapritva.

Szénipari és Kereskedelmi R.-T.

Somosujfalui közszénbányája,

Budapest, V., Vilmos császár-ut 72. szám.

Szénecsuzda és gőzfavágó: **Budapest, Lipót-városi pályaudvar.** — Telefon: Központi iroda 10—26., Telep 95—48.

Budapest legnagyobb és legmegbízhatóbb

Szalámi és kolbászgyára

SKREK LIPÓT VII., Dob-utca 27.

Telefon: József 124—17.

Vi-zontelárusítók legolcsóbb bevásárlási forrása. Vidéki rendelések postán való pontos elintézése.

FEIWEL LIPÓT UTÓDAI

Első m. kir. szabad. iskolapad-gyár

iskolaberendezések,

tornakészülék és óvodabutorok gyártása. Budapest, X., Kolozsvári-utca 13. — Képes árjegyzék ingyen.

Egyedüli orth. **Első debreceni pótkávégyár.** pótkávégyár: Állandó szétküldés postán és vasuton (régi árban). A kávé kitünő minőség! Jó és olcsó! Herkules védjeggyel ellátva. $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{8}$, $\frac{1}{16}$, $\frac{1}{32}$. Gyönyörű adjusz-tálás. **FARKAS ÉS GOLDBERGER, Debrecen.**